

**

*0: EK

*1: 2007-2008

*2: 12

*3: WordXP

*4: 12de vergadering

*5: Maandag 10 december 2007

*6: 19.00 uur

**

Voorzitter: Timmerman-Buck

Tegenwoordig zijn 52 leden, te weten:

Asscher, Van de Beeten, Biermans, Van Bijsterveld, Broekers-Knol, Doek, Dupuis, Duthler, Eigeman, Elzinga, Essers, Franken, Goyert, Haubrich-Gooskens, Ten Hoeve, Holdijk, Ten Horn, Huijbregts-Schiedon, Janse de Jonge, Van Kappen, Klein Breteler, Kneppers-Heijnert, Kox, Lagerwerf-Vergunst, Leijnse, Meindertsma, Meulenbelt, Noten, Peters, Putters, Quik-Schuijt, Rehwinkel, Reuten, Rosenthal, Russell, Schouw, Schuurman, Slager, Slagter-Roukema, Smaling, Swenker, Tan, Terpstra, Thissen, Timmerman-Buck, Vedder-Wubben, Vliegenthart, De Vries, De Vries-Leggedoor, Werner, Westerveld en Willems,

en de heer Donner, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, en de heer De Jager, staatssecretaris van Financiën.

**

*N

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

De Graaf, Laurier en Leunissen, wegens bezigheden elders.

**

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst, die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

**

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het einde van deze editie.)

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mee dat ik ingevolge de artikelen 36 en 37 van het Reglement van Orde heb aangewezen tot leden van de Tijdelijke Commissie Subsidiariteitstoets uit de Eerste Kamer de leden Van der Linden, Broekers-Knol (vicevoorzitter), Haubrich-Gooskens, Strik, Kuiper en Elzinga en tot plaatsvervangende leden

de leden Westerveld, Schaap, Van Bijsterveld, Peters, Laurier en Lagerwerf-Vergunst.

**

*B

!Verzoekschriften!

Aan de orde is de behandeling van:

- het verslag van de commissie voor de Verzoekschriften over het adres van H.H. te H. betreffende middeling van inkomen (LX, A).

De **voorzitter**: Ik stel voor, de conclusies van de commissie over te nemen.

**

Daartoe wordt besloten.

*B

!Sociale verzekeringen!

Aan de orde is de gezamenlijke behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet financiering sociale verzekeringen, de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering en de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen in verband met het afschaffen van de mogelijkheid om eigenrisicodrager te worden voor de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering en de Inkomensverzekering voor volledig en duurzaam arbeidsongeschikten in het kader van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen, het afschaffen van de premiedifferentiatie voor de Arbeidsongeschiktheidskas en enige andere wijzigingen (31050);

- het wetsvoorstel Wijziging van arbeidsongeschiktheidswetten en de Wet financiering sociale verzekeringen in verband met de verhoging van de uitkering voor volledig arbeidsongeschikten naar 75% en in verband met de uitsluiting van de wachttijd in verband met wijziging van het Schattingsbesluit arbeidsongeschiktheidswetten (Wet verhoging uitkeringshoogte arbeidsongeschiktheidswetten) (31106).

De beraadslaging wordt geopend.

*N

Mevrouw **Swenker** (VVD): Voorzitter. Ik zal namens de VVD-fractie alleen iets zeggen over het wetsvoorstel op stuk nr. 31106 en dan in het bijzonder over de uitkeringshoogte van de arbeidsongeschiktheidswetten en het verhogen daarvan.

Het vorige kabinet heeft de afspraak gemaakt om de uitkering op basis van de arbeidsongeschiktheidswetten van 70% naar 75% te verhogen, mits aan een aantal voorwaarden kon worden voldaan. De belangrijkste voorwaarde was dat jaarlijks minder dan 25.000 mensen in de WIA zouden instromen. Een belangrijk instrument om dit

doel te bereiken is het aangescherpte Schattingsbesluit van medio 2004. Dit kabinet heeft echter besloten om de leeftijdsgrens, waarboven herkeuring niet meer wordt geëist, op grond van dit Schattingsbesluit te verlagen van 50-plus naar 45-plus. Het gaat daarbij om ongeveer 80.000 mensen.

Het kabinet en in het bijzonder de minister hameren erop dat zoveel mogelijk mensen aan het werk moeten; dat parttimers bij voorkeur nog meer uren moeten gaan werken en dat iedereen zo lang mogelijk moet werken. Verder vinden zij dat wij daarbij niet moeten uitgaan van wat mensen niet meer kunnen, maar van wat ze nog wel kunnen en dat wij de arbeidsreserve, inclusief mensen zonder uitkering, moeten mobiliseren om aan het werk te gaan.

Door de verlaging van de leeftijdsgrens in het Schattingsbesluit wordt een groep, die ongeveer twaalf tot zeventien jaar in ieder geval gedeeltelijk zou kunnen werken, geheel afgeschreven. Men doet dat onder het mom dat wij alleen maar moeten kijken naar wat ze niet kunnen. Men doet dat bovendien in de wetenschap dat veel mensen uit deze groep gedeeltelijk werkzaam zijn en dus wel degelijk mogelijkheden op de arbeidsmarkt hebben.

De aanpassing van het Schattingsbesluit door het kabinet staat haaks op het huidige beleid van de minister. Ik hoor hierop graag een reactie van de bewindslieden. Ik vraag dat niet in de laatste plaats, omdat hij de Tweede Kamer op 21 november schrijft, gehoor te zullen geven aan de motie waarin gevraagd wordt om niet onmiddellijk over te gaan tot herkeuring van gedeeltelijk arbeidsongeschikte WAO'ers die aan het werk zullen gaan. Deze groep zal pas na vijf jaar worden herkeurd. Hoe lovenswaardig het ook moge zijn om zoveel mogelijk mensen aan het werk te krijgen, er wordt hier dan wel met twee maten gemeten. Ik acht dat niet juist.

Ik ben het er dan ook niet mee eens dat de uitkering van alle arbeidsongeschikten wordt verhoogd. Daarbij komt dat er grote vraagtekens kunnen worden geplaatst bij de tweede randvoorwaarde bij de verhoging van 70% naar 75%, namelijk dat in de cao een maximale suppletie bij ziekte zou worden geregeld van 170% van het loon. Slechts 50 van de 115 cao's voldoen aan deze randvoorwaarde. Bij 25 cao's ligt het percentage namelijk hoger dan 170 en in 41 cao's zijn ingewikkelde constructies opgenomen om werknemers te prikkelen. Daarbij kun je je echter wel afvragen hoe wordt beoordeeld of een werknemer zich voldoende heeft ingespannen om in aanmerking te komen voor een hogere uitkering. Je kunt al met al dus niet stellen dat aan de tweede randvoorwaarde is voldaan. Ik hoor graag een reactie van de minister.

De heer **Terpstra** (CDA): Bij de algemene financiële beschouwingen noemde de heer Biermans de leeftijdsverlaging en de verhoging van 70% naar 75% het bewijs dat het hervormingsbeleid wordt teruggedraaid. Maakt u nu

echter alleen maar bezwaar tegen de leeftijdsverlaging?

Mevrouw **Swenker** (VVD): Ik loop hiermee vooruit op de tweede termijn en dat is weinig elegant tegenover de minister, maar vooralsnog accepteert mijn fractie die verhoging niet.

*N

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Voorzitter. Ik condoleer de minister en zijn ambtenaren met het overlijden een week geleden van mevrouw Siebols. Zij was een van de drijvende intellectuele krachten achter de herziening, waarvan wij vandaag een paar wetsvoorstel bespreken. Degenen die haar gekend hebben, weten dat haar overlijden voor zowel de minister als de Kamer als medewetgever een groot verlies is. Het lijkt mij passend om daar vanavond even bij stil te staan.

Voorzitter. Ik spreek vanavond mede namens de Onafhankelijke Senaatsfractie en de fracties van D66, GroenLinks, de SGP en de ChristenUnie.

Twee jaar geleden aanvaardde de Eerste Kamer het wetsvoorstel WIA en daarmee gaf zij groen licht aan het juridische onderscheid tussen volledige, duurzame arbeidsongeschiktheid enerzijds en volledige arbeidsongeschiktheid anderzijds. Er is destijds veel, heel veel over de WIA gesproken, zowel in de Tweede Kamer als in dit huis, en dit thema was er maar één van.

Wij zijn nu twee jaar verder zijn en hebben de eerste werkervaring opgedaan met dit juridische onderscheid en de gevolgen ervan. Mijn fractie grijpt dat moment aan om met de minister van gedachten te wisselen over de werkbaarheid van het onderscheid, de wijze waarop het is geoperationaliseerd en de effecten van die operationalisering. Wij kiezen ook voor dit moment, omdat wij nu kunnen spreken over de verhoging bij wet van de uitkeringen krachtens de WAO, de WAZ en de Wajong met 5%, nadat die verhoging in de wet WIA bij lagere regelgeving gestalte heeft gekregen, en de afschaffing van de zogeheten PEMBA-boete. De eerste maatregel begroet mijn fractie met vreugde, maar over de tweede heeft zij gemengde gevoelens. Wij begrijpen en aanvaarden echter dat beide onderdeel zijn van een package deal.

Mijn fractie is de minister erkentelijk voor de snelle en adequate beantwoording van de in de schriftelijke voorbereiding gestelde vragen. Dat stelt ons vanavond in staat de gedachtewisseling over de bedoeling en de uitwerking van de WIA te voeren aan de hand van harde cijfers en niet, zoals twee jaar geleden, op basis van vermoedens en veronderstellingen. De vragen hierover leven overigens niet alleen bij mijn fractie. Ik denk zelfs te mogen stellen dat deze vragen Kamerbreed leven.

Mijn fractie heeft in de schriftelijke voorbereiding vragen gesteld over de grondslag of, huiselijker, het waarom van een aantal kernonderdelen van de wetshervorming. Dergelijke beschouwingen kunnen vaak helpen, niet alleen om

de regeling in zijn totaliteit te begrijpen, maar ook om, en dat is heel belangrijk, degenen die het aangaat de regeling uit te leggen. Deze beschouwingen kunnen verder ook de opmaat zijn tot andere, minstens zo belangwekkende vragen. Zo ook nu.

De minister heeft bij de IVA afgezien van premiedifferentiatie en eigenrisicodragerschap, omdat beide bedoeld zijn als een prikkel voor de werkgever om mee te werken aan volumebeheersing. Daaruit zou je af kunnen leiden dat de regering volumebeheersing alleen maar vertaalt als het bevorderen van re-integratie, het herstellen van wat al is misgegaan. Preventie, in de klassieke zin van het woord, lijkt binnen het nieuwe stelsel geen issue meer te zijn. Zien wij dit inderdaad juist? Acht de regering het inderdaad overbodig om werkgevers met incentives te prikkelen tot het voeren van een arboveilig beleid? Of moeten we dit niet zozeer zien als een bewuste keuze, maar als een soort "bijvangst" van het afschaffen van de PEMBA-boete en dus van het akkoord met werkgevers en werknemers? Hoe ziet de minister dat?

Dan de grondslag, het waarom achter de 5% verhoging, hoe laat dat zich benoemen? Of laat ik het anders formuleren: welke rechtvaardiging bestaat er in de visie van de minister voor het feit dat de IVA-uitkering met 5% verhoogd wordt, de volledige WAO-uitkering na aanvaarding van wetsvoorstel 31106 volgt, terwijl de uitkering bij volledige arbeidsongeschiktheid die níét wordt aangemerkt als "duurzaam" op het peil van 70% blijft? Deze vraag heeft inmiddels door het verstrijken van de tijd ook een wat meer cijfermatige betekenis. Zo weten wij nu dat in 2006 ruim 12.500 mensen zijn ingestroomd als volledig arbeidsongeschikt en in 2007 per 1 oktober jongstleden ruim 11.000. Van deze bijna 24.000 is nog geen derde deel IVA en valt ruim tweederde in de categorie "volledig arbeidsongeschikt, maar tijdelijk".

Wat vindt de minister van deze aantallen? Vindt hij deze schokkend of is dit precies wat er met de wet beoogd werd? En hoe presenteert hij de getallen naar buiten? Legt hij bij het antwoord op de vraag hoe het nu staat in Nederland met de instroom van volledig arbeidsongeschikten, de nadruk op het aantal van 12.000 of presenteert hij het veel lagere IVA-getal van 3500?

Dan heb ik nog een aanvullende vraag om het plaatje wat scherper te krijgen: hoeveel van de bijna 9000 personen die in 2006 tijdelijk volledig arbeidsongeschikt zijn verklaard, hebben die status tegenwoordig nog altijd? Hoeveel zijn inmiddels uitgestroomd: ten goede dus naar de klasse 35-80 of minder dan 35, al dan niet als uitvloeisel van een geslaagde re-integratie, of ten kwade dus naar de categorie "duurzaam volledig"?

En dan de meer principiële vraag die mijn fractie ook al in de schriftelijke voorbereiding heeft gesteld: hoe lang mag, uitzonderingen daar gelaten, tijdelijk zijn? Op welk moment moeten wij, als we kijken naar de aantallen van mensen die in een ver verleden tijdelijk volledig arbeidsongeschikt zijn verklaard en die dit nog altijd zijn, met elkaar

vaststellen dat het systeem iets merkwaardigs doet? Merkwaardig in de zin dat deze tijdelijke instromen niet uitkomen in een stroom die ergens in uitkomt, maar om bij het beeld van stromen en water te blijven, in een stuwmeer dat stilstaat en almaar voller wordt. Heeft deze minister daar ideeën over en zo ja, hoe luiden deze?

Tot slot op dit punt: is het in beginsel mogelijk dat een werknemer met 40 jaar tijdelijk volledig arbeidsongeschikt wordt verklaard en die status tot zijn 65e houdt? Zo nee, op welk moment moet in de visie van de minister bij het UWV de alarmbel gaan rinkelen?

Dit brengt mij op een vraagje over de centrale beslisautoriteit die inmiddels met de wet WIA in het leven is geroepen en die, zo begrijpen wij uit de beantwoording in de schriftelijke voorbereiding, het finale fiat geeft over de toekenning van een IVA-uitkering. Welke gevallen ziet deze functionaris nu aan zich voorbijtrekken of, juist -- wij nemen aan dat dit een papieren exercitie is -- welke dossiers worden aan hem ter finale beoordeling voorgelegd? Zijn dat alleen maar de volledig arbeidsongeschikten aan wie de claimbeoordelaar het predicaat "IVA" heeft toegekend? Of ziet deze functionaris -- en geeft hij daarover ambtshalve een second opinion -- alle 80-100 gevallen? Meer concreet: zag deze autoriteit in 2006 12.500 dossiers of alleen de ongeveer 4000 IVA-geïndiceerden? Nog wat anders geformuleerd: controleert deze functionaris alléén of iemand ten onrechte IVA-geïndiceerd is of ook of dat ten onrechte níét is gebeurd? Als het eerste het geval is, wat is daarvan de achterliggende gedachte?

Ik sluit af met een tweetal vragen die met name belangwekkend zijn voor degenen die het aangaat: werknemers die na twee jaar ziekte gekeurd worden en nog steeds volledig arbeidsongeschikt blijken te zijn. Zoals wij allen weten, hoeft dat niet te betekenen dat zij absoluut niets meer kunnen, ook niet in termen van loonvormende arbeid. Zij kunnen alleen niet méér waarmaken dan 20% van hun vroegere loonwaarde. Ik stel deze vragen maar weer aan de hand van een voorbeeld; dat werkt altijd het meest verhelderend. Een werknemer valt met 55 jaar uit, hij wordt twee jaar later bestempeld als tijdelijk volledig arbeidsongeschikt en bij een latere controle, bijvoorbeeld op verzoek van de werknemer na drie jaar, stelt de arts vast dat er weinig verandering in zijn status is opgetreden en dat de kans dat dat tussen dan en 65 jaar -- de werknemer is dan inmiddels 60 -- zich nog zal manifesteren, gering is. Wat moet nu rechtens het gevolg zijn van deze vaststelling, die erop neerkomt dat er drie jaar eerder nog grond leek te bestaan voor de veronderstelling dat de situatie zou verbeteren, maar dat met de wijsheid van nu kan worden vastgesteld dat dat een illusie is gebleken? Leidt dit tot: u verhuist nu van WGA naar IVA? Of moet in zo'n geval het oordeel luiden dat het predicaat "tijdelijk" destijds ten onrechte is gegeven en dat er dus grond is, alsnog met terugwerkende kracht IVA toe te kennen? En voor het geval de minister mij mocht antwoorden dat dit afhangt van de omstandigheden van het geval: kan hij dan

misschien één voorbeeld geven van een situatie waarin de zaak per de datum van de beslissing wordt gewijzigd en één waarin de al verstreken periode alsnog wordt gerepareerd?

En dan is er uiteraard ook het spiegelbeeld, de gezondheidstoestand van de persoon die in het verleden tot een "dit komt niet meer goed" is bestempeld, verbeterd; de destijds als duurzaam bestempelde toestand blijkt minder duurzaam dan verwacht. Dit nu is een optie, zo begrijpt mijn fractie uit de memorie van antwoord, die ook de keuringsartsen nadrukkelijk hebben willen openhouden en waarvoor het instrument van de periodieke herbeoordeling ook van IVA-gerechtigden in het leven is geroepen. Maar wat is de consequentie, c.q. wat zou die naar het oordeel van de minister moeten zijn, van de vaststelling dat men destijds te pessimistisch is geweest over de herstelkans of misschien wel dat er sprake is van een wonderbaarlijke genezing? Dat komt tenslotte wel eens voor. Verhuist de IVA-gerechtigde dan naar de WGA, daalt zijn uitkering met 5% en krijgt, als het een eigenrisicodragerschap is, de ex-werkgever te horen dat hij wederom loon- en re-integratieplichtig is? Of moet, naar het oordeel van de minister, dát gevolg uit een oogpunt van rechtszekerheid maar achterwege blijven en moet de werknemer die eens IVA is verklaard, de verantwoordelijkheid blijven van de publieke verzekering?

Mijn fracties en de fracties namens welke ik het woord heb mogen voeren, wachten de antwoorden van de minister met veel belangstelling af.

*N

De heer **Elzinga** (SP): Voorzitter. Ook van mijn kant om te beginnen: hartelijk welkom aan de minister en de staatssecretaris! Als ik het wel heb, is het voor deze minister zijn eerste actieve optreden namens zijn huidige departement in deze Kamer.

Zoals u weet, voorzitter, is dit ook voor mij de eerste keer dat ik in dit huis mag spreken. En dat vind ik best iets om trots op te zijn. Niet dat ik nu direct naast mijn schoenen zal lopen. Daar heeft mijn dochter Zafra, die net op de basisschool zit, wel voor gezorgd. Ik vertelde haar dat ik nu in de Eerste Kamer zat. Daarop zei zij: Goed je best doen, papa, dan mag je volgend jaar over naar de Tweede. Na zo'n opmerking sta je natuurlijk gelijk weer met beide benen op de grond.

Ik heb geprobeerd, haar uit te leggen dat meer, groter of hoger, niet per definitie beter is. Het hangt er maar net van af. En als meer al beter is, is dat dan toch zeker niet altijd in gelijke mate. Een kleine inkomensstijging leidt bij lage inkomens bijvoorbeeld al snel tot een flink grotere beleving van geluk, maar naarmate het inkomen stijgt, neemt dat effect af. Daarom zijn wij als samenleving, ondanks een enorme welvaartstoename, sinds eind jaren zeventig vrijwel niet meer gelukkiger geworden, zo zeggen de onderzoekers. En daarom vinden veel topmannen van ons bedrijfsleven een "loonsverhoging" voor

zichzelf van een procent of tien helemaal niet hoog. Tegelijkertijd betitelen ze een loonsstijging van een paar procent al als buitensporig en slecht voor de economie, als het om hun werknemers gaat.

Iets kwijtraken wat je eerst wel had en waaraan je gewend was geraakt, is echter een heel ander verhaal. Bijvoorbeeld als je na ziekte of ongeluk volledig arbeidsongeschikt wordt en niet alleen je baan kwijtraakt, maar ook je arbeidsvreugde, je bij je werk horende netwerk en contacten en nog eens 30% van je inkomen. Dat hebben heel veel mensen meegemaakt in de achterliggende jaren. Voor hen is het wetsvoorstel dat nu op tafel ligt en de uitkering voor volledig arbeidsongeschiktheid van 70% naar 75% verhoogt, goed nieuws! Mijn fractie vindt het echter tegelijkertijd een zeer teleurstellende uitwerking van het regeerakkoord en acht het een gemiste kans dat juist mensen met een benedenminimale WAO- of Waz-uitkering of alleenstaande Wajongers, een korting ondervinden op de Toeslagenwet of de kopjesregeling, waardoor de stijging van de arbeidsongeschiktheidsuitkering hun netto nauwelijks iets oplevert. Helaas profiteren de mensen die het minste hebben en die er het meest bij gebaat zouden zijn, daardoor niet van de voorgestelde reparatie. Kan de minister nog eens uitleggen waarom een echte verhoging van de uitkering deze groep volledig arbeidsongeschikten niet is gegund? En is hij het met mij eens dat op basis van het coalitieakkoord juist wel de verwachting was gewekt dat ook bijvoorbeeld Wajongers er 5% op vooruit zouden gaan? Ik heb tenminste wel een hoop brieven gekregen van mensen met een Wajong-uitkering die zwaar teleurgesteld waren toen in juli bleek dat zij er bruto slechts €9 op vooruit waren gegaan en netto nog geen €6! Of van een arbeidsongeschikte melkertbaner die er netto op €815 per maand ook maar liefst €6 op vooruit ging of van een ouder echtpaar dat al vele jaren rondkomt van één WAO-uitkering met een toeslag en op ruim €1000 €9 in de zak kon steken met de waarschuwing dat deze royale stijging wel gevolgen kon hebben voor de zorg- en de huurtoeslag. Desondanks is mijn fractie vanzelfsprekend toch voorstander van deze verhoging van de WAO-uitkering voor volledig arbeidsongeschikten. Het is samen met een hoofdbestanddeel uit de andere wet die hier voor ligt: de afschaffing van de PEMBA zo ongeveer het eerste positieve nieuws voor WAO'ers in ruim 20 jaar!

Een kwart eeuw geleden deed de neoliberale revolutie vanuit de Angelsaksische landen ook ons land aan. Er werd bezuinigd op de collectieve uitgaven, het mes ging in de publieke sector en in de sociale zekerheid. Zeker, de winstgevendheid van de bedrijven nam toe, net zoals de inkomens van aandeelhouders en topmanagers. Maar de laagste inkomens en de uitkeringsgerechtigden in het bijzonder betaalden voor een groot deel de prijs. De inkomensverschillen groeiden. Het gemiddelde inkomen steeg, maar dat van de huishoudens die van een uitkering afhankelijk zijn, daalde. Vooral de uitkeringen van arbeidsongeschikten gingen hard

onderuit: de koopkracht van een volledig arbeidsongeschikte WAO'er daalde als gevolg van meerdere ingrepen in de laatste kwart van de vorige eeuw met meer dan 20%. En alsof dat nog niet genoeg was, werd vervolgens, na het verschijnen van het rapport van de commissie-Donner, pas goed begonnen met een zogenoemde "modernisering" van de WAO.

De ingangseisen zijn dusdanig verscherpt, dat nog maar weinig zieken en arbeidsgehandicapten in de WAO "nieuwe stijl" -- nu WIA geheten -- kunnen komen. Alleen wie volledig en duurzaam arbeidsongeschikt is, kan aanspraak maken op een IVA-uitkering van 75%. Echter, mensen worden tegenwoordig zelden volledig, laat staan duurzaam arbeidsongeschikt verklaard. Wie niet volledig duurzaam arbeidsongeschikt is, kan op zijn best rekenen op een aanvulling op het loon of een tijdelijke loongerelateerde uitkering, vergelijkbaar met de WW. Daarna -- en dat is meestal al heel snel -- volgt er eventueel een minimale uitkering.

De oude WAO'ers zouden met rust gelaten worden, dat wil zeggen: op de 50-plussers na werden ze wel allemaal herbeoordeeld aan de hand van de nieuwe, strengere criteria. Deze onbillijke herkeuringen leidden meestal tot pak 'm beet een halvering van het arbeidsongeschiktheidspercentage, nee, van het arbeidsgeschiktheidspercentage, en in veel gevallen tot een wonderbaarlijke genezing. En dus tot een lagere uitkering of zelfs beëindiging van de WAO-uitkering.

Het behoeft geen betoog dat de frustraties hoog oplopen bij mensen die op papier nog verdien capaciteit hebben, maar die papieren functies niet vacant hebben aangetroffen of anders in elk geval op zo'n functie als voormalig WAO'er niet zijn aangenomen. Deze mensen zijn geen spatje beter dan voor de herbeoordeling, maar waar ze eerst ook op papier arbeidsongeschikt waren met een daarbij passende verzekering, zijn ze nu administratief genezen. Ze voelen zich echter nog beroerder, want ze zitten nu thuis op kosten van hun partner of in de bijstand.

Dit vierde kabinet-Balkenende heeft besloten om ook volledig arbeidsongeschikten die niet onder de WIA vallen, maar nog in oude of andere regelingen zitten, een verhoging van 70 naar 75% van het laatste loon te gunnen. Dat werd hoog tijd, zou ik zeggen. Mijn fractie is dan ook verheugd dat wij vandaag kunnen spreken over deze eerste, bescheiden verbetering voor een deel van de WAO'ers. Echter, de inkomenssituatie van de meeste arbeidsongeschikten blijft nijpend. Daarom is voor ons de meest prangende vraag of hier nu daadwerkelijk sprake is van een omslag in denken. Ligt de periode van afbraak nu werkelijk achter ons, zodat wij langzamerhand kunnen gaan beginnen met enige sociale wederopbouw? Wil de minister ons al iets vertellen over wat er nog aan verdere mogelijke reparaties te verwachten is? Mogen wij bijvoorbeeld nog iets extra's verwachten voor de sociale minima, onder wie de volledig arbeidsongeschikten die de 5%-verhoging nu mislopen? Een ander voorbeeld. In de beleidsnota

staat het voornemen om 200.000 mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt aan een baan te helpen. Mogen wij dus binnenkort concrete plannen tegemoet zien die gedeeltelijk arbeidsongeschikten echt zullen helpen eindelijk een baan te vinden bij doorgaans onwillige werkgevers?

Ik kom nu aan de praktische kant van voorliggende wetsvoorstellen. Zoals gezegd, kan mijn fractie zich hier op hoofdlijnen in vinden, maar op een aantal punten heeft zij toch nog wat prangende vragen. De gedachte achter de verhoging van de uitkeringen voor volledig arbeidsongeschikten is een gelijke behandeling aan volledig arbeidsongeschikten in de WIA. Waarom kunnen volledig arbeidsongeschikten, duurzaam of niet, in de WAO, Waz of Wajong wel een 75%-uitkering krijgen en in de WGA niet? Wat rechtvaardigt deze verschillende behandeling? Ik sluit mij wat dat betreft nadrukkelijk aan bij het betoog en bij de vragen van senator Westerveld. Waarom krijgen WAO'ers die volledig arbeidsongeschikt zijn, nog steeds een loondervingsuitkering die nu weliswaar in hoogte gelijk is aan de IVA-uitkering, maar in duur nog steeds beperkt, en vervolgens weliswaar een uitkering van 75%, maar van het (veel) lagere vervolgdagloon? Waar is hier de gelijke behandeling gebleven?

Er ontstaat nu eigenlijk een driedeling voor volledig arbeidsongeschikten: IVA-gerechtigden die volledig duurzaam arbeidsongeschikt zijn, krijgen per 1 januari 2006 een verhoging naar 75% van het maandloon per 1 januari 2006; WAO'ers et cetera, volledig arbeidsongeschikt voor 2006, krijgen 75% van het dagloon, per 1 juli 2007, en WGA'ers blijven ten slotte op 70%, maar wel weer van het maandloon. Wat is de ratio achter deze lappendeken? Waarom worden WAO en IVA, ook qua terugwerkende kracht, nu nog steeds niet gelijk behandeld?

De SP vindt dat de herbeoordelingen sinds 2004 op onbillijke keuringseisen berusten en is daarom blij met het verlagen van de uiterste leeftijdsgrens voor de strenge herkeuring van WAO'ers van 50 jaar op 1 januari 2004 naar 45 jaar op dat moment. Er wordt voor deze groep ook teruggerepen op het Schattingsbesluit dat toen van kracht was. Nieuwe herkeuringen zullen dus met terugwerkende kracht volgens de oude normen plaatsvinden. Waarom geldt de terugwerkende kracht niet voor de gehele periode waarin reeds herkeurde WAO'ers die destijds tussen de 45 en 50 jaar oud waren, onder de onbillijke keuringseisen hebben moeten lijden? Waarom wordt er slechts gerekend tot het aantreden van dit kabinet? De SP vindt dit getuigen van een verkeerd soort zuinigheid. Er blijven in deze leeftijdscategorie nu zeer schrijnende gevallen voortbestaan voor wie het recht op een uitkering mogelijk herleeft, maar voor wie een financieel gat overblijft. Dat is nergens voor nodig. Graag een reactie. Het verlagen van deze leeftijdsgrens heeft te maken met de kansen op de arbeidsmarkt, maar gedeeltelijk arbeidsongeschikten van onder de 45 hebben een even beroerde positie op de arbeidsmarkt, zo blijkt

uit onderzoek. Waarom erkent de minister dat in dit voorstel niet?

Ook snapt mijn fractie niet waarom er qua terugwerkende kracht in dit wetsvoorstel zelf geen consistentie is. De herkeuringen worden niet helemaal met terugwerkende kracht hersteld, maar tot 22 februari van dit jaar en de ingangsdatum van de verhoging van de WAO wordt niet gelijkgetrokken met de verhoging van de WIA, maar per 1 juli van dit jaar. Ook hierop graag een reactie.

Laten wij ons realiseren dat hij of zij die arbeidsongeschikt wordt, al zo veel aan leven inlevert. Niet kunnen werken vanwege een slechte gezondheid is een harde zaak. De her en der bestaande drang om zulke mensen te laten merken dat ze op de zak van anderen teren is voor mij erg hardvochtig en onverantwoord. Precies daarom vragen wij de minister, de bepalingen van deze wet ruimhartig uit te leggen en, waar mogelijk, de verschillende voorbeelden van ongelijke behandeling, die ik zojuist heb benoemd, te heroverwegen. Ik wacht met belangstelling op zijn antwoorden.

De **voorzitter**: Mijnheer Elzinga, ik wil u graag van harte feliciteren met uw maidenspeech over twee wetsvoorstellen die te maken hebben met de sociale zekerheid. Uw bijdrage van vandaag getuigt niet alleen van helderheid, maar ook van kennis van zaken. Dat is niet zo vreemd, want er is een rode draad door uw loopbaan te ontwaren tot dusverre, hoewel u wat uw studie betreft aanvankelijk op een geheel ander spoor zat. Aan de Universiteit van Amsterdam begon u namelijk met natuur- en sterrenkunde, waarvoor u uw propedeuse haalde. Daarna ging u aan dezelfde universiteit meteen politologie studeren.

Na uw studie was u ruim vier jaar werkzaam als fractiemedewerker Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Tweede Kamerfractie van de SP. Na vervolgens een jaar bij de FNV als beleidsmedewerker uitkeringsgerechtigden en ouderen te hebben gefunctioneerd -- dat hebben wij hier ook horen doorklinken -- was u gedurende een kleine vier jaar algemeen coördinator van het Solidariteitsfonds XminY. Voor wie dat fonds niet kent: het steunt sociale initiatieven in vooral derdewereldlanden.

Sinds medio dit jaar bent u weer terug bij de vakbeweging, maar nu bij FNV Mondiaal, een organisatie die zich richt op de versterking van democratische, onafhankelijke en representatieve vakbonden in ontwikkelings- en transitielanden.

Het is ook gebleken uit uw bijdrage van vandaag dat u heel nauw bent betrokken bij onderwerpen en mensen die van doen hebben met sociale verzekeringen, armoedebestrijding en schuldenproblematiek, maar u schuwt grotere, bredere kaders ook niet. Zo was u medeauteur van de vorig jaar verschenen publicatie Meta Economische Verkenningen, een voorstel voor de ontwikkeling van een duurzame en solidaire Macro Economische Verkenning-plus. En zo bent u sinds 2004 voorzitter van Attac Nederland, volgens de website een "kritische anders-

globaliseringsorganisatie". Van uw bijzondere belangstelling voor mondiale problemen heeft u al getuigd in onze vaste commissie Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking. U bent daar niet onopgemerkt gebleven.

U staat bekend als een bevoegen persoon die snel analyseert en graag bereid is om de handen uit de mouwen te steken voor het politieke handwerk. Dat is niet alleen dienstig voor uw partij, maar kan u ook zeker in deze Kamer van pas komen. Ik wens u van ganser harte alle succes toe bij uw werkzaamheden hier.

**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*N

De heer **Terpstra** (CDA): Voorzitter. U hebt net de heer Elzinga gefeliciteerd namens uzelf. Ik wens namens de rest van de Kamer de heer Elzinga ook van harte geluk met zijn maidenspeech. Ik vond het een diepgaand betoog. Ga zo door, maar het moet ook niet al te gek worden!

Heel lang is de sociale zekerheid gezien als een inkomensdervingsregeling. Sinds de commissie-Buurmeijer wordt echter ook steeds meer aandacht besteed aan het hervatten van werk. Dat hervormingswerk is begonnen met minister De Geus en wordt nu voortgezet.

Vanavond zijn drie wetsvoorstellen aan de orde die verband houden met hervormingen van de WAO in de afgelopen jaren. Deze hervorming van de WAO is door onze fractie gesteund. De nieuwe WIA gaat mede op basis van het SER-advies uit van drie groepen arbeidsgeschikten of ongeschikten: werknemers met een beperkte arbeidsongeschiktheid moet in dienst blijven van de oude werkgever, duurzaam of volledig arbeidsongeschikten vallen onder de IVA en de tussengroep valt onder de Regeling werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten.

Volgens de afspraken in het coalitieakkoord zou de Regeling werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten nog verder worden geprivatiseerd. Hoe staat het met deze afspraak? Onze fractie heeft niet of zeer beperkt meegedaan aan de schriftelijke voorbereiding. Wij danken de minister voor het beantwoorden van onze ene vraag. Tevens danken wij hem voor alle antwoorden op alle andere vragen die door andere partijen zijn gesteld. Een deel van deze vragen ging zo diep in op individuele gevallen dat een juiste beantwoording door de minister niet mogelijk bleek, bijvoorbeeld wegens gebrek aan gegevens.

Ik ben er nog niet helemaal uit of dit ligt aan de minister of aan de vragenstellers. Veel vragen had ik zelf niet eens kunnen bedenken, maar dat kan uiteraard ook aan mij liggen.

Ik kom bij het wetsvoorstel afschaffing van de premiedifferentiatie en het eigen risico. De splitsing van de WAO in drie groepen werknemers heeft ook geleid tot het indienen van dit wetsvoorstel. Na de invoering van de WGA met een rol voor de verzekeraars met verschillende premies

is het naar onze mening logisch om bij de IVA uit te gaan van dezelfde premie voor iedereen. Wij steunen derhalve dit wetsvoorstel.

Het wetsvoorstel over de verhoging van de WAO naar 75% zien wij als een vervolg op de afspraken die met de sociale partners zijn gemaakt rondom de herziening van de WAO. Bij een instroom van maximaal 25.000 personen per jaar en bij een bepaald gedrag rondom de doorbetaling bij ziekte in de cao's zouden de uitkeringen van duurzaam volledig arbeidsongeschikten worden verhoogd tot 75%. Wij zien dit voorstel als onderdeel van de hervormingsmaatregelen tijdens het bewind van de vorige minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, De Geus. De kritiek van de SP kan ik heel goed volgen maar steun ik niet. Je kunt niet hervormingen doorvoeren, wat wij hebben gedaan, en later met terugwerkende kracht weer terugdraaien. De SP is consequent, maar wij zijn het ook op onze manier.

De voorstellen van de PvdA om ook de uitkeringen in het kader van de WGA eventueel te verhogen tot 75% klinken zeer sympathiek en logisch. Toch heb ik dat idee nog niet gesteund omdat ik een aantal bedenkingen heb. Wij hebben wel ingestemd met de driedeling binnen de WIA. Ruwweg gesproken regelen wij de uitkeringen van de volledig arbeidsongeschikten die duurzaam zijn. Bij de werkhervatting van gedeeltelijk arbeidsongeschikten is echter sprake van een gemengd systeem, waar ook particuliere verzekeraars en particuliere werkgevers een rol spelen. Deze tweedeling maakt het weer minder logisch om de 75% automatisch door te trekken naar de WGA. Vooral heb je dan een probleem met de rekening, die je dan stuurt naar de verzekeraars of naar de werkgevers, of je gaat werken met een soort subsidie via het UWV, zoals ook wordt voorgesteld bij de eigenrisicodragers in het kader van de IVA. Op langere termijn lijkt mij dat geen houdbaar systeem.

Even belangrijk voor mij is de vraag wat in het kader van de afspraak met de sociale partners is beoogd. Sommigen zeggen dat de afspraak alleen maar geldt voor de IVA en bewust niet voor de WGA. Op dat punt zou ik graag een helder antwoord van de minister krijgen. Bij de behandeling in de Tweede Kamer -- en ook voor een deel bij de inbreng van de heer Elzinga -- is het mij opgevallen dat veel partijen die voorstander zijn van inkomensafhankelijke regelingen bezwaar maken tegen het feit dat deze regelingen bestaan. Immers, men heeft bezwaar gemaakt tegen het feit dat de verhoging van 5% niet voor 5% doortelt. Dat is volgens mij alleen maar een gevolg van het feit dat inkomensafhankelijke regelingen bestaan.

Is dit debat in de Tweede Kamer voor de minister nog een argument om niet verder te gaan met nog meer inkomensafhankelijke regelingen? Ook wij wachten de antwoorden van de minister vol vertrouwen af.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): De afgevaardigde van het CDA legt mij een voorstel in de mond dat ik niet heb gedaan. Sowieso vind ik de Eerste Kamer niet echt een platform om aan de regering

voorstellen te doen tot het treffen van maatregelen. Ik ben daar tenminste in het algemeen terughoudend in. Ik had de minister een vraag gesteld. Nu de heer Terpstra zelf spreekt over duurzaamheid, wil ik wel zeggen dat ik het verschil tussen WGA en IVA wel kan volgen als je het bekijkt vanuit het perspectief van degenen die het betalen. Mijn vraag aan de minister, die ik ook met alle plezier nog een keer aan de heer Terpstra stel, was de volgende. Als je dit in de tijd, temporeel, beziet en op een zeker moment vaststelt dat er een groep ontstaat van mensen die gezondheidstechnisch in redelijk dezelfde situatie zitten, maar 5% minder krijgen, is dat dan nog uit te leggen en te rechtvaardigen? Nu de heer Terpstra zich zozeer voorstander verklaart van een onderscheid, wil ik de vraag ook aan hem stellen.

De heer **Terpstra** (CDA): U hebt vragen gesteld, waarbij ik ervan ben uitgegaan dat u dat te zijner tijd zou kunnen uitwerken in een soort voorstel. Misschien heb ik het daarom iets te slordig "voorstel" genoemd. Uw vragen vind ik vrij logisch. Het klinkt ook sympathiek. Ik heb alle lovende woorden die het CDA kent, al gebruikt.

Daarnaast blijft het feit dat er twee systemen zijn. Als er onder de WGA een groep is die eigenlijk IVA-gerechtigd zou moeten zijn, ligt het meer aan de keuring bij de overgang van WGA naar de IVA. Dat is iets anders dan dat wij zeggen dat wij beide systemen totaal gelijk behandelen. Daarover had ik de minister ook een vraag gesteld. Het lijkt mij handiger dat wij alle vragen bij de minister leggen; dan zien wij vanzelf waar wij uitkomen.

De beraadslaging wordt geschorst.

*B

!Ziektewet!

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Regels tot bevordering van de activering van personen die aanspraak maken op een uitkering op grond van de Ziektewet (30909).

De beraadslaging wordt geopend.

*N

Mevrouw **Swenker** (VVD): Mevrouw de voorzitter. De VVD-fractie deelt het standpunt van het kabinet over het TNO-rapport waarin wordt vastgesteld dat een extra inspanning om de zogeheten vangnetters meer te activeren, op haar plaats zou zijn.

Ik wil een enkel woord spreken over vrouwen die na hun bevalling ziek zijn. Tot nu toe geldt voor hen een uitzondering omdat na de bevalling van hen geen re-integratie-inspanningen worden verlangd. Hoewel het geen grote groep betreft, is het ziekteverzuim wel langdurig. Van alle andere werknemers en vangnetters wordt verwacht dat zij met hulp van de werkgever, van het UWV of een re-integratiebureau alles in het werk stellen om zo spoedig mogelijk weer aan het werk te komen.

De VVD-fractie is van mening dat dit voor een ieder moet gelden, dus ook voor vrouwen die na de bevalling ziek zijn geworden. Zij is het eens met de minister dat een activerende aanpak gewenst is voor deze groep, teneinde te bevorderen dat ook zij zo kort mogelijk gebruik maken van de Ziektewet.

Dan de vraag hoe de arbeidsongeschiktheid aan welke arbeid wordt gerelateerd. Voor vangnetters wordt het begrip "laatstelijk verrichte arbeid" nu aangepast en wordt gekeken naar de laatstelijk verrichte arbeid met de daarbij behorende omstandigheden, waarbij specifieke incidentele aspecten buiten beschouwing worden gelaten. De VVD-fractie heeft hiervoor begrip omdat vangnetters immers geen werkgever meer hebben. Het is zelfs logisch dat een nieuwe baan die vergelijkbaar is, waarschijnlijk nooit op alle punten identiek zal zijn.

Wel heeft de VVD-fractie meer vragen over de reactivering door het UWV. In het onderhavige voorstel is het UWV zowel uitvoerder als toetsers als gever van een second opinion als klachtenbehandelaar als bezwaarschriftbeoordelaar, terwijl er maar twee externe toetsers zijn: de rechtbank als beroepsrechter op de bezwaarschriftprocedure en de IWI als toezichthouder op het UWV. De VVD-fractie vindt de inschakeling van het UWV als reactiveringsinstantie die de taak van de werkgever overneemt om iemand te re-integreren, op zich zelf geen prachtige constructie in het kader van checks and balances, ook al wordt er een aparte afdeling voor gecreëerd. De ene afdeling van het UWV kan de andere afdeling niet op het strafbankje zetten als er onvoldoende re-integratie-inspanningen worden verricht, hetgeen het UWV wel met een werkgever kan doen. Hetzelfde geldt voor de bezwarenprocedure, die ook een interne aangelegenheid is, ook al worden er andere medewerkers ingezet. Van belang is dan ook te weten of een mediator, die ook kan worden ingezet, "van buiten" komt, zodat een meer objectieve beoordeling mogelijk wordt van een geschil tussen het UWV en een vangnetter.

De minister constateert dat het externe toezicht is belegd bij de IWI. De vraag is of de IWI is uitgerust voor een goede controle op dit soort situaties. De IWI zal ongetwijfeld beoordelen hoe het UWV functioneert, gelet op zijn taakstelling. Kan een vangnetter een klacht indienen bij de IWI over de handelwijze van het UWV in zijn specifieke geval? Is de IWI dan verplicht te reageren op een eventuele klacht en moet die in behandeling worden genomen?

Graag krijgt de VVD-fractie een antwoord van de minister op deze vragen.

*N

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Mevrouw de voorzitter. Mijn fractie heeft haar instemming met het wetsvoorstel dat het stelsel activerender wil maken ook voor werknemers zonder werkgever die door ziekte zijn uitgevallen, al uitgesproken. Zij dankt de minister voor de uitgebreide beantwoording van de van diverse zijden gestelde

vragen. Ik wil evenwel niet verhelen dat er wat mijn fractie betreft toch nog wat haken en ogen aan dit wetsvoorstel zitten of beter gezegd: er zit één haakje aan waar wij in onze positieve grondhouding tegenover dit wetsvoorstel steeds aan vast komen te zitten. Wij hopen dan ook van harte dat de minister in staat is, de op dit punt levende bezwaren weg te nemen, zodat wij dit wetsvoorstel met een gerust hart kunnen laten passeren.

Maar laat ik met het positieve beginnen. Mijn fractie is blij met de expliciete bevestiging dat de re-integratietraject van werknemers die na het bevallingsverlof nog buiten staat zijn te hervatten, bij de werkgever rust. Het wetsvoorstel, en met name de toelichting, liet op dit punt ruimte voor twijfel; wij zijn content dat deze nu is weggenomen. Wij kunnen ons ook goed vinden in de grondgedachte achter het wetsvoorstel, dat het geen goede zaak is als vrouwen die na of als uitvloeisel van de bevalling ziek zijn geworden voor eigen werk, minder voortvarend tegemoet worden getreden dan andere werklozen. Tegelijk zit hierin toch een zeker zorgpunt. Een kind krijgen is doorgaans voor beide ouders een blijde gebeurtenis, maar in sommige gevallen voor de vrouw die het kind ter wereld brengt een traumatische in de letterlijke zin van het woord. Er zijn vrouwen -- toegegeven: hun aantal is gelukkig niet groot -- die na de zwangerschap en de bevalling lichamelijk gehavend zijn en voor wie revalidatie geruime tijd duurt.

Nu met dit wetsvoorstel uitdrukkelijk een gelijkschakeling wordt beoogd met, zoals de memorie van antwoord stelt, "andere zieke werknemers", acht mijn fractie het zaak om toch nog een keer de aandacht te vestigen op het verschil, in termen van gezondheidsrisico en herstelperspectief, tussen vrouwen die ongeschikt zijn geworden na de bevalling en die dit na het bevallingsverlof nog steeds zijn en de al genoemde andere zieke werknemers. Met name bij die categorie kan een re-integratiebeleid ook té activerend zijn en daarmee zijn doel voorbijschieten. Het UWV zal bij de vervulling van zijn taak ten opzichte van deze werknemers dan ook steeds een open oog moeten hebben voor dit aspect van bevallingsgerelateerde ziekte, al was het maar om erger te voorkomen. En dat "erger" kan dan twee kanten opgaan: de vrouw forceert zich en raakt in termen van herstel verder achterop of ze besluit dat het het allemaal niet waard is en ze doet wat de minister met deze maatregel juist wil voorkomen: ze ziet "vrijwillig" af van re-integratie. In dit opzicht bestaat er wel degelijk een verschil tussen vrouwen die na de bevalling niet of maar heel moeizaam herstellen en andere zieke werknemers. Wij gaan ervan uit dat de minister dit wel met ons eens is, maar wij willen het toch wel graag in tweede termijn nog eens horen.

Minder positief is mijn fractie over de beantwoording van onze vraag, en overigens ook de fractie van de VVD, over de consequenties als de inzet van het UWV of, naar ik moet begrijpen, van het UWV-arboteam tekortschiet. De functionele scheiding die het UWV heeft aangebracht, komt ons positief voor, maar wat is nu de consequentie

indien het lid van het team dat verantwoordelijk is voor de WIA-beoordeling, meent dat de ZW-arbofunctionaris het erbij heeft laten zitten? Krijgt de werknemer daarvan bericht? Staan er sancties op een tekortschietend re-integratiebeleid en zo ja, welke? Is bijvoorbeeld -- ik maak even een uitstapje naar de werknemers met een werkgever -- de verlenging van de uitkeringsduur met de periode die nodig is om de uitgebleven re-integratiemaatregelen te treffen, een optie? Zo nee, waarom niet? Hoe globaal of hoe specifiek is het externe toezicht van de IWI? Kan de werknemer daar terecht met een individueel signaal, of is dat toezicht uitsluitend gericht op het geven van algemene rapportcijfers?

Ook het antwoord op onze vraag over de second opinion kan niet geheel bevredigen. Mijn fractie is wel blij met het feit dat het UWV het klachtrecht inmiddels heeft opgetuigd en dat dit kennelijk een zelfstandige plaats heeft gekregen naast de bezwaar- en beroepprocedure. Wij begrijpen uit het antwoord dat daarnaast het instituut van de mediation bestaat. Net als bij de VVD-fractie roept deze verwijzing bij mijn fractie vragen op. Die vragen betreffen ook de veelheid aan rechtsmiddelen. Welk instrument is nu voor welk geschil, verschil van mening of andersoortige grief het meest geëigend? Het bezwaarschrift past uiteraard bij alle mededelingen die een besluit in de zin van de AWB zijn, maar hoe verhouden mediation en het klachtrecht zich tot elkaar? Waarom beantwoordt de minister de vraag over de optie van een second opinion met de stelling dat dit instituut geen meerwaarde heeft? Zou het antwoord niet moeten luiden dat zo'n tweede oordeel feitelijk al bestaat? Immers, als er een verschil van mening is met de behandelaar op het dossier, kan de verzekerde kiezen tussen bezwaar maken -- waarna het dossier wordt bekeken en zo nodig herbeoordeeld door een externe UWV-medewerker, dus een ander dan degene die het eerste oordeel heeft afgegeven -- of een mediator inschakelen die met hem en zijn behandelaar zal onderzoeken of het geschil kan worden opgelost. Wat voor functionaris is een mediator? Is dit een externe hiervoor opgeleide functionaris, of kan hij ook een functionaris van een andere afdeling zijn? Hoe staat het met de naamsbekendheid van dit instituut? Hoe vaak wordt een mediator ingeschakeld en op wiens initiatief gebeurt dat?

Ik vervolg met het "haakje", waar mijn fractie bij dit wetsvoorstel aan blijft hangen. Ik doel op de tweede volzin -- dit wordt zeer juridisch, ik waarschuw maar even -- van het beoogde vijfde lid van artikel 19 Ziektewet. Hierin wordt geregeld dat bij de vaststelling of sprake is van "ziekte" in de zin van de Ziektewet, ofwel ongeschiktheid voor "zijn arbeid", arbeid die de verzekerde met een zeker arbeidsverleden slechts zeer korte tijd heeft verricht, buiten beschouwing blijft. Mijn fractie staat in beginsel sympathiek tegenover de gedachte achter deze voorgestelde wijziging. Volgens de toelichting is deze bedoeld om tegemoet te komen aan in de praktijk gesignaleerde bezwaren. In de nota naar aanleiding van het verslag in de Tweede Kamer wordt de wijziging zelfs gekarakteriseerd als

een "codificatie van de jurisprudentie van de Centrale Raad van Beroep ten aanzien van de zieke werkloze".

In die twee achter elkaar gebruikte begrippen schuilt het probleem van de voorgestelde regel. Ziekte is nu eenmaal een ander risico dan werkloosheid. Deze voorgestelde regel doet iets wat tot nu toe ongekend is in ons systeem van sociale bescherming: het introduceert een carenztijd of onverzekerde eerste periode in een regeling die dat tot dit moment niet kende. Dat de werknemer zijn dekking tegen werkloosheid met een zekere premieplichtige periode moet verdienen, is voor de Werkloosheidswet niet spectaculair maar voor de Ziektewet wel.

Is dat inderdaad de bedoeling van de minister? Als dat zo is, wat is daarvan dan de reden? Acht de minister het niet problematisch dat de verzekerde zonder werkgever in zo'n systeem in termen van sociale bescherming slechter af is dan de werknemer die zijn aanspraak ontleent aan het arbeidsrecht? Het arbeidsrecht, de loonplicht bij ziekte, kent namelijk geen ontheffing van deze verplichting vanwege het feit dat de werknemer op het moment van uitval nog maar kort in dienst is. De werkgever mag evenmin de werknemer die kort na een mooie promotie uitvalt, doorbetalen naar zijn vroegere lagere loon. Het beoogde lid 5, tweede volzin lijkt dit voor werknemers zonder werkgever wel toe te staan.

Ter illustratie waar dit toe kan leiden, voer ik nogmaals de rechtenstudente op -- met excuus aan collega Terpstra dat ik weer met een casus moet komen, maar dat maakt de zaak soms helderder -- die ik in de schriftelijke voorbereiding ook al heb genoemd. De studente heeft tijdens haar studie diverse bijbaantjes op minimumloonbasis, vindt na haar studie werk als juridisch medewerker bij een groot bedrijf en gaat fors méér verdienen. Op de derde dag van haar aanstelling wordt zij geschept door een auto en zij belandt met hersenletsel in het ziekenhuis. Haar carrière als jurist kan zij voorgoed vergeten. Proeftijdontslag volgt -- daarvoor hebben wij geen flexibel ontslagrecht nodig -- en de werkneemster belandt in de Ziektewet. Naar wij nu menen -- als wij dit verkeerd zien, horen wij dat straks graag -- heeft het UWV op basis van het nu voorgestelde wetsartikel geen ander alternatief dan de arbeid als juridisch medewerker buiten beschouwing te laten, ziekengeld uit te keren naar het minimumloon en dit te beëindigen op het moment dat betrokkene voldoende hersteld is om het eenvoudige werk te verrichten dat zij voor haar studie deed. Wij menen eveneens -- maar nogmaals, opnieuw onze mening voor een betere -- dat dit effect niet zou intreden als deze onfortuinlijke studente geen bijbaantjes had gehad, maar als een onbeschreven blad aan haar carrière was begonnen.

Wij hopen uiteraard dat de minister ons op dit punt gerust kan stellen. Maar voor het geval dat niet zo is, wil ik nu vast aangeven dat dat effect voor mijn fractie bepaald problematisch is. Wij zien dan ook met meer dan gewone belangstelling het antwoord van de minister op dit punt tegemoet.

*N

Mevrouw **Lagerwerf-Vergunst** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik spreek zowel namens de fractie van de ChristenUnie als van de SGP.

Het wetsvoorstel waarover wij vandaag debatteren, bevat wijzigingen van een drietal wetten, met het doel om de re-integratie van zieke werknemers die een uitkering op grond van de Ziektewet ontvangen, de zogenaamde vangnetters, te verbeteren. Onze fracties onderschrijven deze doelstelling. Wij nemen met instemming kennis van de wijze waarop dit gestalte heeft gekregen in het thans voorliggende wetsvoorstel. De minister heeft namelijk de oorspronkelijk bedoelde aanscherping van de meldingstermijn bij nota van wijziging geschrapt. Na lezing van hetgeen in zowel de mondelinge als schriftelijke wisseling van gedachten en argumenten aan de orde is geweest, resteren bij onze fracties slechts enkele vragen.

De eerste vraag sluit aan bij de laatste vraag van mevrouw Westerveld, die zij typeerde als het "haakje" aan het wetsvoorstel. In het voorlopig verslag van 12 oktober 2007 heeft de PvdA-fractie gevraagd naar de betekenis van de voorgestelde wijzigingen voor de werknemer die uitvalt kort nadat hij met werken is begonnen in een veel beter betaalde baan dan hij voorheen had. Zij heeft dit onder meer gevraagd met betrekking tot de vaststelling van het arbeidsongeschiktheidspercentage voor de WGA. Ten onrechte is in het verslag niet gemeld dat de fractie van de ChristenUnie zich bij deze vraag heeft aangesloten. De beantwoording van de minister, zoals is weergegeven in de memorie van antwoord, komt er samengevat op neer -- als dit onjuist is, hoor ik dat graag -- dat het UWV een feitelijke situatie beoordeelt aan de hand van de wettelijke criteria, waarbij de redelijkheid en de billijkheid een rol spelen. Betekent deze laatste toevoeging, namelijk dat de redelijkheid en de billijkheid het sluitstuk van de beoordeling vormen, dat het niet ondenkbeeldig is dat het UWV tot een oordeel komt waarbij wordt afgeweken van de strikte wettelijke criteria?

Ten behoeve van de implementatie dienen de systemen bij het UWV eenmalig aangepast te worden. Onze fracties refereren in dit verband aan het automatiseringsdebacle van de Wet Walvis. Kan de minister inzage geven in de stand van zaken bij de aanpassing van de systemen? Zijn de systemen klaar voor de invoering en zo nee, op welke termijn is dat wel het geval?

Wij zijn voorstander van een goede monitor van de effecten van deze wet. De minister heeft reeds aangekondigd deze wet te zullen evalueren. Wij begrijpen dat deze evaluatie pas zin heeft als de gevolgen van de wet merkbaar kunnen zijn, met andere woorden, na een tijdsspanne van 104 weken. Wij vinden het wenselijk om deze tijdsspanne niet te lang te laten zijn. Kan de minister inzage geven in het moment en de wijze waarop deze evaluatie plaats zal vinden? Onze fracties zien met belangstelling de reactie van de minister tegemoet.

*N

De heer **Elzinga** (SP): Zo sta je hier voor het eerst en zo alweer voor de tweede keer. Voordat je er erg in hebt, raak je eraan gewend! En dat geldt natuurlijk ook voor de minister. Wij zijn samen aan een inhaalslag bezig, zullen wij maar zeggen.

Ik ben niet alleen tweemaal op een dag met dezelfde minister in debat, ook het onderwerp van dit debat ligt in het verlengde van het vorige. Of beter gezegd: het onderwerp van het vorige debat, de arbeidsongeschiktheidsregelingen, ligt in het verlengde van het onderwerp van dit debat: het vangnet Ziektewet. Want je wordt immers voor de wet eerst ziek, twee jaar welteverstaan, alvorens je eventueel arbeidsongeschikt wordt. Al hopen wij natuurlijk allemaal, de zieke voorop, dat het zover nooit zal komen!

Omdat de minister van mening is dat te veel vangnetters te lang thuis zitten en uiteindelijk wél arbeidsongeschikt worden, ligt er nu dit wetsvoorstel. Dit wetsvoorstel moet vangnetters sneller re-integreren en activeren en moet aldus de instroom van vangnetters in de WIA aldus verminderen.

Vangnetters zijn zieke werknemers zonder werkgevers, zoals flexwerkers en werklozen en enkele specifieke categorieën werknemers met een werkgever, te weten: vrouwen die ziek zijn door zwangerschap of bevalling, werknemers die onder de "no-riskpolis" vallen en orgaandonoren.

Deze werknemers met werkgever vallen met opzet onder de Ziektewet, opdat het mogelijk grotere ziekterisico van deze werknemers niet financieel op de werkgever zal drukken en aldus geen beletsel zal zijn voor een werkgever om deze werknemers aan te nemen.

Met de gevolgen van dit wetsvoorstel voor deze werknemers mét werkgever heb ik de meeste moeite. Vooralsnog hebben mijn resterende vragen in elk geval betrekking op deze groep en dan met name op de vrouwen die moeten verzuimen als gevolg van zwangerschap of bevalling. Bij het voorbereidend onderzoek had ik op nog enkele thema's vragen, maar die zijn naar mijn mening adequaat beantwoord. Ik dank de minister daarvoor. Ik dank hem meer in het bijzonder voor de per brief van 26 november aangekondigde reparatiewetgeving, die tot doel heeft vangnetters, met name uitzend- en oproepkrachten die in het weekend werken, gelijk recht op ziekengeld te geven.

Aan de overzijde van het Binnenhof is de minister over dit voorstel onder andere het debat aangegaan met mijn partijgenoot, de heer Ulenbelt, die bij die gelegenheid zijn maidenspeech hield. De minister zal het zich wellicht nog herinneren, vanwege de levendige voorbeelden die de heer Ulenbelt naar voren schoof: Jolanda, een zwangere bouwvakster die na de bevalling met een bekkeninstabiliteit kampte, en een uitzendkracht met een paprikalong.

Op mij kwam vooral het eerste voorbeeld naar voren als een geval waarop dit wetsvoorstel een grote -- en volgens de SP onwenselijke -- invloed zal hebben. Een zwangerschap en bevalling

zijn fysiek niet niks! Andere sprekers refereerden ook daaraan. Complicaties komen tijdens zwangerschap of na de bevalling nogal eens voor. Dat kan tijdelijk gevolgen hebben voor de mogelijkheden om weer aan het werk te gaan, maar het kan inderdaad ook even duren; soms wel een jaar of langer. Dat geldt voor 4% van de gevallen, zo rekende mijn collega Ulenbelt de minister voor. Maar binnen twee jaar is het verzuim weer op het niveau van de gemiddelde werknemer. Na herstel van de bevalling en eventuele complicaties kan de betreffende vrouw weer gewoon aan het werk in haar eigen baan. Tot blijvende arbeidsongeschiktheid leidt zwangerschap of bevalling gelukkig zelden. En dat is maar goed ook, want zwangerschap en bevalling horen immers onlosmakelijk bij het leven!

En als het wel tot blijvende arbeidsongeschiktheid leidt, is daarvoor de arbeidsongeschiktheidsregeling juist bedoeld. Het is voor mijn fractie niet passend om de betreffende vrouw onderwijl te dwingen elke passende arbeid te aanvaarden, zolang zij nog gewoon een contract heeft en een uitstekend uitzicht om dat oude werk weer gewoon te gaan vervullen.

In de oude situatie, toen de ziektewetperiode nog maximaal een jaar was, leidden dergelijke complicaties soms nog wel eens ten onrechte tot de WAO. Ook nu zitten er nog te veel vrouwen met complicaties van zwangerschap of bevalling in de Ziektewet, maar gelukkig meestal niet zo lang. Dat komt mijns inziens onder andere omdat het zwangerschaps- en bevallingsverlof in Nederland in vergelijking met andere landen achterlijk kort is!

De minister heeft in zijn memorie van antwoord op de vragen van de commissie in ons voorbereidend onderzoek aangegeven dat in 2006 de vangnetters 38% van de totale instroom in de WIA voor hun rekening nemen en 28% van de nieuwe IVA-uitkeringen. Ik kan goed begrijpen dat de minister dat veel vindt. Maar kan de minister hier bevestigen dat de vangnetters mét een werkgever van de totale instroom van 38% maar 3 procentpunt voor hun rekening nemen? Dat van alle zwangerschaps- en bevallingsgerelateerde verzuim niet meer dan 1,5% van de gevallen tot een WIA-uitkering leidt, en dat van de nieuwe duurzame en volledig arbeidsongeschikten met een IVA-uitkering niet meer dan 1% een vangnetter mét werkgever was?

Deze cijfers zijn voor een deel het resultaat van een onderzoek van TNO dat pas na de behandeling in de Tweede Kamer is gepresenteerd. Vindt de minister dit verzuim qua omvang dan nog steeds een groot probleem?

Uit het TNO-onderzoek blijkt ook dat van al het zwangerschaps- en bevallingsgerelateerde verzuim maar 10% van het verzuim na de bevalling plaatsvindt. Ik heb daarop al gewezen in het voorbereidend onderzoek. Uitgerekend vrouwen die na de bevalling verzuimen -- en dat zijn vooral vrouwen die in bijvoorbeeld Scandinavische landen nog gewoon bevallingsverlof zouden hebben -- moeten volgens dit voorstel elke passende arbeid aanvaarden in plaats van dat zij even de tijd krijgen

om bij te komen en hun oude werk weer kunnen oppakken.

Een amendement dat ertoe strekte om dit in het voorliggende wetsvoorstel recht te zetten, werd door de minister in de Tweede Kamer ontraden. Zou hij dat na kennisname van de genoemde TNO-onderzoeksresultaten ook nog gedaan hebben?

Voor mijn fractie lijkt deze maatregel voorsnóg in elk geval niet erg proportioneel. Ik ben benieuwd naar eventuele nieuwe inzichten van de minister.

Wanneer mogen wij in Nederland een substantiële verlenging van het bevallingsverlof tegemoet zien? Dat zou het zogenaamde ziekteverzuim onder deze doelgroep namelijk drastisch terugbrengen! Is de minister dat met mij eens?

Ik kijk met belangstelling uit naar de antwoorden van de minister op mijn resterende vragen.

*N

De heer **Terpstra** (CDA): Mevrouw de voorzitter. Dit wetsvoorstel regelt de re-integratie van die groepen die nog onder de Ziektewet vallen. De heer Elzinga heeft die groepen schitterend verwoord. Tevens wordt het UWV fictief werkgever voor diegenen die geen werkgever hebben. Alle vragen die daarover te stellen zijn, heeft mevrouw Swenker al gesteld. Ik kan die dus overslaan.

Wij steunen het wetsvoorstel op grond van de volgende argumenten: gelijke behandeling met andere werknemers; de bijdrage van deze groep aan de instroom in de WIA, en de instemming van de werkgroep waarin UWV, ABU en FNV hebben samengewerkt.

Ondanks het feit dat alleen de FNV in die werkgroep zat en het CNV niet, ken ik toch grote waarde toe aan het werk van deze werkgroep.

Bij dit wetsvoorstel is zowel in de Eerste Kamer als in de Tweede Kamer sterk ingegaan op individuele gevallen. Mevrouw Westerveld heeft daarop gewezen. Zij gaf een voorbeeld van een zieke student die later een betere baan krijgt. Zij vroeg hoe dat precies gaat. Ik ben benieuwd naar de antwoorden van de minister die hij voor een deel al schriftelijk heeft gegeven.

De vragen over metselaars met hoogtevrees, fruitkwekers met een allergie, portiers met rugklachten en werknemers met vaste en flexibele contracten bij dezelfde baas vond ik eigenlijk iets te ver gaan.

Ik heb uit de stukken begrepen dat slechts 10% van het verzuim gerelateerd is aan zwangerschap en bevalling. Op grond van die informatie kon ik instemmen met het antwoord van de minister. De heer Elzinga heeft veel vragen op dit punt gesteld. Ik wacht de antwoorden van de minister af.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*B

!Fiscale facilitering banksparen!

Aan de orde is de behandeling van:

- het voorstel van wet van de leden

Depla en Blok houdende wijziging van de Wet inkomstenbelasting 2001 en van enige andere wetten inzake fiscale facilitering banksparen ten behoeve van pensioenopbouw of aflossing eigenwoningschuld (30432).

De beraadslaging wordt geopend.

De **voorzitter**: Ik heet beide initiatiefnemers, de heren Depla en Blok, van harte welkom in dit huis. Ik begrijp dat de heer De Boer, adviseur van beide initiatiefnemers, zich nog bij ons zal voegen.

**

*N

De heer **Biermans** (VVD): Mevrouw de voorzitter. De leden van de VVD-fractie juichen het onderhavige wetsvoorstel toe. Mede namens mijn fractiegenoten wil ik de initiatiefnemers en verdedigers van dit wetsvoorstel dan ook complimenteren met het vele door hen verzette werk en feliciteren met het bereikte resultaat. Temeer daar het wetsvoorstel een hoog liberaal gehalte heeft. Met dit wetsvoorstel beogen de initiatiefnemers immers meer concurrentie bij financiële aanbieders te creëren en een bijdrage te leveren aan een grotere transparantie in de kostenstructuren van financiële producten. Het wetsvoorstel heft de gedwongen winkelnering bij verzekeringsmaatschappijen op. Liberalen zijn tegen monopolies. Dat het wetsvoorstel bij nota van wijziging is uitgebreid met het fenomeen banksparen past geheel bij de doelstellingen van dit wetsvoorstel. Het moet de verdedigers van het wetsvoorstel goed doen dat zij buitengewoon gesteund worden door onder andere de Consumentenbond en de Vereniging Eigen Huis. Dat zou voor bijna iedereen hier toch aanleiding moeten zijn om heel voorzichtig te zijn met kritiek op dit mooie wetsvoorstel.

De leden van de VVD-fractie danken de verdedigers van het wetsvoorstel en de staatssecretaris voor hun gedegen reactie op de in het voorlopig verslag gestelde vragen. De fiscale gevolgen van het wetsvoorstel zijn helder. Wij begrijpen dan ook niet waarom financiële instellingen dralen met het bekend maken van nieuwe producten omdat de gevolgen niet helder zouden zijn of omdat zij bang zijn dat de Belastingdienst moeilijk gaat doen, zoals wij onlangs in het Financieele Dagblad konden lezen. Ik neem toch aan dat die instellingen een luisterend oor en een meedenkend hoofd bij de Belastingdienst vinden om hun twijfel weg te nemen. Wellicht kan de staatssecretaris dit bevestigen.

De leden van de VVD-fractie danken de verdedigers van het wetsvoorstel ook voor de onlangs toegezonden brief van De Nederlandsche Bank, waarin deze zijn visie op het wetsvoorstel

neerlegt. Het is bijzonder verheugend te lezen dat De Nederlandsche Bank het wetsvoorstel op alle punten positief beoordeelt. Het is uiteraard te betreuren dat de dekking van het wetsvoorstel mede gezocht en gevonden is in een verlaging van het maximum inkomen waarover in de derde pijler pensioen mag worden opgebouwd. Dat de staatssecretaris onze bezwaren begrijpt, is prima, maar dat hij niet bereid is om die dekking elders te zoeken, achten de leden van de VVD-fractie erg spijtig. Maar wellicht is het zo dat hij nu nog niet een andere dekking wil zoeken. Dat hoeft overigens ook niet. Hij heeft het hele jaar 2008 de tijd om op zoek te gaan naar een andere en wellicht betere dekking. In de loop van 2008 ontvangen wij hem uiteraard heel graag om ook die wijziging op dit wetsvoorstel van harte toe te juichen. Desondanks zijn de leden van de VVD-fractie van mening dat er goed werk is geleverd. Zij hopen dan ook dat het wetsvoorstel reeds per 1 januari aanstaande in werking zal treden, zodat er eindelijk iets te kiezen valt.

De grote vraag is natuurlijk: wat gaat de markt doen? Gaan de ABN AMRO, de ING en de Rabobank hun zusterverzekeringsmaatschappijen concurrentie aandoen? Gaan de verzekeringsmaatschappijen hun producten aanpassen vanwege de nieuwe concurrentie door de banken? Worden de verzekeringsproducten transparanter qua kostenstructuur en daardoor goedkoper? Liberalen zijn optimisten. Het kan misschien even duren, maar het marktmechanisme zal haar werk doen. Belangrijk achten zij wel dat de voorlichting over de producten duidelijk zal zijn. De gevolgen van de diverse producten zijn immers deels totaal anders.

De leden van de VVD-fractie moet nog iets van het hart. Tijdens het wetgevingsoverleg van 2 juli jongstleden met de vaste commissie voor Financiën van de Tweede Kamer zei de staatssecretaris letterlijk: "Ook in het coalitieakkoord staat duidelijk dat het kabinet voornemens is om de fiscale behandeling van de eigen woning niet te veranderen. Dat is dus klip en klaar. Als bewindspersoon ben ik daar uiteraard aan gebonden."

De staatssecretaris was buitengewoon helder: geen wijziging in de fiscale behandeling van de eigen woning. Helaas, het kabinetsvoornemen heeft hij snel verlaten. In het Belastingplan lezen wij immers dat de eigenwoningregeling wel degelijk gewijzigd wordt, lees: verslechterd wordt. Of valt die verslechtering niet onder het klip en klare antwoord van de staatssecretaris bij dit wetsvoorstel? Wij vernemen graag de reactie van de staatssecretaris op deze door ons in elk geval ongewenste ommezwaai van het kabinet. Wij zouden liever andere ommezwaaien van het kabinet zien.

*N

Mevrouw **Vedder-Wubben** (CDA): Mevrouw de voorzitter. Deze inbreng is mede namens de fracties van de ChristenUnie en de SGP.

Goedkoper voor je pensioen en je hypotheek sparen, wie wil dat nu niet? Een initiatief waarvoor de initiatiefnemers geprezen moeten worden. Dat doen wij dan ook. Het is jammer dat de mogelijkheid van pensioensparen voor zelfstandigen en werknemers met een pensioentekort beperkt wordt.

Met het voorliggende wetsvoorstel worden meer aanbieders toegelaten tot de markt en dus worden de producten goedkoper. De indieners en de staatssecretaris hebben uitgebreid gereageerd op onze schriftelijke vragen, waarvoor onze dank. Er blijven voor onze fracties echter nog een aantal punten liggen, die wij nu aan de orde zullen stellen. Ik zal mijn inbreng in drie delen splitsen. Eerst banksparen ten behoeve van pensioenopbouw, dan banksparen ten behoeve van aflossing eigenwoningschuld en dan nog wat diversen, waaronder de positie van de zelfstandige en werknemers met een pensioentekort.

Met dit wetsvoorstel wordt geregeld dat ook bij banken mensen fiscaalvriendelijk kunnen sparen voor een derdepijlerpensioen, de zogenoemde lijfrente. Onder sparen verstaan wij ook beleggen. De inleg is fiscaal aftrekbaar. Te zijner tijd moet het saldo worden aangewend voor een uitkering en is de uitkering belast, precies zoals bij een pensioen of lijfrenteverzekering, zou je zeggen. Er zijn echter enige verschillen. Een bank is nu eenmaal geen verzekeraar. In de opbouwfase, de periode waarin er voor pensioen gespaard wordt, kan een overlijdensverzekering gesloten worden, zodat de nabestaanden bij voortijdig overlijden toch een redelijk kapitaal hebben om een nabestaandenuitkering te kunnen aankopen. Indien gespaard wordt bij een bank komt bij overlijden het gespaarde bedrag vrij. Dat kan, zeker in de beginfase, nogal laag zijn. Wil je een extra overlijdensdekking, dan moet je toch naar een verzekeraar.

Een ander belangrijk verschil komt naar voren in de uitkeringsfase. Op de einddatum kan het saldo worden aangewend voor aankoop van een lijfrente bij een verzekeraar of voor aankoop van een recht op vaste en gelijkmatige termijnen bij de bank. Zoals de indieners opmerken in de memorie van antwoord moeten de voorwaarden voor "vast en gelijkmatig" nog worden vastgelegd, evenals de voorwaarden voor de unit-linked-systematiek. Kunnen de indieners aangeven wanneer deze voorwaarden bekend zijn?

Op de einddatum kan gekozen worden voor aanwending van het saldo bij een verzekeraar. Verzekeraars werken bij aankoop van een lijfrente met tarieven gebaseerd op de rentestand en op overlevingskansen. Mensen die zich op de einddatum niet goed gezond voelen, zullen hun uitkering aankopen bij een bank. Bij overlijden krijgen hun erfgenamen het restant uitgekeerd, een gratis contradekking. De verzekeraar krijgt deze "slechte" risico's niet meer. Dat betekent dat alleen mensen die verwachten lang te blijven leven naar een verzekeraar gaan. Wordt er door dit wetsvoorstel geen oneerlijke concurrentie in het leven geroepen? Zullen verzekeraars nu bij aankoop van een direct ingaande lijfrente het

solidariteitsbeginsel opzij zetten en risicoselectie gaan toepassen? Bij verzekeraars wordt de aan te kopen lijfrente door het hogere langlevensrisico lager. Bij banken is de pot na ongeveer twintig jaar leeg. Maar ook na twintig jaar moeten deze mensen leven; dan waarschijnlijk op kosten van de samenleving. Dat is de zogenaamde armoedeval, waarvan De Nederlandsche Bank ook rept. Hoe zien de indieners deze problematiek? Gaarne een reactie.

De heer **Reuten** (SP): Hoe ziet senator Vedder de situatie op dit moment? Nu zijn er toch ook mensen met alleen AOW. Krijgen die van haar partij dan ook extra ondersteuning? Of denkt zij alleen aan de situatie over twintig jaar?

Mevrouw **Vedder-Wubben** (CDA): Op het moment dat je alleen AOW hebt, weet je dat.

De heer **Reuten** (SP): Iedereen krijgt AOW. Alleen wie een AOW-gat heeft, krijgt niet het volledige bedrag. Mevrouw Vedder zegt dat het probleem met dit voorstel is dat het geld via de bank over twintig jaar opgebruikt kan zijn en dat deze mensen dan moeten leven op kosten van de samenleving. Geldt dat ook voor de huidige AOW'ers?

Mevrouw **Vedder-Wubben** (CDA): Er is natuurlijk een verschil met de huidige AOW'ers. Die zijn gewend om te leven van de AOW-uitkering.

De heer **Reuten** (SP): Dus als je eraan gewend bent, is het niet zo erg.

Mevrouw **Vedder-Wubben** (CDA): Als je gewend bent aan een hoger inkomen en je in inkomen terugvalt, is het mogelijk dat je er een probleem mee hebt.

De heer **Reuten** (SP): O, dat is het.

Mevrouw **Vedder-Wubben** (CDA): Er zijn nu ook mensen met een hoog inkomen en mensen met een laag inkomen. De heer Reuten weet net zo goed als ik dat mensen met een hoog inkomen een ander uitgavenpatroon hebben dan mensen met een laag inkomen.

De heer **Reuten** (SP): O, dat is de hele ratio achter die pensioenopbouw.

Mevrouw **Vedder-Wubben** (CDA): Voorzitter. Een verzekeringslijfrente valt in beginsel buiten de failliete boedel. De indieners hebben aangegeven dat het voor de hand ligt dat dit eveneens wordt geregeld voor bancaire producten. Het saldo valt nu dus nog in de failliete boedel. Wie gaat regelen dat het anders wordt en op welke termijn?

Dan mijn tweede onderwerp, banksparen ten behoeve van aflossing van eigenwoningschuld. Tijdens het wetgevingsproces hebben de indieners ook de faciliteiten ten behoeve van het eigenwoningbezit verruimd. Sparen via een geblokkeerde spaarrekening of beleggingsrecht moet fiscaal ondersteund worden, evenals de

kapitaalverzekering eigen woning (KEW). Meer concurrentie, met als gevolg verlaging van de kosten. De voorwaarden voor deze spaarrekening eigen woning (SEW) komen zoveel mogelijk overeen met die voor de KEW. Zoals de indieners aangeven, is er nog één verschil dat niet beoogd is, namelijk het feit dat de SEW niet kan worden afgesloten door de belastingplichtige als de woning wel een eigen woning is voor diens partner, maar niet voor de belastingplichtige zelf. Dit verschil zou moeten worden weggenomen. Is er al een wijziging in de maak om deze omissie te repareren? Zo ja, wanneer kan die verwacht worden? Zo nee, wanneer kan de wijziging dan verwacht worden?

In dit kader willen wij nog een aanvullende vraag stellen. In de memorie van antwoord wordt op vraag 2 uit de brief van de NVB geantwoord: "(...) wordt de vrijstelling van de andere partner dus verhoogd met een bedrag van ten hoogste €17.500." Wat is de consequentie als niet de partner, maar een derde de begunstigde is?

Er bereiken ons berichten dat de Belastingdienst de volledige fiscale aftrekbaarheid van de hypotheekrente, die op een bancaire spaarhypotheek zal worden betaald, niet als vanzelfsprekend beschouwt. Kan de staatssecretaris bevestigen dat alle hypotheekrente, die op een bancaire spaarhypotheek zal worden betaald, op de voet van artikel 3.120 Wet inkomstenbelasting 2001 aftrekbaar is in box 1 als aftrekbare kosten met betrekking tot een eigen woning, voor zover de lening behoort tot de eigenwoningschuld en het rentetarief gelijk is aan het rentetarief van niet aan een SEW gekoppelde, maar overigens vergelijkbare hypotheek, al dan niet vermeerderd met een kleine opslag, zoals gebruikelijk in de markt voor spaarhypotheek op verzekeringsbasis? Zo nee, waarom niet? Zo ja, kan de staatssecretaris dan bevestigen dat dit betekent dat de op een bancaire spaarhypotheek te betalen rentevergoeding niet hoeft te worden gesplitst als bedoeld in onderdeel 9 van het Besluit van de minister van Financiën van 13 november 2006 over complexe overeenkomsten van geldlening, nr. CPP2006/412M? Zo nee, waarom niet?

Ik kom nu tot het onderdeel diversen. Volgens de memorie van toelichting, zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de Raad van State, vinden de initiatiefnemers het realiseren van een level playing field tussen verzekeraars en banken en eenvoudige regelgeving van belang. In de memorie van antwoord hebben de indieners slechts gedeeltelijk antwoord gegeven op onze vraag betreffende level playing field. Kunnen de indieners bevestigen dat een level playing field betekent dat banken al per 1 januari 2008 dezelfde verplichtingen krijgen opgelegd op het gebied van voorlichting, administratie, solvabiliteit, garantie, renseignering, inhouding loonheffing, informatieplicht en zorgplicht?

De Nederlandsche Bank had zich op 25 oktober 2007 nog niet uitgelaten over de uitvoerbaarheid van dit wetsvoorstel. Dit weekend heeft ons de reactie van De Nederlandsche Bank bereikt, waarvoor onze dank. Uit deze reactie blijkt dat De Nederlandsche Bank geen problemen ziet

met de uitvoering, hooguit dat uitvoeringsproblemen tot een vertraagde invoering zullen leiden. Wel ondersteunt de brief ons gevoelen dat er slechts in beperkte mate sprake zal zijn van lagere kosten en dat door de uitkeringstermijn van twintig jaar de armoedeval zou kunnen optreden. Bovendien geeft De Nederlandsche Bank aan dat de budgettaire implicaties met een aanzienlijke onzekerheidsmarge zijn omgeven.

De heer **Reuten** (SP): Senator Vedder zegt: "Wel ondersteunt de brief ons gevoelen dat er slechts in beperkte mate sprake zal zijn van lagere kosten." Aan het begin van haar betoog heeft zij gezegd: "Met het voorliggende wetsvoorstel worden meer aanbieders toegelaten tot de markt en dus worden de producten goedkoper."

Mevrouw **Vedder-Wubben** (CDA): De verwachting van de indieners is dat de producten goedkoper worden doordat er meer aanbieders komen.

De heer **Reuten** (SP): Het waren niet uw woorden?

Mevrouw **Vedder-Wubben** (CDA): Wij moeten nog zien dat het op termijn werkelijk zo is. Persoonlijk verwacht ik het niet.

De heer **Reuten** (SP): U begon met een stellige uitspraak en zegt nu dat de gevoelens van de CDA-fractie hierover anders waren. Dat is niet consistent.

Mevrouw **Vedder-Wubben** (CDA): Dat de producten dús goedkoper worden, is de verwachting van de initiatiefnemers.

Mevrouw de voorzitter. Bij de raming van de budgettaire consequenties is voor de uitbreiding van het regime van KEW naar SEW uitgegaan van een derving die in dertig jaar oploopt van 0 naar 90 mln. Deze derving gaat gedekt worden door een verhoging van de assurantiebelasting. Omdat de assurantiebelasting geen jaarlijkse stijging kent, is vastgesteld welke jaarlijkse opbrengst deze maatregel zou moeten opleveren om de derving te kunnen dekken. Deze waarde is gesteld op 30 mln. Door een verhoging van de assurantiebelasting van 7% naar 7,5% wordt een jaarlijkse opbrengst gegenereerd van 61 mln.; na aftrek van de benodigde 30 mln. resteert 31 mln. Deze resterende 31 mln. wordt ingezet om de veronderstelde budgettaire derving van het pensioensparen op te vangen.

Zelfstandige ondernemers zijn voor hun pensioenopbouw voornamelijk afhankelijk van de mogelijkheid in de derde pijler. In hun brief van 7 september 2007 aan de Tweede Kamer (30413, nr. 100) gaan de minister van Sociale Zaken en de staatssecretaris van Financiën in op de pensioenopbouw van zelfstandigen. Ik mag aannemen dat deze brief bekend is. Ik wil een zinsnede uit de brief aanhalen: "verruiming van de fiscale kaders zal voor hen" (bedoeld worden: zelfstandigen) "zeker geen impuls zijn voor extra pensioenopbouw." In het kader van dit wetsvoorstel

verwachten de indieners dat banksparen wel een impuls zal zijn voor zelfstandigen om te gaan sparen voor hun pensioen, zelfs zoveel dat de 31 mln. die overblijft uit de verhoging van de assurantiebelaasting onvoldoende is om de budgettaire derving op te vangen. Ook moet de maximale premiegrondslag worden verlaagd met €47.700. De maximale inkomensgrondslag waarover pensioen kan worden opgebouwd wordt dan ongeveer €114.000. Dit betekent een verlaging van de maximale lijfrentepremieaftrek van €25.500 naar €17.500. Als de maximale premie met zo'n 30% wordt verlaagd, wordt de mogelijke pensioenopbouw ook met 30% verlaagd. Hoe verhoudt deze verlaging zich met de breed gedragen wens dat zelfstandigen meer mogelijkheden moeten krijgen om pensioen op te bouwen?

Met dit wetsvoorstel worden de fiscale kaders niet verruimd, maar verkleind. Is het argument dat zelfstandigen meer gebruik zullen maken van de geboden mogelijkheid, vragen wij ons af. Wij willen toch juist dat zelfstandigen meer pensioen gaan opbouwen? Onze fracties zijn niet overtuigd van de noodzaak en vragen de indieners en de staatssecretaris nadrukkelijk om de verlaging van de premiegrondslag te heroverwegen. Verlaging van de premiegrondslag schaaft niet alleen de pensioenopbouw van zelfstandigen, maar ook de opbouw van werknemers met een pensioentekort. Wellicht ten overvloede merken wij op dat de veronderstelling van de staatssecretaris, geuit in zijn reactie op onze inbreng, dat in het Belastingplan 2008 ook in de tweede pijler met ingang van 1 januari 2009 een maximumgrondslag voor pensioenopbouw zou worden opgenomen, niet is doorgegaan. Het maximuminkomen waarover zelfstandigen pensioen mogen opbouwen, steekt zo wel erg schril af tegen het pensioeninkomen van werknemers. Graag verwijs ik in dit kader naar een passage uit het CDA-verkiezingsprogramma: "Nederland kent een van de beste pensioenstelsels ter wereld. Aan dit succesvolle systeem wil het CDA niet tornen. Het geheim van ons succes: een welvaartsvast basispensioen in de vorm van de AOW, aftrekbare pensioenpremies die het werknemers mogelijk maken een kapitaalgedekt pensioen ter grootte van maximaal 100% van het salaris op te bouwen en daarnaast mogelijkheden voor individuele arrangementen." Alhoewel de CDA-fractie en de fracties van de ChristenUnie en de SGP voorstander zijn van meer concurrentie en daardoor wellicht lagere kosten, hebben onze fracties zeer grote bezwaren tegen de verlaging van de premiegrondslag. Daarom doen wij nogmaals een dringend beroep op de indieners en de staatssecretaris om de verlaging van de premiegrondslag ongedaan te maken.

De verhoging van de assurantiebelaasting, een ander middel om het budgettaire tekort te dekken, zou reeds per 1 januari 2008 moeten ingaan. Het verheugt onze fracties om te constateren dat de ingangsdatum van deze verhoging is uitgesteld naar 1 maart 2008. Verzekeraars hebben aangegeven dat zij verwachten de verhoging van de

assurantiebelaasting nu op tijd zonder uitvoeringsproblemen te kunnen verwerken. Het blijft natuurlijk wel curieus dat iedereen die een schadeverzekering heeft, moet meebetalen aan de kosten van dit wetsvoorstel.

Voordat ik afsluit, wil ik nog even terugkijken en in herinnering brengen dat de politiek mede debet is aan de hoge kosten in het lijfrenteproduct. Alleen al sinds 1990 zijn de spelregels viermaal aangepast. Eerst kwam de zogenaamde Brede Herwaardering. Daarna kon een vast bedrag op het belastbaar inkomen in mindering worden gebracht, maar na een paar jaar werd dat bedrag toch verlaagd. Of nee, toch maar alleen belastingaftrek op basis van het pensioentekort: de zogenaamde A-factor. En ten slotte worden de doelen veranderd waarvoor een lijfrente mag worden gebruikt, want wij mogen niet eerder met pensioen. Reeds opgebouwde rechten worden niet aangetast, dus er komt een splitsing in de polis. En nu zou de maximale premiegrens verlaagd moeten worden. Een simpele lijfrente-verzekering wordt zo wel een heel complex product, waarbij een goed advies niet kan ontbreken.

Wij wensen met de indieners dat sparen voor pensioen met deze nieuwe lijfrentevariant goedkoper wordt en dat klanten erop mogen vertrouwen dat hun rechten worden gerespecteerd. De CDA-fractie en de fracties van de ChristenUnie en de SGP wachten de beantwoording met meer dan gewone belangstelling af.

*N

De heer **Leijnse** (PvdA): Voorzitter. De verhoudingen tussen de uitvoerende en de wetgevende macht zijn in dit land niet altijd even evenwichtig geregeld. Zo beschikt de uitvoerende macht over een zeer veel uitgebreider ondersteunend apparaat dan het parlement, hetgeen mede wordt gerechtvaardigd door het feit dat het initiatief tot wetgeving in ons stelsel grotendeels bij de executieve ligt. Niettemin heeft het parlement in Nederland van oudsher een recht op wetgevend initiatief. Dat voor een effectieve uitoefening van dit recht ook een adequate ondersteuning nodig is, lijkt echter nog niet overal te zijn doorgedrongen. Het gevolg is dat de Kamerleden die zich door hun enthousiasme laten verleiden tot het schrijven van nieuwe wetgeving, meestal pas achteraf tot de conclusie komen dat het een enorme investering van tijd en aandacht vergt om hun ideeën in het Staatsblad te krijgen, hoe goed die ideeën op zich ook zijn. Alleen al om die reden verdient iedere initiatiefnemer die het tot deze plek weet te brengen, een welwillende ontvangst van deze Kamer.

Het voorliggende wetsvoorstel kan echter wat ons betreft op meer rekenen dan alleen welwillendheid van algemene aard. De poging van de indieners om het sparen voor de oude dag en voor de aflossing van de eigenwoningschuld ook bij banken mogelijk te maken tegen dezelfde fiscale condities als die voor verzekeringen gelden, sluit aan bij een reële maatschappelijke behoefte. De

verzekeraars hebben immers het alleenrecht op fiscale faciliteiten, dat de overheid hen jarenlang heeft verleend, niet op een prudente en maatschappelijk verantwoorde manier gebruikt. Legio zijn helaas de signalen over ondoorzichtige aanbiedingen, hoge verborgen kosten, onrealistische kapitaalprognoses en ronduit misleidende voorspiegelingen aan klanten ter zake van de opbrengst van vaak jarenlange spaarinspanningen. Deze praktijken blijken zich niet te beperken tot kleine dubieuze aanbieders, maar ook redelijk gebruikelijk te zijn bij de grootste verzekeraars die in deze markten opereren. De klanten zijn hiervan de dupe en niet weinigen hebben moeten constateren dat zij jarenlang aanzienlijke premies betalen om uiteindelijk slechts op een schamel kapitaal uit te komen als basis voor een pensioen of als aflossing op een hypotheek.

In dit licht verdienen de initiatiefnemers alle lof dat zij met hun wetsvoorstel het perspectief openen op een gelijke fiscale stimulering van goedkopere, beter renderende en meer doorzichtige en klantvriendelijke spaar- en beleggingsproducten van banken. De verzekeraars zullen hierdoor met krachtige concurrentie geconfronteerd worden en veel kritischer dan tot heden naar hun kostenstructuur en de transparantie van hun producten moeten kijken. Dat kan geen kwaad, daar is zelfs grote behoefte aan. Ook zou er in dit verband zeker behoefte bestaan aan een actievere opstelling van de toezichthouder, die nu wel erg veel aan het gewone consumententoezicht overlaat en daardoor weinig stuurt op de gevoelige punten van kostentoerekening en communicatie met de klant.

De initiatiefnemers hebben ervoor gekozen de bestaande fiscale faciliteiten voor verzekeringen die tot doel hebben een kapitaal op te bouwen voor de oudedagsvoorziening of voor de aflossing eigen woningschuld, ongewijzigd van toepassing te doen zijn op soortgelijke spaar- en beleggingsproducten die geen verzekerings- maar een bancaire karakter hebben. Zij zijn daarin op hoofdlijnen geslaagd, zij het dat op een enkel punt misschien nog nadere stroomlijning mogelijk is. Zo treft het dat de banken nu wel twintigjaars lijfrentes mogen aanbieden als oudedagsvoorziening, naast vijf- en tienjaars, terwijl verzekeraars dat niet mogen. Ik zou graag van de indieners en de regering vernemen of er op dit punt in de toekomst nog een reparatie mogelijk is.

Die vraag laat onverlet dat mijn fractie zich voluit kan vinden in de wijze waarop de indieners de grondgedachte van het gefacilieerde banksparen in hun voorstel hebben uitgewerkt. Minder eenduidig is het enthousiasme in onze kring echter op een punt dat niet principieel is voor hetgeen de indieners willen bereiken. Het gaat hier om de dekking van de veronderstelde belastingderving die het gevolg zou zijn van de instelling van faciliteiten voor het banksparen. Allereerst bestaat er bij de PvdA-fractie gerede twijfel over de vraag of er wel sprake zal zijn van een belastingderving. Ook de initiatiefnemers hadden aanvankelijk die twijfel, want in hun oorspronkelijke voorstel voorzagen zij slechts een verschuiving van verzekerd naar

banksparen als gevolg van het wetsvoorstel. Voor die inschatting hadden zij goede redenen. Bovendien zou bij een dergelijke verschuiving mogelijk zelfs een extra belastingopbrengst kunnen ontstaan omdat dezelfde doelkapitalen via banksparen tegen lagere kosten en dus lagere aftrekbare premies kunnen worden bereikt. Pas wanneer een substantiële groei van de totale spaaractiviteit voor de onderhavige doelen zou optreden, kan deze extra opbrengst omslaan in een extra belastingderving. In dat geval zal het echter bijzonder moeilijk zijn vast te stellen of deze volumegroei uitsluitend moet worden toegeschreven aan het banksparen of oorzaken heeft die buiten het bereik van dit wetsvoorstel liggen. De veronderstelling dat er puur door een uitbreiding van het aanbod van spaarproducten een volumegroei en een belastingderving zullen ontstaan, is dus gebaseerd op drijfzand.

Daar komt bij dat bij de fiscale faciliteiten waarover wij spreken, een vermindering van de belastingafdracht, veelal slechts uitstel van belastingheffing betekent en geen afstel. Het is onduidelijk of met dit niet-structurele karakter van de derving, anders gezegd: met het feit dat in de toekomst nieuwe belastinginkomsten ontstaan uit de fiscale tegemoetkoming die nu wordt gegeven, wel afdoende rekening wordt gehouden. De "vergrijzingsommen" van het ministerie van Financiën zijn in dit opzicht niet altijd even transparant en transparantie daar gaat het hier toch onder andere over. In ieder geval komen de indieners met een berekening van het te dekken begrotingsgat die weinig overtuigend is. Of het inderdaad over 90 mln. structureel over dertig jaar zal gaan, weet niemand.

Tegen deze achtergrond treft het als iets te ijverig dat de indieners wel zeer concrete maatregelen in hun voorstel hebben verwerkt om op korte termijn een extra belastingopbrengst te genereren. Daarbij is een verhoging van de assurantiebelaasting die alle verzekerden treft vanaf 1 januari aanstaande niet fraai, maar misschien nog te slikken. Anders ligt het met de verlaging van het maximum voor de fiscaal gefacilieerde pensioenopbouw in de derde pijler. Die verlaging is zeer fors te noemen en het nieuwe plafond niet erg genereus. Vooral zelfstandigen die niet kunnen deelnemen aan een bedrijfstak- of beroepspensioen en dus hun hele pensioen in de derde pijler moeten opbouwen, zullen hierdoor getroffen worden. Nu kan men zeggen dat dit dan alleen geldt voor de wat rijkere zelfstandigen en bovendien dat het feitelijke effect van de faciliteit bij inkomens boven €115.000 toch al zeer beperkt was, maar die relativering gaat voorbij aan een ander bezwaar. De voorgestelde verlaging staat namelijk in geen enkele redelijke verhouding tot de voortzetting van de ongemaximeerde gefacilieerde pensioenopbouw in de tweede pijler. Voor de collectieve pensioenen heeft de regering immers een maximering van de fiscale faciliteit op een inkomen van €185.000 overwogen, maar dit voornemen is ingetrokken na bezwaar van de Tweede Kamer. Wat men daarvan ook denkt, feit is dat dan een gelijktijdige verlaging

van het plafond in de derde pijler naar €115.000 wel een zeer ongelijke behandeling creëert.

De heer **Reuten** (SP): De vraag is of de derde pijler de tweede pijler of dat de tweede pijler de derde moet volgen. Heeft de fractie van de Partij van de Arbeid op dit punt het verkiezingsprogramma van het CDA overgenomen of stond dit al in het programma van de PvdA?

De heer **Leijnse** (PvdA): Wat?

De heer **Reuten** (SP): Het punt van de niet-aftopping van de pensioengrondslag.

De heer **Leijnse** (PvdA): Het is een bekend feit dat de Partij van de Arbeid al jarenlang pleit voor aftopping van het bedrag waartoe pensioen kan worden opgebouwd in de tweede en de derde pijler.

De heer **Reuten** (SP): Maar nu zegt de heer Leijnse dat hij die aftopping niet in orde vindt.

De heer **Leijnse** (PvdA): Als de heer Reuten goed geluisterd heeft, heeft hij mij horen zeggen dat er naar mijn mening een relatie zou moeten bestaan tussen de mate waarin er in de tweede en in de derde pijler wordt afgetopt. Ik constateer echter dat het in de tweede pijler niet gebeurt en in de derde pijler zeer aanzienlijk.

De heer **Reuten** (SP): De vraag is dus of de tweede pijler de derde moet volgen of de derde de tweede?

De heer **Leijnse** (PvdA): Nee, de vraag is of er niet enigerlei verhouding moet zijn tussen de tweede en de derde pijler als je maximeert.

De heer **Reuten** (SP): De heer Leijnse zegt dat het vooral de wat rijkere zelfstandigen treft, tot €115.000 per jaar. Volgens mij gaat het om de top, twee promille van de inkomensverdeling, maar misschien zit ik eraan en betreft de top 0,5% van de inkomensverdeling. Waar staat de Partij van de Arbeid op dit punt? Maakt hij zich daar zorgen over?

De heer **Leijnse** (PvdA): Uit mijn betoog moet de heer Reuten vooral niet opmaken...

De heer **Reuten** (SP): Ik begrijp wat de heer Leijnse zegt. Omdat onlangs in de tweede pijler het niveau niet is verlaagd, zou het in de derde pijler ook niet moeten gebeuren.

De heer **Leijnse** (PvdA): In de tweede pijler bestaat in het geheel geen maximum. In de derde pijler is er wel een maximum maar dit wordt aanzienlijk verlaagd. Dat is er aan de hand en ik vraag of die twee pijlers nu nog wel in een redelijke verhouding tot elkaar staan.

Mijn fractie heeft er grote moeite mee dit brok zo maar te verteren. Dit onderdeel van het wetsvoorstel achten wij voorshands onnodig en onwenselijk. De indieners hadden er verstandig aan gedaan de dekkingsvoorstellen in een afzonderlijk wetsvoorstel te vatten. Dat bij begrotingswetten

wijzigingen en de dekking daarvan in hetzelfde wetsvoorstel worden bijeengebracht, ligt in de rede, maar bij materiële wetgeving is dit minder vanzelfsprekend. Het parlement krijgt nu eigenlijk geen gelegenheid zich over de materiële kern van het wetsvoorstel uit te spreken. Nu niettemin toch weer alles in een wetsvoorstel bijgebracht is, hadden de initiatiefnemers er ook voor kunnen kiezen, de dekkingsvoorstellen bij gedelegeerde regelgeving in werking te doen treden, bijvoorbeeld op een nader bij ministerieel besluit te bepalen datum. Dat zou de regering de tijd geven om te bezien of de voorspelde belastingderving ook werkelijk optreedt. Ik wijs er in dit verband op dat de indieners in de eerste nota van wijziging aangeven dat bij het sparen voor aflossing eigen woningschuld de derving na vier jaar ongeveer 2 mln. zal bedragen en na acht jaar ongeveer 6 mln. Dit kun je dus zonder gevaar ook even afwachten. Ook die weg is echter niet gekozen. Deze Kamer heeft daardoor slechts de keus het geheel van voorstellen, van zeer wenselijk en sympathiek tot nogal arbitrair en omstreden, op 1 januari aanstaande te laten ingaan of niet. Ik acht dit een keuze die geen recht doet aan het belang en de kwaliteit van dit wetsvoorstel.

Nu is het echter zo dat ook indien deze kamer het wetsvoorstel aanvaardt, het omstreden lagere plafond in de pensioenopbouw van zelfstandigen pas effectief zal worden toegepast bij gelegenheid van de aanslag Inkomstenbelasting 2008 die, zoals bekend, eerst na ommekomst van het belastingjaar wordt opgesteld. Dit geeft de indieners en de regering enige tijd om dit punt te repareren, ook met effect vanaf 1 januari 2008. Ik zal dan ook graag van beiden vernemen hoe zij aan de ernstige bezwaren van mijn fractie op dit punt tegemoet denken te komen.

Ook overigens, mevrouw de voorzitter, zie ik de antwoorden van de indieners en de regering met belangstelling tegemoet.

De heer **Biermans** (VVD): Ik wilde een vraag stellen aan de afgevaardigde van de Partij van de Arbeid, maar bij nader inzien bewaar ik die toch maar tot de tweede termijn.

De heer **Leijnse** (PvdA): Dat valt me reuze tegen van de heer Biermans.

De heer **Biermans** (VVD): Goed dan stel ik mijn vraag nu en dan kan de heer Leijnse er rustig over nadenken. Bij de behandeling van het Belastingplan in de Tweede Kamer heeft de heer Remkes een motie ingediend waarin de staatssecretaris wordt gevraagd om nieuwe wetsvoorstellen in aparte wetten te vervatten. Die motie heeft het niet gehaald onder andere door toedoen door de fractie van de PvdA. Nu hoor ik de heer Leijnse vurig pleiten voor een splitsing. Ik overweeg om hier deze week een zelfde motie in te dienen. Wellicht krijg ik daar dan de steun voor van de fractie van de PvdA. Dan kunnen wij de staatssecretaris gezamenlijk misschien op andere gedachten brengen. De vraag is dus -- want ik moet eindigen met een vraag -- of de heer Leijnse bereid is zijn

collega's te overtuigen dat zij voor een dergelijke motie stemmen.

De heer **Leijnse** (PvdA): Die laatste vraag had de heer Biermans beter weg kunnen laten. Ik wist dat hij met dit punt zou komen, want hij spreekt ieder jaar bij de behandeling van het Belastingplan over het samenvoegen van allerlei maatregelen in een wetsvoorstel en het probleem dat dit met name voor de Eerste Kamer creëert, namelijk dat zij alleen maar een saldoafweging kan maken. Dit is een reëel punt, maar dit is in hoge mate een uitkomst van het feit dat de Eerste Kamer in onze staatsrechtelijke verhoudingen geen recht van amendement heeft. Daar heeft de heer Biermans het dus eigenlijk over. De samenvatting van verschillende wijzigingsvoorstellen in een wetsvoorstel is voor de Tweede Kamer geen probleem. Misschien heeft de grondwetgever het ook zo wel gewild, dat de Tweede Kamer wel kan amenderen en de Eerste Kamer niet. In dit opzicht zou hij zijn standpunt wat moeten nuanceren.

Ik heb hier in dit verband nog iets meer van gezegd. Ik heb erop gewezen dat ik mij kan voorstellen dat in begrotingswetten de dekking en de materiële wijziging in een wetsvoorstel worden vervat. Bij materiële wetgeving vind ik dat minder voor de hand liggen. De indieners hadden in dit geval beter kunnen kiezen voor de figuur van twee afzonderlijke wetsvoorstellen, opdat deze Kamer zich over beide materiële elementen separaat kon uitspreken.

De heer **Biermans** (VVD): Voorzitter. Als de afgevaardigde van de PvdA binnen zijn fractie zo'n afgewogen vraag stelt en gelijk zo een toelichting geeft, betwijfel ik of het allemaal op zijn pootjes terechtkomt. Ik hoop dat hij wat meer overtuiging in zijn verhaal zal leggen. Is hij bereid om in zijn fractie zeer helder te stellen dat wij niet langer moeten toelaten dat verschillende wetsvoorstellen in een en dezelfde wet worden geregeld?

De heer **Leijnse** (PvdA): Nee. U wilt helderheid waar geen helderheid kan bestaan. U vindt dat verschillende dingen niet in één wetsvoorstel mogen worden geregeld, maar de crux is de vraag hoe verschillend die dingen zijn. Wat in één wetsvoorstel bijeen kan worden gebracht en wat een ontoelaatbare koppeling is, kan niet op voorhand in generieke zin worden bepaald. U vraagt dus duidelijkheid op een punt waar geen duidelijkheid kan bestaan. Dat is ook precies de reden waarom uw punt ook volgende week aan dovemansoren zal zijn gericht.

De heer **Biermans** (VVD): Ik wacht met spanning de reactie van de PvdA-fractie af.

*N

De heer **Reuten** (SP): Mevrouw de voorzitter. In de eerste plaats wil ik, mede namens mijn fractie, de initiatiefnemers Depla en Blok ermee feliciteren dat zij dit wetsvoorstel tot hier in deze Kamer hebben gebracht. Ik feliciteer hen, maar ook het parlement

als geheel, met deze bekrachtiging van een prominente democratische verworvenheid. De inhoud van dit voorstel is vanuit ten minste twee uiteenlopende gezichtspunten te beoordelen; ik ga in vier stappen aangeven hoe. Vervolgens geef ik een korte analytische beschouwing van de wet en aan de hand daarvan stel ik zeven vragen waarover ik later graag discussieer met de indieners en, in voorkomend geval, met de staatssecretaris van Financiën.

De eerste stap. Het wetsvoorstel beoogt om in de financiële markten voor pensioenen en eigenwoninghypotheken de zogenaamde "fiscale facilitering" te perfectioneren door deze uit te breiden. Fiscale facilitering klinkt overigens wat dun; het is een belastingvermindering, of, zoals de Raad van State het noemt, een fiscale subsidie. De uitbreiding van deze subsidie betreft het "banksparen" ten behoeve van pensioenopbouw of aflossing van eigenwoningschuld. De initiatiefnemers verwachten dat door deze uitbreiding de concurrentie in deze markten toeneemt en zij vermoeden dat daardoor de prijzen van pensioenen en eigenwoning hypotheekkredieten gaan dalen. Overigens, waar ik hier en in het vervolg over "prijzen" spreek, gebruiken zij de term "kosten voor de consument". Bovendien verwachten zij door deze uitbreiding, in het verlengde van de verwachting van de Raad van State, een toename van de aanspraak die sommige mensen maken op deze belastingvermindering.

Voorzitter, mijn tweede stap. Ik houd u een analogie voor uit het genre "misdaadroman" -- nadrukkelijk zonder te impliceren dat dit wetsvoorstel misdadig is -- en binnen dit genre houd ik u de beoogde perfecte misdaad voor. De schrijver van dit genre nodigt de lezer uit om zich in eerste instantie in te leven in het oogmerk van de dader of daders. Vervolgens tracht de schrijver ons in vervoering te doen geraken over het perfecte gebruik van middelen die tot het doel leiden; bijvoorbeeld het afhandig maken van een som geld bij een bank of wellicht de Belastingdienst. Er wordt enig beroep gedaan op een deel van ons intellect: ons vermogen om instrumenteel te denken in termen van doelen en middelen, ongeacht de specifieke doelen en middelen. We weten allemaal dat de roman van de perfecte misdaad tot op zekere hoogte een immoreel karakter heeft. De schrijver in dit genre is geslaagd als hij ons over moraliteit en instrumentele rationaliteit in verwarring brengt.

De derde stap. Ik keer terug naar het wetsvoorstel. We hebben in Nederland gekozen voor progressie in de tarieven voor de loon- en inkomstenbelasting, op grond van het draagkrachtbeginsel. Mijn fractie is geen voorstander van het huidige Nederlandse systeem van fiscale hypotheekrente- en pensioenaf trek; dit omdat het de formele progressie van de tarieven materieel in belangrijke mate ongedaan maakt en zo het draagkrachtbeginsel effectief aantast. Om het in moderne taal uit te drukken: de effectieve belastingtarieven zijn niet transparant, niet helder dus, en daarmee wordt de op het gebied van

belastingen niet-geschoolde burger een rad voor ogen gedraaid.

De heer **Biermans** (VVD): Voorzitter. Ik probeerde net stap twee over de misdaadromans te volgen, maar mijn intellect schoot daarvoor kennelijk tekort.

Stap drie vind ik een stuk interessanter, omdat daarin wordt ingegaan op de aantasting van het draagkrachtbeginsel. Ik denk dat ik weet waar de woordvoerder van de SP naartoe wil: steun geven aan dit wetsvoorstel; we kunnen immers constateren dat door dit wetsvoorstel de kosten van de hypotheekrenteaftrek naar beneden gaan.

De heer **Reuten** (SP): Dat heb ik niet gezegd, ik heb een samenvatting gegeven.

De heer **Biermans** (VVD): Ja, maar dat is de achtergrond van dit wetsvoorstel.

Maar als dat het geval is, en u bent tegen de hypotheekrenteaftrek en wilt de pensioenen aftoppen, dan moet dit u toch als muziek in de oren klinken? De aftrekbaarheid van de hypotheekrente wordt immers lager gemaakt en de concurrentie wordt groter. Ik laat me echter graag verrassen door het vervolg van uw misdaadroman.

De heer **Reuten** (SP): Dat zou het geval zijn als de aftrek gelijkelijk verdeeld was over de inkomensgroepen, dus inkomensafhankelijk was. Maar zoals u weet, is de aftrek inkomensafhankelijk en daardoor doet hij in belangrijke mate de progressie in de tarieven teniet. Zijn we het daarover eens, dat het de formele progressie materieel geringer maakt?

De heer **Biermans** (VVD): Daarover zijn we het absoluut eens; dat is gewoon zo. Ik probeer u echter te helpen bij de bepaling van uw positie ten opzichte van dit wetsvoorstel. Stel, ik ben tegen grote auto's en het lukt mij om iedereen naar een iets kleinere auto te brengen. Ik kan dan een aantal dingen doen, bijvoorbeeld zeggen dat ik liever heb dat iedereen in een héél kleine auto gaat rijden en daarom tegen een wetsvoorstel stemmen waardoor iedereen in een iets kleinere auto moet gaan rijden. Ik vind dat niet consequent en wil u deze analogie voorhouden, in de hoop dat u dit wetsvoorstel ook van harte omarmt.

De heer **Reuten** (SP): Uw voorbeeld is uitstekend, want er zijn autobezitters en niet-autobezitters; soms kunnen mensen zich namelijk geen auto permitteren. En daar ligt een van de vragen. De analogie is met eigenwoningbezitters en huurders.

De heer **Biermans** (VVD): Maar als dit wetsvoorstel wordt tegengehouden, komen er in mijn vergelijking toch niet minder grote auto's? Dan blijft iedereen toch in die grote auto's rijden? Als ik tegen grote auto's ben, ben ik toch blij als iedereen in een ietwat minder grote auto gaat rijden? Het moet u toch aanspreken dat de progressie, het draagkrachtbeginsel, iets minder wordt aangetast?

De heer **Reuten** (SP): De heer Biermans weet toch ook dat de belastingtarieven verhoogd moeten worden als er meer gebruik wordt gemaakt van de hypotheekrenteaftrek? Het geld moet toch ergens vandaan komen? Die verhoging treft zowel mensen met een eigen woning als huurders. Dat rare gevolg is niet de heren Depla en Blok te verwijten, maar wel de Wet IB 2001.

De heer **Biermans** (VVD): De huidige wet regelt dat iedereen de hypotheekrente in mindering kan brengen op zijn inkomen. Als het de indieners lukt om de aftrekbare kosten van de hypotheek en de eigen woning omlaag te brengen, moet dat zeker ook in de ogen van de SP een goede zaak zijn. Moet de heer Reuten met andere woorden niet wat minder zuur doen tegen de indieners van dit mooie wetsvoorstel?

De heer **Reuten** (SP): De heren Depla en Blok vermoeden dat de prijsverlaging zal leiden tot meer gebruik van de faciliteit, wellicht zelfs door hetzelfde individu. De prijsverlaging leidt dus niet tot minder gebruik.

De heer **Leijnse** (PvdA): De hogere hypotheeken leiden volgens de heer Reuten tot hogere verzekeringen en dus tot meer premieaftrek. Dat mechanisme keurt hij af. Daarbij kan ik mij op zichzelf iets voorstellen, maar volgens moet hij de dekking die de indieners gevonden hebben, hier ook bij betrekken. De verhoging van de assurantiebelasting is immers in zekere zin inkomensafhankelijk.

De heer **Reuten** (SP): De dekking, waarin wij ons beiden zouden kunnen vinden, wil de heer Leijnse juist loslaten.

De heer **Leijnse** (PvdA): Het treft diegenen die duurdere verzekeringen afsluiten, harder dan anderen. De verlaging van het plafond voor de aftrek in de pensioenopbouw treft bovendien uitsluitend hogere inkomens. Met het oog daarop moet hij volgens mij echt de dekking bij zijn afweging betrekken.

De heer **Reuten** (SP): Laat je je met andere woorden bij het lezen van een misdaadroman meenemen door de rationaliteit van het immorele doel dat de dader nastreeft? Het gaat om de vraag of je vindt dat hij het heel knap heeft gedaan. Dit wetsvoorstel is inderdaad een perfectionering van de wet. Hulde daarvoor! Daarbij moet je dan wel uit willen gaan van de instrumentaliteit die ook in de roman over de perfecte misdaad zo belangrijk is. Ook daar zeg je dan: ze hebben het toch wel heel erg knap gedaan. Maar ja: een bank beroven of de Belastingdienst tillen, het zijn zaken die niet door de beugel kunnen.

De heer **Leijnse** (PvdA): Waarom toch steeds van die mistige metaforen?

Volgens de heer Reuten zal er als gevolg van het wetsvoorstel meer premie worden afgetrokken en dat zou de rijken ten goede komen.

Tegelijkertijd weigert hij echter om daarbij het gegeven te betrekken dat het dekkingsvoorstel van de indieners diezelfde rijken treft.

De heer **Reuten** (SP): Mijn verhaal is nog niet af!
Voorzitter. Stap 4. De indieners van het wetsvoorstel stellen zich op het standpunt dat de voorliggende wetswijziging slechts een perfectionering van de wet is, gegeven het doel van de betreffende artikelen van onder andere de huidige Wet Inkomstenbelasting 2001. Net zoals de auteur van het daarnet aangehaalde genre dit met zijn lezers doet, worden wij parlementsleden door de indieners uitgenodigd om niet de moraliteit van het doel en het effect te beschouwen, maar om te oordelen over de rationaliteit van het instrumentarium dat leidt tot dit doel en het effect van de wet.

Ik kom tot een tussenconclusie. Omdat mijn fractie geen voorstander is van het betreffende doel en het effect, kunnen wij niet instemmen met een daarop gerichte perfectionering. Bovendien heeft dit wetsvoorstel onzekere neveneffecten. Ik ga nu over tot een beknopte analytische beschouwing van het wetsvoorstel.

Het doel van het desbetreffende deel van de Wet IB 2001 is de toename van eigenwoningbezit en pensioenopbouw door fiscale subsidiëring. Het effect van die wet is een discriminatoire fiscale subsidie. Dat wil zeggen: belastingvermindering voor een specifieke groep. Het is een discriminatoire subsidie via eigenwoningbezit en pensioenopbouw, waardoor belastingtarieven voor allen omhoog moeten, gepaard gaande met het gedeeltelijk ongedaan maken van effectieve progressie in belastingtarieven. Dit is in grote lijnen ook het oordeel van de Raad van State.

De heer **Biermans** (VVD): Voorzitter. Ik zou de afgevaardigde van de Socialistische Partij graag vragen of...

De heer **Reuten** (SP): Ik ben een afgevaardigde van het volk.

De heer **Biermans** (VVD): Ik ook.

De heer **Reuten** (SP): Ik ben lid van de Socialistische Partij en ik ben gekozen op de lijst van de Socialistische Partij.

De heer **Biermans** (VVD): Ik zou de afgevaardigde van de Socialistische Partij graag willen vragen of de SP voor een flat tax is. Als iedereen dezelfde belasting betaalt, heeft iedereen ook dezelfde aftrek.

De heer **Reuten** (SP): Dat is natuurlijk vragen naar de bekende weg. Moet ik u echt antwoorden? Nou goed dan. Nee, de SP is geen voorstander van een vlaktaks. De SP staat voor het beginsel dat formeel het uitgangspunt van de Nederlandse belastingwetgeving is, namelijk belasting naar draagkracht.

De heer **Biermans** (VVD): Ik vraag dat, omdat zijn betoog eenzijdig is. Zijn redenering is namelijk alleen maar gericht op de aftrekkant. Hij maakt in ieder geval niet duidelijk dat zijn redenering ook opgaat voor de belastingheffingskant. Misschien kan de geachte afgevaardigde van de Socialistische Partij daarop ingaan? Wat mij betreft kan dat overigens ook volgende week bij de behandeling van het Belastingplan.

De heer **Reuten** (SP): De heer Biermans is het toch zeker met mij eens dat aftrekposten die de progressieve tarieven deels tenietdoen, op gespannen voet staan met het draagkrachtprincipe?

De heer **Biermans** (VVD): Zo werkt het inderdaad. De woordvoerder van de Socialistische Partij legt echter de stelling op tafel dat aftrek tegen een tarief van 52% niet juist is. Ik probeer hem dan ook alleen maar te helpen als ik hem voorstel om voor iedere belastingbetaler een tarief van 30% of 34% te hanteren. Aan de actief en de passief zijde heb je dan evenwicht.

Het is overigens een slechte misdaadroman, want het verhaal begint halverwege. Wij hebben namelijk een progressieve inkomstenbelasting en hij begint zijn verhaal bij de aftrekkant. Waarom begint hij niet bij het begin, de progressie in de heffing?

De heer **Reuten** (SP): Is het niet beter om dit debat volgende week voort te zetten?

De **voorzitter**: De heer Biermans liet de keuze aan u. Ik stel voor dat u doorgaat met uw betoog.
**

De heer **Reuten** (SP): Voorzitter. Wat ik zojuist zei over het ongedaan maken van effectieve progressie is in grote lijnen ook het oordeel van de Raad van State.

Ik kom te spreken over het onderhavige voorstel van wetswijziging. Het oogmerk van de wetswijziging is: grotere concurrentie, transparantie en prijsdaling voor de consument, dat wil zeggen degene die spaart voor hypotheekaflossing of pensioenopbouw. Indien het oogmerk gerealiseerd wordt, dan heeft de wetswijziging de volgende vijf vermoedelijke effecten. Ten eerste, herverdeling van inkomen (dat wil zeggen winsten) van verzekeringsmaatschappijen naar banken. Ten tweede, herverdeling van inkomen (dat wil zeggen winsten) van verzekeringsmaatschappijen en banken naar koopkrachttoename (dat wil zeggen prijsdaling) van eigenwoningbezitters en degenen die pensioen opbouwen. Ten derde, volumestijging van de desbetreffende belastingsubsidie. Ten vierde, verhoging van algemene belastingtarieven ten detrimente van de hier niet onmiddellijk betrokken groepen, dat wil zeggen voor zover er onvoldoende compensatie is in de voorgestelde verlaging van de maximale premiegrondslag en verhoging van de assurantiebelasting. Ten vijfde, verhoging van de assurantiebelasting voor allen, zodat de fiscale subsidie mede opgebracht wordt

door de niet onmiddellijk betrokken categorie (bijvoorbeeld huurders).

De effecten vier en vijf gaan gepaard met verdere discriminatoire fiscale subsidie (vergelijk de opmerkingen van de Raad van State in stuk 30432, nr. 15).

Mevrouw de voorzitter. Ik leg de indieners c.q. de staatssecretaris nu een zevental vragen voor.

1. Bereikt dit wetsvoorstel het genoemde oogmerk, namelijk grotere concurrentie, transparantie en prijsdaling? Graag hoor ik van de indieners op grond van welke meetbare criteria zij het doel bereikt achten c.q. wanneer zij het bereiken van de doelstelling empirisch weerlegd achten. Met andere woorden, houden de indieners het voor mogelijk dat dit wetsvoorstel z'n oogmerk niet bereikt? En wat doen we dan?

2. Bij het oogmerk van concurrentie en van -- zoals de indieners het soms tevens uitdrukken -- "gedwongen winkelnering" heb ik een opmerking en een vraag. Er komt bij ons Eerste Kamerleden nogal eens een Tweede Kamerstuk voorbij, tot zo'n twee decimeter dik per week. Daarbij viel mijn oog op stuk 31226, nr. 12, van 12 november jongstleden: amendement van het lid Blok op wijzigingen in de Pensioenwet, waarbij voorgesteld wordt om twee artikelen uit die wet te laten vervallen. In de toelichting staat: "Dit amendement strekt ertoe te voorkomen dat pensioenfondsen arbeidsongeschiktheidsverzekeringen kunnen gaan aanbieden. Hiermee wordt recht gedaan aan de taakafbakening tussen pensioenfondsen en verzekeraars." Dit lijkt mij toch het tegengaan van concurrentie. Taakafbakening is een mooi woord bij 31226 waar het bij 30432, dus het onderhavige wetsvoorstel, gedwongen winkelnering heet. Dat is soepel taalgebruik. Ik heb het voor de zekerheid nog even nagekeken, maar er blijkt inderdaad slechts één Tweede Kamerlid Blok te zijn. Misschien kan de heer Blok mij deze inconsistentie uitleggen, te meer omdat die wijziging Pensioenwet hier later ook nog voorbij moet komen.

3. De implicatie van het wetsvoorstel en de toelichting erbij komen erop neer dat er in de branche van verzekeringsmaatschappijen thans onvoldoende concurrentie is, dat wil zeggen zodanig onvoldoende concurrentie dat zonder toetreding van banken met banksparen de prijsdaling die de indieners beogen thans niet tot stand komt. Delen de indieners dit oordeel? Indien de indieners dit oordeel niet met mij delen, zijn zij het dan met mij eens dat het wetsvoorstel derhalve overbodig is? Het oogmerk van prijsdaling wordt dan immers niet bereikt?

4. De genoemde onvoldoende concurrentie duidt op prijsleiderschap of kartelvorming. Deelt de staatssecretaris van Financiën dit oordeel? Zo nee, is de staatssecretaris dan met mij van mening dat het wetsvoorstel derhalve overbodig is? Zo ja, hoe moeten we dan in dit verband het toezicht op deze branche zien? Moet dit dan als onvoldoende worden gekwalificeerd?

5. Zijn de indieners met mij van oordeel dat deze wetswijziging, in haar effect, de effectieve progressie in de belastingtarieven vermindert c.q.

verder vermindert? Het volume van de "facilitering" neemt immers toe en dit wordt slechts voor een beperkt deel opgevangen door verlaging van de maximale premiegrondslag bij pensioenopbouw. Deelt de staatssecretaris mijn oordeel?

6. Indien de indieners dit oordeel ten aanzien van effectieve progressie met mij delen, dan hoor ik met name van het PvdA-fractielid Depla graag hoe dit in te passen is in de beginselen van zijn partij.

7. Op mijn laatste vraag ontvang ik graag het antwoord van zowel de indieners als de staatssecretaris. Met name de fiscale subsidie voor het sparen ten behoeve van aflossing van de eigenwoningschuld is fiscaal discriminerend ten opzichte van huurders. De Raad van State merkt hierover op: "Tevens leidt de uitbreiding van de spaarvormen voor de eigen woning tot een verdere aanscherping van de ongelijkheid tussen bezitters van een eigen woning en een huurwoning." (30432, nr.15, blz. 3). Zijn de initiatiefnemers en de staatssecretaris het met de SP-fractie -- en de Raad van State -- eens dat de wetswijziging de genoemde discriminatie c.q. ongelijkheid ten opzichte van huurders bestendigt c.q. "verder aanscherpt"? Zo nee, wat zijn dan de argumenten?

Meer algemeen stelt de Raad van State op blz. 2 het volgende: "De fiscale facilitering van spaarvormen terwijl andere spaarvormen niet begunstigd worden, vergt een redelijke en objectieve grond. Indien deze grond niet kan worden aangevoerd, kan er sprake zijn van discriminatie van de andere spaarvormen." Graag hoor ik van de indieners en de staatssecretaris of zij het oordeel van de Raad van State delen en zo nee, op grond waarvan niet.

*N

De heer **Ten Hoeve** (OSF): Voorzitter. Ik zal proberen, uw tijdschema niet al te zeer uit het spoor te laten lopen.

De **voorzitter**: Daar ga ik van uit.

**

De heer **Ten Hoeve** (OSF): Ik mag spreken namens de fracties van D66, de Partij voor de Dieren en uiteraard de OSF.

Bijna iedereen is het er wel over eens dat het initiatiefwetsvoorstel dat hier aan de orde is, een sympathiek voorstel is. Een level playing field organiseren tussen verzekeringsmaatschappijen en banken, het vergroten van de concurrentie tussen die beide met betrekking tot pensioen- en woning spaarproducten en daardoor het verlagen van de kosten voor consumenten, is allemaal prima! De kans dat dit voorstel verworpen wordt, lijkt mij dan ook maar klein. Dat is een compliment aan de indieners. Zij hebben er blijkbaar heel goed aan gedaan, met dit wetsvoorstel te komen. Toch doen een paar aspecten in het geheel ons wat aarzelen. Zij geven ons het gevoel dat wij naast een flinke stap in de goede richting, ook hier en daar een stap de verkeerde kant uit zetten. Als het voorstel tot een groter budgettaire beslag leidt, zoals

de Raad van State constateert, maar waarover De Nederlandsche Bank overigens wat minder stellig is, bewijst dat, zoals vanavond al eerder is geconstateerd, dat het aantrekkelijke mogelijkheden aan de consument biedt. Het leidt dan immers niet alleen tot een verschuiving van verzekeringsproducten naar bankproducten, maar ook tot een vermeerdering van het gebruik. Of dat vooral tot vergroting van de voor pensioenen bedoelde aanspraken leidt of vooral tot meer dekking voor hypotheekverplichtingen, weet ik niet. Dat dit tot beide leidt, is natuurlijk niet onaannemelijk als de kosten echt lager worden. Vooral met het laatste: meer sparen voor hypotheekdekking, zou ik niet onverdeeld gelukkig zijn. De indieners stellen dat het voorstel ertoe leidt dat er meer voor aflossing gespaard zal worden en dat er dus waarschijnlijk minder aflossingsvrije hypotheek komen. Dat klinkt positief, maar er kan ook een verschuiving optreden van de hypotheek met regelmatige, lineaire of andere aflossingen naar een hypotheek met spaarfaciliteit, waarbij pas na 30 jaar wordt afgelost. Dat levert ook extra kosten op die voor de fiscus ingecalculeerd moeten worden. Het leidt tot meer aflossingen na pas 30 jaar, dus meer gebruik van de fiscale spaarfaciliteit, maar ook meer gebruik van de hypotheekrenteaftrek. Dat kost de fiscus dus geld én het leidt tot meer gebruik van een regeling waar bijna iedereen van weet dat wij er eigenlijk van af moeten, maar waar wij de eerste vier jaar door het zittende kabinet wel aan vast zitten. Natuurlijk hebben de indieners gelijk als zij zeggen dat zij met dit wetsvoorstel niet de bedoeling kunnen hebben om wat aan het systeem van de hypotheekrenteaftrek te doen. Nee, dat probleem zal een keer door een kabinet moeten worden opgelost, maar dat de voorliggende regeling hier nog eens de verkeerde kant uit kan werken, is voor ons niet echt een aanbeveling.

Het tweede punt is waar de dekking vandaan gehaald moet worden om de fiscale verliezen te compenseren. De indieners hebben daarbij gekozen voor verhoging van de assurantiebelaasting en voor verlaging van de maximumpremiegrondslag voor de opbouw van derdepijlerpensioenen. Op beide is wel wat aan te merken. De verhoging van de assurantiebelaasting lijkt geen logische relatie te hebben met het mogelijk maken van fiscaal gefaciliteerd sparen en maakt dus een wat willekeurige indruk. Als het zo willekeurig is, dan waren er toch nog wel honderd andere mogelijkheden geweest? Maar goed, iedereen heeft wel wat verzekeringen, dus het effect raakt in ieder geval redelijk gespreid. Het beperken van de mogelijkheden voor pensioenopbouw in de derde pijler van €150.957 tot €103.257 als maximum premiegrondslag is fors. Ook daar lijkt geen enkele logica achter te zitten, al treft hier het nadeel voor een deel wel dezelfde die ook voordeel van de regeling kunnen hebben en al wordt door deze maatregel maar 3% van de zelfstandigen getroffen. En ik neem aan ook nog voor een aantal werknemers met een pensioengat. Klopt dat?

Op zichzelf is er naar onze mening niets mis met het maximeren van de mogelijkheden tot pensioenopbouw, maar het lijkt onlogisch om daarbij een alweer volstrekt willekeurig verschil te laten ontstaan tussen degenen die in de tweede pijler pensioen opbouwen en degenen die op de derde pijler zijn aangewezen. Indertijd, einde jaren negentig, was de bedoeling om "één oudedagsplafond ten behoeve van de fiscale begeleiding van alle mogelijke oudedagsvoorzieningen" in het leven te roepen. Waar het belastingplan een maximum aan de gefaciliteerde pensioenopbouw in de tweede pijler bij een pensioengevend loon van €185.000 stelde, en dat zelfs nu niet eens meer doet, zou het maximum voor de derde pijler eigenlijk omhoog gebracht moeten worden in plaats van verlaagd te worden naar €114.000. Dat de indieners een dergelijke verhoging niet zomaar kunnen realiseren, is natuurlijk wel duidelijk; daar moet het kabinet achteraan. Het gaat alleen niet aan dat wij nu met elkaar maar even goedvinden dat de pensioenopbouw in de derde pijler uitdrukkelijk zo sterk beperkt wordt. Het gaat ook niet aan dat de staatssecretaris daarover dan eenvoudig meldt het "niet opportuun" te vinden om "deze dekking, die de meerderheid van de Tweede Kamer heeft gekozen, alsnog te wijzigen". Dit waren citaten. De staatssecretaris zou zich toch minstens kunnen voornemen om zo snel mogelijk de verhouding tussen de twee pensioenregimes rechter te trekken? Wij kunnen er hier toch met elkaar ernstig bezwaar tegen hebben, het gat nog groter te maken dan het al is? Hoe denken de indieners over de toch nogal breed gedragen kritiek, die hier vanavond is geuit?

Wat ons betreft is er dus nog wel een probleem. Wij verwachten dat vooral het kabinet hier wat aan gaat doen, maar de indieners hadden beter een andere keuze kunnen maken, al kan men zich zelfs afvragen of er überhaupt wel een keuze nodig is omdat de fiscale kosten toch niet zo duidelijk aan te wijzen zijn. Verder zeg ik nog eens heel duidelijk dat voor ons geldt dat door dit wetsvoorstel toch vooral een voor de consument heel nuttige doorbraak in de scheiding tussen verzekeringen en banken geforceerd wordt. Dat zal uiteindelijk natuurlijk wel gehonoreerd moeten worden.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*B

!Sociale verzekeringen!

Aan de orde is de voortzetting van de gezamenlijke behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet financiering sociale verzekeringen, de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering en de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen in verband met het afschaffen van de mogelijkheid om

eigenrisicodrager te worden voor de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering en de Inkomensverzekering voor volledig en duurzaam arbeidsongeschikten in het kader van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen, het afschaffen van de premiedifferentiatie voor de Arbeidsongeschiktheidskas en enige andere wijzigingen (31050);
- het wetsvoorstel Wijziging van arbeidsongeschikthewetten en de Wet financiering sociale verzekeringen in verband met de verhoging van de uitkering voor volledig arbeidsongeschikten naar 75% en in verband met de uitsluiting van de wachttijd in verband met wijziging van het Schattingsbesluit arbeidsongeschikthewetten (Wet verhoging uitkeringshoogte arbeidsongeschikthewetten) (31106).

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Minister **Donner**: Mevrouw de voorzitter. Het is een plezier, hier terug te mogen zijn. De heer Elzinga wees er al op: ik mag hier nu inderdaad het eerste wetsvoorstel verdedigen. Dat vindt meer zijn oorzaak in het feit dat de Eerste Kamer al die andere producten van Sociale Zaken en Werkgelegenheid bij hamerslag afdoet. Ik was hier eerder al in functie vanwege de begroting, dat wel. Ik maak graag van de mogelijkheid gebruik om ook mijnerzijds de heer Elzinga te complimenteren met zijn bijdrage. De voorzitter heeft uiteraard gewezen op alle kwalificaties die u geschikt maken voor uw functie. Ik denk dat uw betogen dat in beide stukken aangeven. Tegelijk moet ik wel constateren dat zeker uw betoog over de wijziging van de verhoging van de WAO-uitkeringen getuigt van een zekere vooringenomenheid, in die zin dat u uitgaat van de stelling dat de laatste 20 jaar niets goed is gegaan en dat dit wetsontwerp het eerste goede bericht is voor WAO'ers.

Ik plaats daarbij de kanttekening dat het inderdaad is gelukt om in de afgelopen 20 jaar een aantal problemen op te lossen waarin wij vastzaten en waar wij niet uitkwamen. Het is in de afgelopen jaren in het bijzonder gelukt met de WW, de ziektekosten en niet in de laatste plaats de WAO. Het feit dat het ons op dit moment economisch voor de wind gaat en dat iedereen daarvan kan profiteren, is in belangrijke mate mede een gevolg van het feit dat wij deze financiële molenstenen om de staatsbegroting weg hebben weten te nemen.

Natuurlijk is het gemakkelijk om te abstraheren, één element te isoleren en te zeggen dat wij dat maar bij het oude hadden moeten laten. Wij kunnen in die zin niet abstraheren en één element bij het oude laten. Meestal zijn alle andere elementen dan ook bij het oude gelaten. Dan zaten wij nu nog in de jaren tachtig, de periode dat het niet eenvoudig was om de staatshuishouding op orde te krijgen. Ik herken bij de heer Elzinga het goede SP-geluid tegen verandering. Het is wel

gemakkelijk om alles tegen te houden, maar dat leidt ook tot behoud van ellende.

Wij hebben geprobeerd om die ellende in de afgelopen jaren aan te pakken. Wat is er nu socialer? Is dat, zoals ik ook bij de commissie over de WAO heb vastgesteld, mensen onder het mom van bescherming terzijde schuiven en buiten de arbeidsmarkt plaatsen, met een steeds schralere uitkering vanwege het feit dat bij het groeiend aantal arbeidsongeschikten de middelen steeds verder gingen ontbreken? Dat was de situatie die zich vijf jaar geleden aandeed, toen wij dreigden naar een miljoen arbeidsongeschikten door te groeien. Of is het socialer wat er nu is gedaan, namelijk voorkomen dat mensen in die situatie belanden, die blijkens de cijfers ook heel wel re-integreren in banen waarvoor zij voor die tijd niet in aanmerking kwamen omdat zij arbeidsongeschikt waren?

Daardoor is het nu mogelijk om voor de mensen die daarvoor in aanmerking komen de uitkering te verhogen. Wat is dus socialer? Ik meen dat het laatste socialer is en dat de heer Elzinga niet vervolgens kan zeggen dat wij dit vanaf het begin hadden moeten doen, om vervolgens de veranderingen terug te draaien. Als gevolg van de veranderingen kunnen wij de uitkeringen nu verbeteren, zonder welke veranderingen deze verbetering nooit mogelijk was geweest. Als wij nu willen profiteren van de verbetering kunnen wij de uitkering verhogen, wat vijf jaar geleden volstrekt ondenkbaar was.

Ik ben inderdaad gevraagd, niet onder een kabinet-Balkenende, maar onder het kabinet-Kok, om te bekijken hoe wij uit de WAO-problematiek zouden kunnen komen. Die maatregelen zijn ook genomen. Daardoor is het nu mogelijk om te komen tot een verhoging van de IVA-uitkering en nu ook van de andere WAO-uitkeringen. Dat zou volstrekt onmogelijk zijn geweest als wij het hadden gelaten bij de situatie waarin de heer Elzinga ons had willen laten. Derhalve mogen wij blij zijn dat wij de verbeteringen ter hand hebben genomen. Wij kunnen niet zeggen dat wij nu alles maar weer moeten terugdraaien.

De heer **Elzinga** (SP): U ontkent toch niet dat al die verslechtingen, waarvan ik een aantal heb genoemd en waarvan ik de consequenties heb geschetst, stuk voor stuk het gevolg waren van wetgeving en ingrepen van de regering die de WAO'ers betreft?

Minister **Donner**: Uiteraard, net zo goed als de uitkeringen indertijd ook het gevolg waren van politiek handelen. U moet niet miskennen in welke situatie wij ons bevonden. Als vorige kabinetten dit niet hadden gedaan -- dat begint al in de jaren tachtig -- zouden heel wat andere uitkeringen ook op de schop zijn gegaan, omdat zij onbetaalbaar werden.

De heer **Elzinga** (SP): U zei al dat uw commissie was gevraagd tijdens het kabinet-Kok om te kijken naar de WAO. Het zal u dan waarschijnlijk ook vanuit die positie -- ook al was u toen niet de

verantwoordelijke minister -- niet zijn ontgaan dat de SP een hele rij voorstellen heeft gedaan voor manieren waarop de situatie ook had kunnen worden verbeterd zonder de uitkeringssituatie aan te tasten. Ik kom hierop in tweede termijn wellicht nog even terug.

Minister **Donner**: Er zijn in die tijd inderdaad voorstellen van de SP geweest die zich alle kenmerkten door het gegeven dat het nog meer zou gaan kosten, terwijl zij niet zouden hebben geleid tot het resultaat waar het wetsvoorstel nu toe leidt. Wij kunnen vaststellen dat de mensen die voorheen in de WAO zouden zijn terechtgekomen en die daar -- dat is proefondervindelijk duidelijk geworden -- ook niet meer uit zouden zijn gekomen vanwege het stempel arbeidsongeschiktheid nu niet instromen. Het blijkt niet uit hogere werkloosheids- of bijstandscijfers dat zij daarin zitten. Nee, zij zijn aan het werk.

Het enige waar wij dit systeem nog kennen, is bij de Wajong-regeling. Daar beginnen wij inderdaad weer iemand het stempel op te zetten dat hij arbeidsongeschikt is, om daarna pas te gaan kijken of hij kan worden gere-integreerd. De Wajong is inderdaad de regeling die op dit moment het snelst groeit en waaraan wij derhalve ook iets zullen moeten doen. Het is verkeerd om eerst uit te gaan van arbeidsongeschiktheid, te denken dat het sociaal is om mensen aan de kant te zetten en een uitkering te geven die steeds schraler wordt omdat wij het niet meer kunnen betalen.

Wat er nu gebeurt, mensen weer zelfvertrouwen geven, de prikkel om zelf aan de gang te gaan, leidt blijkens de cijfers tot arbeid, tot werkgelegenheid, tot arbeidsparticipatie. Dat geeft mensen vertrouwen. Ook bij discussies die ik voer met mensen in de Wajong is van de betrokkenen zelf het eerste verzoek: "Verlos ons van het stempel arbeidsongeschikt." Dat is wat er nu is gedaan. Ik acht dat een verbetering en geen afbraak.

De heer **Elzinga** (SP): U spreekt over cijfers waaruit blijkt dat mensen vanuit de WAO aan het werk zijn geraakt.

Minister **Donner**: Nee, ik doel op de instroom die wij waarschijnlijk zouden hebben gehad in de WAO als wij de WAO hadden gehandhaafd. Dan gaat het om twee tot drie keer zo veel mensen er nu instromen in de WIA, de WGA en de IVA gezamenlijk. Die aantallen nemen af. Het blijkt niet dat andere uitkeringen, zoals de WW of de bijstand, toenemen. Nee, die mensen zijn aan het werk.

De heer **Elzinga** (SP): Ik weet dat mijn partijgenoten aan de overzijde hier ook wel eens naar hebben gevraagd. Bij mijn weten zijn de cijfers er nog niet die laten zien dat deze mensen inderdaad allemaal aan het werk zijn gegaan. Als zij er wel zijn, kan de minister mij misschien helpen.

Wat de minister zegt klopt. Op dit moment nemen ook de andere uitkeringsregelingen af. Hij zei terecht aan het begin van zijn betoog dat wij te maken hebben met een hoge economische groei en

dat iedereen daarvan kan profiteren. Het is mij niet duidelijk waar de mensen allemaal blijven die eerst ziek waren en nu niet. Volgens mij is er nu nog onvoldoende zicht op basis van onderzoek om inderdaad te kunnen beweren, zoals hij doet, dat die mensen allemaal aan het werk zijn. Er is niet een dramatische stijging van de bijstand en al helemaal niet van de WW omdat de economie aantrekt. Ik betwijfel overigens of dit komt doordat wij allen zo verschrikkelijk hebben gesneden in de WW en vooral in de WAO. Ik meen dat daar voor een heel groot gedeelte ook de buitenlandse dynamiek op de wereldmarkt voor verantwoordelijk is. Ik heb de onderzoeken nog niet gezien waaruit blijkt dat mensen die eerst in de ziektewet zaten en die nu niet meer in een WIA-regeling terechtkomen aan het werk zijn.

Minister **Donner**: Uit de cijfers blijkt in de eerste plaats dat het ziekteverzuim dramatisch is afgenomen in de afgelopen jaren. Dat is een eerste aanwijzing. In de tweede plaats zitten er steeds minder mensen twee jaar in de ziektedoorbetaling. De uitstroom van daar in een van de arbeidsongeschiktheidsregelingen is meer dan gehalveerd ten opzichte van de oude, geschatte instroom bij de WAO. Het gaat om mensen die werken. Als die mensen geen werk hebben, zou dat moeten blijken uit afnemende werkgelegenheid dan wel een toenemend aantal bijstandsuitkeringen en WW-uitkeringen. Geen van beide is het geval. Over de gehele linie nemen de uitkeringen in deze periode en sinds een paar jaar af. Ook de CBS-cijfers over het afgelopen jaar geven aan dat het afgelopen jaar de werkgelegenheid met 200.000 plaatsen is toegenomen. U gaat uit van het objectieve feit dat iemand ziek is, niet kan werken en derhalve een uitkering moet hebben. Het onderzoek naar de WAO toonde aan dat dit niet zo is; iemand werkt niet met ziekte als excuus. Bij sommige beperkingen is dat inderdaad heel dramatisch, bij andere is dat niet zo. De systematiek van toen bevorderde dat uiteindelijk mensen niet meer werkten, omdat zij begonnen met niet te werken vanwege ziekte. Dat is omgedraaid en ik acht dat winst. Dat blijkt ook uit het feit dat die mensen, gezien de aantallen waarover wij praten, nu waarschijnlijk gewoon arbeid hebben. Ik acht het gevaarlijk om iedere keer te spreken van afbraak. De winst is er. Daar profiteren wij allemaal van en daar profiteren nu de mensen van die niet kunnen werken vanwege een arbeidsbeperking, omdat wij nu de uitkeringen kunnen verhogen. Als wij het zouden terugdraaien, zou deze verhoging ook niet op die manier kunnen.

Dit was mijn algemene inleiding, zij het dat ik straks nog inga op de vragen van mevrouw Westerveld. Zij stelde namelijk vragen die nog uitgaan van het oude concept dat arbeidsongeschiktheid en ziekte objectieve gegevens zijn. Ik wil echter eerst meer systematisch de gestelde vragen beantwoorden.

In de eerste plaats zijn dat de vragen van mevrouw Swenker. Zij zei dat het kabinet enerzijds hamert op arbeidsparticipatie, maar anderzijds ook besloten heeft om bij de herbeoordeling het oude

Schattingsbesluit van toepassing te laten zijn op de groep tussen de 45 en 50 jaar. Dat is juist. Die twee zaken zijn niet in logische tegenspraak. Dat wij volop inzetten op participatie, hangt eenvoudig samen met de situatie dat het arbeidsaanbod in Nederland door demografische ontwikkelingen kwantitatief en kwalitatief bezig is weg te vallen en dat wij voor de betaalbaarheid van de sociale zekerheid de doelstellingen moeten halen.

Dat laat onverlet -- dat was de aanleiding voor het oordeel van de partijen die deze coalitie vormden en voor het kabinet dat vervolgens aantrad -- dat bij de herbeoordeling van personen die al langer in de WAO zitten, met name voor de groep tussen de 45 en 50 jaar, de kansen op re-integratie aanzienlijk minder zijn dan voor personen jonger dan 45. De cijfers bevestigen dat ook. Zonder het probleem van re-integratie is op dit moment de arbeidsparticipatie onder mensen boven de 45 in sommige opzichten hoger dan bij mensen beneden de 45, maar mensen die herintreden na hun 45ste, hebben aanzienlijk minder kansen. In die zin is het niet onredelijk dat dit oordeel geveld is. Het is ook geen keuze geweest zoals mevrouw Swenker schetst en zoals ook in de Tweede Kamer een- en andermaal is geschetst, dat betrokkenen afgeschreven zouden zijn. Niets is minder waar. De herbeoordeling blijft ook voor hen gelden en gaat ook door voor deze categorie personen. Die geschiedt alleen op basis van het oude Schattingsbesluit en niet op basis van het nieuwe. Onder de WIA en de IVA geldt gewoon het nieuwe Schattingsbesluit. Ook voor mensen in die leeftijd die nu instromen, geldt het aangescherpte Schattingsbesluit. De vraag is alleen of het gerechtvaardigd is om op mensen die al veel langer buiten de arbeidsmarkt staan, de verscherpte eisen toe te passen. Geconstateerd is dat hun kansen minder zijn dan voor personen die jonger zijn. Daarom komt er bij de nieuwe herbeoordeling een mogelijkheid van loonkostensubsidies in de vorm van brugbanen om mensen weer aan het werk te krijgen. Ook de TRI-regeling is verlengd, waardoor zij langer op het niveau van de uitkering kunnen blijven. Dat is gebeurd om de gevolgen op te vangen en om ervoor te zorgen dat ondanks deze maatregelen het participatie-effect optimaal blijft.

In het kader van de cijfers van de ambtshalve herbeoordeling sprak mevrouw Swenker van 80.000 personen. In werkelijkheid gaat het in de leeftijd tussen 45 en 50 jaar om ongeveer 101.000 personen. Daarvan zijn er 21.000 na herbeoordeling volledig arbeidsongeschikt verklaard, ook op basis van het aangescherpte Schattingsbesluit. 80.000 personen komen dus in aanmerking voor herbeoordeling onder het oude besluit. Van die 80.000 worden 23.000 mensen die voor februari herbeoordeeld zijn op basis van het aangepaste Schattingsbesluit, ambtshalve herbeoordeeld. Bij nog eens 23.000 mensen is de herbeoordeling nog niet afgerond en voor 34.000 mensen is de herbeoordeling nog niet begonnen. Van de 23.000 zijn nu ongeveer 5500 herbeoordeeld. Daarvan blijkt dat in 32% van de gevallen de uitkering wordt verhoogd of heropend

en dat in 60% van de gevallen de uitkering bij beide Schattingsbesluiten hetzelfde blijft.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Ik zal de cijfers nog eens nalezen voor zover ik ze niet heb meegekregen. Wellicht is indertijd gezegd dat 45-plussers het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt. Er zijn echter ook onderzoeken waaruit blijkt dat mensen die gedeeltelijk arbeidsongeschikt zijn en in de WAO zitten, vaak een baantje erbij hebben. Ik heb met genoeg aangehoord wat u richting de SP-fractie zei over mensen weer op weg helpen en aan het werk helpen. Dat had ik willen horen over de mensen tussen 45 en 50 jaar. Daarvan hebt u gezegd dat we ze maar moeten laten zitten.

Minister **Donner**: Dat is dezelfde vooringenomenheid die ik bij de SP aanvecht. Ik heb aangegeven dat wij ze niet laten zitten en dat ze herbeoordeeld worden. Ze worden echter niet meer herbeoordeeld op basis van het nieuwe Schattingsbesluit, maar op basis van het oude Schattingsbesluit. De gevallen van mensen die een baantje erbij hebben, zijn vermoedelijk de twee derde van alle gevallen die zowel onder het oude als het nieuwe Schattingsbesluit als uitkomst hebben dat hun arbeidsongeschiktheidsinschatting lager zal zijn. Het beeld dat wij deze mensen laten zitten, is ten enenmale onjuist. Het wordt keer op keer herhaald als een mantra, maar het is onjuist.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Als het aangescherpte Schattingsbesluit strenger is dan het oude Schattingsbesluit, wat ook is gebleken als je naar de instroom kijkt, lijkt het mij stug dat een herbeoordeling op basis van het oude Schattingsbesluit een zelfde resultaat aan mate van arbeidsongeschiktheid zou opleveren als op basis van het nieuwe Schattingsbesluit.

Minister **Donner**: Dat is de constatering. Op basis van de dossiers hebben 5500 herbeoordelingen plaatsgevonden. In een derde van die gevallen heeft de herbeoordeling geleid tot een verhoging van de uitkering of een heropening van de zaak, van het onderzoek. In twee derde van de gevallen is de situatie hetzelfde gebleven. Bij het nieuwe en bij het oude Schattingsbesluit worden ongeveer 1600 personen helemaal niet meer arbeidsongeschikt bevonden. Ook dat blijft hetzelfde. Van de 23.000 mensen hebben 2600 mensen gevraagd om niet herbeoordeeld te worden onder het nieuwe systeem. Kortom, ik bestrijd ten enenmale het beeld dat deze groep wordt afgeschreven. Er wordt wel op een andere wijze gekeurd, maar zij worden niet afgeschreven. De prikkels blijven in die zin zo goed mogelijk dezelfde richting opstaan, namelijk van participatie.

In mijn behandeling van de vragen van mevrouw Westerveld ga ik in op het punt van de verhoging van de uitkering van de totale groep arbeidsongeschikten.

Mevrouw Swenker heeft grote vraagtekens geplaatst bij de tweede randvoorwaarde, namelijk dat bij de cao's een maximale suppletie bij ziekte zou worden geregeld. De cijfers die zij noemde, zijn

de cijfers die voor het vorige kabinet -- dat van een andere samenstelling was dan het huidige kabinet - - aanleiding waren om te constateren dat er was voldaan aan de voorwaarde dat in het tweede ziektejaar minder werd betaald. Daarom kon de IVA-uitkering naar 75%. Ik heb niet anders gedaan dan die lijn voortzetten. De voorwaarde voor de rest was niet gesteld. Kortom, de vaststelling dat het in orde was, was van het vorige kabinet. Dat berustte op iets andere cijfers dan mevrouw Swenker heeft gegeven; 91 cao's voldeden namelijk zonder meer aan de eisen die werden gesteld; 25 cao's kwamen inderdaad hoger uit dan 170% in twee jaar, maar daarvan betaalden 20 cao's in het eerste jaar minder dan 100% uit. Die weken af van de andere cao's. In die cao's bevatte het eerste jaar de grotere prikkel. Dat was één van de elementen waarom het kabinet toentertijd heeft besloten dat het voldoende was, ook al was het niet volledig. Dat berustte op cijfers uit 2005.

Het beeld is in 2006 niet verslechterd. Ook in 2007 is het beeld dat niet wordt teruggegaan naar de oude situatie. Het evenwicht blijft dus nog steeds bestaan. Derhalve denk ik dat wordt voldaan aan de gestelde eisen. Ik ben het met mevrouw Swenker eens, dat dit voortdurend aandacht behoeft.

Mevrouw Westerveld begon haar bijdrage terecht met de herdenking van mevrouw Siebolds, die in belangrijke mate heeft bijgedragen aan deze wetsontwerpen. Doorgaans staan hier bewindslieden de stukken te verdedigen, maar degenen die daarachter staan eren en herdenken in dit soort situaties, doet hen recht. Zij doen immers meestal het denkwerk.

Mevrouw Westerveld heeft gevraagd of de afschaffing van de PEMBA erop wijst dat de preventie binnen het stelsel geen issue meer is. Vanwege de terugloop in de instroom in de arbeidsongeschiktheidsregelingen was de premie voor de PEMBA inmiddels gezakt tot 0,2%. De premie berustte namelijk op de instroom. Veel prikkel tot voorkomen van ziekte bood de PEMBA dus niet meer. Bovendien was de PEMBA een preventiesysteem onder de oude bedeling, voor de wijziging in de IVA/WGA. Die prikkel is door de tweejarige loondoorbetaling overgenomen. De bedoeling daarvan is namelijk om de werkgever op dat punt zo goed mogelijk te prikkelen tot re-integratie. Wat dat betreft zijn de kosten van de tweejarige loondoorbetaling volgens mij hoger dan de extra PEMBA-premie die anders betaald zou moeten worden.

De preventie in het huidige systeem is niet opgenomen en is niet gelegen in het onderscheid tussen duurzaam arbeidsongeschikt of volledige arbeidsongeschikt maar vooralsnog niet duurzaam, dus het onderscheid tussen de IVA en de WGA. Dat oordeel kan namelijk pas na twee jaar worden geveld. IVA kan eerder worden gevraagd als er inderdaad geen uitzicht op herstel is, maar dat oordeel wordt in de regel pas na twee jaar gemaakt. Op dat moment gaat er geen prikkel meer uit noch voor het een, noch voor het ander. Er is alleen nog een prikkel voor de eigenrisicodragers. De preventie in het systeem zit

in de eerste plaats in de verplichte twee jaar lang loondoorbetaling en in de tweede plaats in de Wet poortwachter die wij daarvoor hebben ingericht en die een en ander beoordeelt. Als bij de claimbeoordeling blijkt dat de werkgever te weinig heeft gedaan om de instroom in de WIA te voorkomen, kan de werkgever alsnog gesanctioneerd worden met een loonsanctie, waardoor hij nogmaals 52 weken loon moet doorbetalen. Kortom, de preventieve prikkels en de preventie zitten daarin en in de arbowetgeving.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Het antwoord van de minister bevestigt mijn sombere vermoedens over dit thema een beetje. Ik heb aandacht willen vragen voor wat mij opvalt in de discussie. Sinds de hervorming van het stelsel in gang is gezet, wordt het thema preventie eigenlijk alleen nog maar gebruikt in combinatie met preventie van WAO-instroom. De minister heeft het in zijn antwoord over de loonsanctie en over de Wet poortwachter, die werkgevers aanspoort om zich in te zetten voor re-integratie. Mijn vraag was simpelweg als volgt. Van oudsher was ons stelsel van sociale zekerheid zowel gericht op preventie in de zin van voorkomen dat een werknemer beschadigd raakt, als op re-integratie, dus voorkomen dat het leidt tot langdurige arbeidsongeschiktheid. Ik mis dat eerste element van preventie de laatste tijd stelselmatig in alle beleidsstukken. Het lijkt wel alsof het in de discussie over deze hervormingen haast geen issue meer is dat werkgevers ook moeten worden geprikkeld om te zorgen voor veilige arbeidsomstandigheden. Daarop was mijn vraag gericht.

Minister **Donner**: Vóór de hervorming hadden wij te maken met een toenemend aantal mensen dat arbeidsongeschikt werd. Dat was nauwelijks een toonbeeld van preventie. Het ziekteverzuim lag gemiddeld boven de 6% en ligt nu in de buurt van de 4%. Er was onder het oude systeem dus aanzienlijk minder preventie dan onder het huidige systeem van het stelsel van arbeidsongeschiktheid. Daarnaast miskent mevrouw Westerveld geheel de wijzigingen die in de arbeidsomstandighedenwetgeving zijn aangebracht en die juist leiden tot een afnemend aantal arbeidsongevallen. Preventie heeft dus wel degelijk de volledige aandacht, maar wordt op een andere wijze aangepakt. Dat blijkt vruchtbaarder te zijn. Sociale partners worden in de branches, in de bedrijven, immers zelf medeverantwoordelijk gemaakt voor de bewaking van de arbeidsomstandigheden, voor de veiligheid en de wijze waarop daaraan wordt bijgedragen.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Zegt de minister dat het systeem van de arbeidsomstandigheden de laatste jaren zozeer verfijnd is, dat hij zich in de arbeidsongeschiktheidsregelingen die over incentives gaan, niet meer hoeft te bekommeren om die preventie?

Minister **Donner**: De preventie die uitgaat van de arbeidsongeschiktheidsregelingen, blijkt uit de afname van de instroom. Mevrouw Westerveld kan niet zeggen dat onder het oude systeem een geweldige preventie bestond en dat daarover nu niet meer gesproken wordt.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Dat moet ik toch echt betwisten. De instroom in de arbeidsongeschiktheidsregelingen wordt in hoge mate medebepaald door het feit dat meer ingezet wordt op re-integratie. Ik zal dat succes niet ontkennen of onder stoelen of banken steken, want dat is ook een verdienste geweest van het eerste deel van de hervormingen dat onder de paarse kabinetten in gang gezet is.

Wij kunnen vaststellen dat het beroep op de arbeidsongeschiktheidsregelingen inderdaad sterk verminderd is. Dat zegt echter helemaal niets over de vraag, of voorkomen wordt dat werknemers beschadigd raken door ongevallen. Het hoeven geen grote getallen te zijn.

Minister **Donner**: Dat is nooit een element geweest van de arbeidsongeschiktheidsregelingen, maar van de arbeidsomstandigheden. Het aantal arbeidsongevallen is in sommige branches met meer dan 50% gedaald, mede door de convenanten die daarover gesloten zijn. Uit de cijfers blijkt dat de preventie de afgelopen jaren tot bevrediging van iedereen aanzienlijk verbeterd is. De specifieke preventieve werking van de arbeidsongeschiktheidsregelingen blijkt uit de instroom en inderdaad uit de re-integratie-inspanning van werkgevers. Het blijkt niet uit de bedragen die besteed worden. Die bedragen hebben niets te maken met de werking van de arbeidsongeschiktheidsregelingen maar met name met mensen die voor die tijd daar al waren. Het heeft ook niets te maken met arbeidsongevallen of preventie. Nogmaals, het aantal arbeidsongevallen daalt, met name de kleinere ongevallen.

De instroom in de arbeidsongeschiktheidsregelingen daalt. De enige regeling op dat punt die toeneemt, is de Wajong en daarin zit inderdaad geen preventie. Dat systeem moet nu opnieuw bezien worden omdat dit zorgwekkend is. Ik bestrijd echter ten enenmale dat preventie nu geen aandacht meer heeft. Het tegendeel is waar.

Mevrouw Westerveld vindt het merkwaardig dat bij het oordeel over de arbeidsongeschiktheid in het kader van de WGA de uitkering als enige op 70% blijft, terwijl de IVA-regeling en de andere WAO-regelingen naar 75% gaan. Ook op dit punt moeten wij een stap terug doen in de geschiedenis. De regeling is dat de uitkering op 70% staat. Als onderdeel van de afspraken en van de preventieve werking van de nieuwe WAO-regelingen is indertijd overwogen dat in die gevallen dat re-integratie geen perspectief meer was, aanleiding zou kunnen zijn om de uitkering te verhogen van 70% naar 75%. Dat was de IVA. Het kabinet heeft nu besloten om in de oude gevallen bij volledige arbeidsongeschiktheid naar 75% te gaan, omdat daar de prikkel tot re-integratie heel anders werkt

omdat het gaat om mensen die al lang in een uitkering zitten. Het kan geen reden zijn om vanwege de prikkelwerking van het onderscheid tussen de IVA en de WGA deze op dit punt naar elkaar te brengen. Dan halen wij de hele zaak terug en is de enige logische consequentie dat wij voor alles op 70% gaan zitten. Dat is het niveau waarop wij zitten bij de WW en de Ziektewet. Kortom, dat is het uitgangspunt waarop alle uitkeringen zaten voordat het SER-akkoord gesloten werd over verandering van de WAO-regelingen. Toen is afgesproken om personen voor wie er duurzaam geen perspectief is op re-integratie, een uitkering van 75% te geven.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Ik kom hierop ongetwijfeld nog terug als wij spreken over het tijdsverloop. De minister spreekt over een prikkel die weggenomen wordt. Ik neem aan dat de minister dan doelt op een cliënt van de WGA. Die moet geprikkeld worden. Bij de IVA-cliënt is dat niet meer aan de orde en bij de WAO-cliënten zegt de minister dat dit van een wat andere orde is omdat die mensen al zo lang in een uitkering zitten. Ziet de minister het feit dat een WGA-cliënt 5% minder krijgt dan een IVA-cliënt als een prikkel voor de WGA-cliënt om te re-integreren? Zegt de minister dat die prikkel weggenomen wordt als die cliënt niet 5% minder krijgt?

Minister **Donner**: In alle regelingen waarbij een sollicitatieplicht of re-integratie hoort, wordt ervan uitgegaan dat de afstand tot het laatst verdiende inkomen 30% is. Dat is zo bij de WW en bij de Ziektewet en dat hadden wij bij de WAO. Bij de hervorming van de WAO was het uitgangspunt dat het ook 70% zou blijven in de WGA. Wij hebben geconstateerd dat voor die mensen die geen perspectief op een kans op de arbeidsmarkt hebben, dat argument niet steekhoudend was en een reden kon zijn om naar 75% te gaan. Het is dus geen mindere uitkering; de norm in Nederland is 70%. Alleen in een aantal gevallen en zeker in die gevallen waarin geen perspectief meer is op arbeid, gaan wij naar 75%.

Helaas moeten wij constateren dat ook voor de oude gevallen in de WAO het perspectief niet rooskleurig is. Dat is de reden waarom wij ervoor kiezen om voor de WAO en de andere arbeidsongeschiktheidsregelingen in die gevallen over tot 75%. De enige consequentie van de huidige systematiek van de Wajong is dat je dat daar dan ook doet, omdat je daar begint met het uitgangspunt volledig arbeidsongeschikt. Helaas is het zo dat, behoudens de mensen die in de sociale werkplaats werkzaam worden, op dit moment slechts 9% kans heeft op integratie op de arbeidsmarkt. Het uitzicht is dus vrij somber.

Mevrouw Westerveld heeft gesproken over het onderscheid tussen duurzaam arbeidsongeschikt dat leidt tot een IVA-uitkering en arbeidsongeschiktheid waarbij in beginsel het uitgangspunt wordt gehanteerd dat deze van tijdelijke aard is. Ook daar is de redenering andersom. Dat berust mede op wat de commissie waar ik voorzitter van was constateerde. Een arts

kan, geconfronteerd met iemand die twee jaar niet gewerkt heeft en die nog steeds ziek is, niet beoordelen dat er zeker sprake zal zijn van herstel. Tegelijkertijd weet de hele medische wetenschap dat in een meerderheid van de gevallen wel degelijk kans is op herstel. Dan doel ik niet zozeer op een volledig herstel van de ziekte als wel op de mogelijkheid van arbeidsinschakeling. Onderdeel van de andere zienswijze is dat je niet op voorhand aan het begin van de regeling mensen afschrijft als volledig en duurzaam arbeidsongeschikt. Nee, er wordt geconstateerd: op dit moment hebben wij dat vooruitzicht niet, maar wij blijven erop inzetten dat die geschiktheid er wel is. Dat is het uitgangspunt van de WGA. Dat is de hoofdregel.

Alleen in bepaalde gevallen, het bekende geval van een dwarslaesie, kan in redelijkheid niet gezegd worden dat er een perspectief is op arbeidsre-integratie. Derhalve wordt in dergelijke gevallen overgegaan tot het oordeel dat sprake is van duurzame arbeidsongeschiktheid. In die gevallen kan de werkgever niet meer betrokken worden bij de re-integratie. Inherent aan het systeem is dat iedere vijf jaar ook in die gevallen een herbeoordeling mogelijk is. In het normale geval is het uitgangspunt dat er perspectief is, ook als in eerste instantie wordt geoordeeld dat iemand volledig arbeidsongeschikt is, tot het moment dat het er niet blijkt te zijn. Uiteraard wordt met de lengte van jaren de beoordeling dat het duurzaam is waarschijnlijker. Ook dat kan op ieder moment worden vastgesteld.

Onderdeel van de fundamentele wijziging is dat wij er bij niemand van uitgaan dat het duurzaam is, tenzij er argumenten zijn dat het duurzaam is. Daarom kun je die gevallen niet gelijkstellen en gelijk behandelen. In dit systeem, dat pas twee jaar werkt, kunnen mensen die eerst het perspectief hadden op re-integratie toch duurzaam arbeidsongeschikt blijken te zijn. Dat is echter geen reden om te constateren dat er aan het begin van de rit een fout is gemaakt. Nee, toen waren de gronden er nog niet om te spreken van duurzame arbeidsongeschiktheid. Uiteraard is het vreemd als in het ene geval van een dwarslaesie wordt geconstateerd dat er sprake is van duurzame arbeidsongeschiktheid en in het andere geval niet. In dat soort gevallen kan de rechter beoordelen of sprake is van een gelijke situatie. Nogmaals, de fundamentele keuze in dit systeem is dat niemand op voorhand wordt afgeschreven, tenzij daar goede gronden voor zijn.

Mensen kunnen wel van de IVA terugkeren in de WGA. Dit is gelijkgetrokken met de WW-systematiek. Zij zullen na twee maanden met een uitkering van 75% terugvallen in een uitkering van 70%. Als zij tewerkgesteld waren bij een werkgever die eigen risico draagt, komt de betrokkene weer onder het eigen risico van de werkgever te vallen en zal de re-integratieplicht daar weer rusten in de eerste plaats. De WGA-systematiek zal dan worden toegepast.

Alleen in gevallen waarin bij de keuring wordt geconstateerd dat er het vermoeden is van duurzame arbeidsongeschiktheid, wordt dat voorgelegd aan degene die daar een oordeel over

geeft. Dit gebeurt echter op grond van dezelfde waarborg dat niet opnieuw gelopen wordt in de val van een misplaatst gevoel van bescherming, waardoor te snel wordt geoordeeld dat er geen perspectief meer is. Er wordt dus steeds bij iedereen van uitgegaan dat er perspectief is tot het tegendeel blijkt. In eerlijkheid is dat het vraagstuk waar wij nu voor staan met betrekking tot de Wajong.

Mij is gevraagd hoe ik de getallen over de volledige arbeidsongeschiktheid presenteer. Dat doe ik door de aantallen te noemen die in de IVA en die in de WGA instromen. Ik heb er nog geen zicht op in hoeveel gevallen men van de WGA doorstroomt naar de IVA. Ik heb geconstateerd dat dit niet wordt geregistreerd bij het UWV. Er zal in voorzien worden dat het wel geregistreerd wordt. Er bestaat niet het beeld dat alle WGA-gevallen doorstromen naar de IVA. Er is ook een uitstroom uit de WGA naar niet meer arbeidsgeschikt, meer arbeidsgeschikt of zelfs geheel arbeidsgeschikt.

In de Adviescommissie Arbeidsongeschiktheid gingen wij uit van een criterium van vijf jaar waarbinnen een arts kon beoordelen of iemand zou herstellen. Dat criterium is in het verloop van de discussie niet overgenomen. Het criterium is nu dat er een geringe kans op herstel is. Dat is een eerlijker norm. Als er een geringe kans is op herstel, is er sprake van duurzame arbeidsongeschiktheid. In andere gevallen gaan wij er in eerste instantie van uit dat er een mogelijkheid is van arbeidsgeschiktheid en dat het omgekeerde moet blijken. Het feit dat na verloop van tijd beoordeeld wordt dat er sprake is van duurzame arbeidsongeschiktheid, is geen reden om aan te nemen dat het eerdere oordeel onjuist was.

Het systeem is voor iedereen hetzelfde. Dus ook iemand die op zijn zestigste arbeidsongeschikt wordt, zal in beginsel worden behandeld als arbeidsongeschikt, tenzij er argumenten zijn dat hij duurzaam arbeidsongeschikt is.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Ik begrijp het beleidsmatig, maar ik heb toch moeite om inhoudelijk te begrijpen wat de minister zegt. De minister zegt dat er bij de beoordeling vooral niet te snel van moet worden uitgegaan dat iemand duurzaam volledig arbeidsongeschikt is. Het is dus een "nee, tenzij"-uitgangspunt. Ik probeer mij te verplaatsen in de klager die na twee jaar te zijn doorbetaald, nog steeds het gevoel heeft weinig of niets te kunnen. Hij krijgt te horen dat hij volledig arbeidsongeschikt is, maar dat het vermoeden bestaat dat dit tijdelijk zal zijn. Nu blijkt vijf jaar later dat deze man niet beter is geworden en dan oordelen de artsen dat hij duurzaam volledig arbeidsongeschikt is. Hoe kun je aan die man verkopen dat vijf jaar daarvoor werd geoordeeld dat hij tijdelijk volledig arbeidsongeschikt was? Er is toch achteraf vastgesteld dat de arbeidsongeschiktheid niet tijdelijk was. Je kunt toch niet eerst vaststellen dat het tijdelijk is en vervolgens dat het duurzaam is? Daar heb ik problemen mee, ook omdat daar consequenties aan verbonden worden, zowel voor de werkgever als

voor de werknemer. Is de minister het met mij eens dat dit begrip juridisch heel complex ligt?

Minister **Donner**: Gebleken is dat het juridisch een heel wel houdbaar begrip is en dat het verdedigbaar is. Mevrouw Westerveld gaat ervan uit dat het hier gaat om een objectieve statische situatie die als die nu zo is, dan ook op dat moment zo was, en omgekeerd. Dat is niet het geval met die ziektes, zoals uit het onderzoek bleek. Vaak is de arbeidsongeschiktheid, vooral de duurzame arbeidsongeschiktheid, een product van het stempel arbeidsongeschikt en van het mensen uit een bedrijf houden. De belangrijkste verbeteringen op het terrein van de arbeidsgeschiktheid zijn behaald, doordat mensen niet meer werden behandeld, zoals het geval was toen de commissie eraan begon. Toen werd als iemand ziek was, gezegd: laat hem maar eerst weer beter worden. De belangrijkste verbetering op het punt van het ziekteverzuim is behaald door de aanwijzing dat men vanaf de eerste dag contact moet opnemen met zieken om hen weer aan het werk te krijgen.

Neem iemand die gewrichtsaandoeningen heeft en om die reden in aanmerking komt voor een gewrichtsprothese. Bij de eerste beoordeling zal de verzekeringsarts vaststellen dat betrokkene weliswaar op dat moment arbeidsongeschikt is, maar dat er wel uitzicht op is dat hij zich op een bepaald moment weer wel voor een deel zal kunnen bewegen. Het is zeer wel mogelijk dat vanwege het feit dat betrokkene niet actief is ook andere onderdelen achteruitgaan en hij daarom na verloop van tijd duurzaam arbeidsongeschikt zal worden verklaard.

De **voorzitter**: Mevrouw Westerveld, ik zie dat u weer wilt interrumperen. Ik sta u dat nog één keer toe op dit punt, want ik constateer dat er enige herhaling in het debat optreedt.

**

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Ik heb niet van een statisch begrip willen uitgaan. Ik betwist ook dat wij nu al iets weten wat dat betreft. Wij zullen over een aantal jaren iets weten als het systeem enige tijd heeft gewerkt.

Ik haak in op het voorbeeld van die persoon met een gewrichtsaandoening. Als na vijf jaar blijkt dat de verwachte verbetering niet is ingetreden...

Minister **Donner**: Dan is dat geen reden om te zeggen dat hij toen al duurzaam arbeidsongeschikt was. Eerst was inderdaad de vooronderstelling, de andere mindset die wij hadden, dat in zo'n geval iemand duurzaam arbeidsongeschikt was. De sleutel tot de verandering is geweest dat men is gaan zeggen: dat u nu niets kunt, betekent niet dat u duurzaam arbeidsongeschikt blijft, en daarom blijven wij in u investeren. In het andere geval wordt niet meer in zo iemand geïnvesteerd.

De **voorzitter**: Mevrouw Westerveld, er is nog een tweede termijn.

**

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Ik ga niet herhalen.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik mag de minister misschien aanmoedigen tot enige beknoptheid bij zijn reactie.

**

Minister **Donner**: Ik begin pas op gang te komen.

De **voorzitter**: Dat vermoedde ik al. Vandaar mijn opmerking.

**

Minister **Donner**: Op de algemene beschouwing van de heer Elzinga over het verloop ben ik al ingegaan. Hij sprak over een periode van afbraak. Ik heb al aangegeven dat wij nu om dezelfde reden iets moeten gaan doen aan de groep Wajong-jongeren. Toen ik aantrad, was de verwachting dat onder de regeling 300.000 mensen zouden vallen als die helemaal volstroomde. Nu is de verwachting voor de omvang bij volledige doorgroei al bijgesteld naar 375.000 mensen. De groei zet zich nog steeds voort. Wij zullen derhalve wat moeten doen om tot een oplossing te komen. Nogmaals, ook daarvoor geldt niet primair dat je het moet doen door inkomensprikkels of iets dergelijks. Het gaat om mensen die van school komen en nog nooit hebben gewerkt. Wij moeten proberen die aan het werk te krijgen. Nogmaals, ik ben het niet met de heer Elzinga eens dat dit afbraak is.

Hij vroeg in het algemeen naar de personen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Nogmaals, ik heb alle bereidheid om de middelen daarvoor ter beschikking te stellen. Dat is ook de teneur van de brief die ik vorige week naar de Tweede Kamer heb gestuurd. Het is inderdaad jammer dat de gewilligheid van de werkgevers om mensen binnen bedrijven te plaatsen, is gestuit op de onwilligheid van de werknemers om dat mogelijk te maken.

De heer Elzinga zegt dat ik met de hoogte van de uitkering van de WAO ga zitten op 75%, net als bij de IVA, maar dat de vervolgitkeringen in het oude systeem blijven. Dat is in eerlijkheid de consequentie van de overgangsregelingen die zijn gekozen. Er is bewust voor gekozen om de oude gevallen niet allemaal volgens de nieuwe systematiek te beoordelen op duurzame of niet duurzame arbeidsongeschiktheid en daarnaar te behandelen, maar om hen in de uitkering en het systeem te laten waarin zij zitten. Primair is besloten dat nieuwe systeem te hanteren voor de nieuwe instroom. Daarmee hangt samen de oude regeling van vervolgitkeringen die indertijd is toegepast vanwege de constatering dat het bijna onbetaalbaar werd om de uitkeringen op volledig niveau te houden. Het zijn de oude systemen van het prikkelen. Nogmaals, mijn inzet is niet primair om dat eerst te gaan veranderen. Mijn inzet is om te bekijken wie ik van die groepen nog met verschillende middelen opnieuw aan het werk kan proberen te krijgen, juist omdat ik denk dat deze periode met een groot aantal vacatures bij uitstek geschikt is om te proberen zoveel mogelijk mensen

die langdurig werkloos zijn weer de arbeidsmarkt op te krijgen.

Dat is in wezen ook het antwoord op zijn vraag over de driedeling en de verschillende gevallen. Nogmaals, in het nieuwe systeem maken wij een tweedeling met IVA en WGA. Daarnaast hebben wij de overgangsregeling voor alle oude gevallen die er zijn. Dat is geen lappendeken, maar het logische gevolg van de continuïteit in wetgeving, waarbij je niet nu alles kunt terugdraaien.

Dat is ook het antwoord op de vraag van de heer Elzinga over de inwerkingtredingsbepalingen. Voor de herbeoordeling is de keuze op 22 februari 2007 gevallen, omdat dat het moment was waarop het kabinet is aangetreden. Het gaat ook niet om het repareren van iets wat fout was in het verleden, maar om een keuze die het nieuwe kabinet maakt. Het respecteert de keuzen die zijn gemaakt onder het oude kabinet. Alleen voor de eigen periode zegt het kabinet: wij gaan tot het nieuwe systeem over. De verhoging is niet met terugwerkende kracht mogelijk, omdat je dan met heel andere situaties te maken krijgt. In eerlijkheid, wij zijn vooruitlopend op deze wet al begonnen met het toepassen ervan, maar dat was voor het eerst praktisch mogelijk op 1 juli jl. Vandaar dat ervoor is gekozen om het vanaf 1 juli 2007 te doen. Deze wet zal wat de verhoging betreft terugwerkende kracht hebben tot die datum. Dit ter toelichting van de achtergronden.

De heer Elzinga begon zijn vraag over de herbeoordeling met de opmerking dat de SP vindt dat de herbeoordelingen sinds 2004 op onbillijke eisen berusten. De wetgever (regering en Staten-Generaal) is dat evenwel niet met hem eens en heeft gekozen voor een ander Schattingsbesluit en meent dat dit billijke eisen bevat. Op dat punt blijft een verschil van mening met de heer Elzinga bestaan. In antwoord op vragen van mevrouw Swenker heb ik al uitgelegd dat het gaat om een beperkte groep. In tweederde van de gevallen blijkt de herbeoordeling onder het oude Schattingsbesluit niet te hebben geleid tot een ander oordeel dan onder het nieuwe Schattingsbesluit.

De heer **Elzinga** (SP): De minister zegt dat het niet tot problemen leidt bij de groep die op 1 januari 2004 tussen de 45 en 50 was en wel met terugwerkende kracht volgens het oude Schattingsbesluit is gekeurd. Het heeft er dus niet mee te maken dat wij dit doen om die mensen meer te activeren of meer te prikkelen om aan het werk te gaan. Wij doen dit omdat wij het billijk vinden om aan jongere mensen strengere eisen te stellen, maar dat heeft er niet mee te maken dat wij hen in de kou laten staan, zoals de minister aan mevrouw Swenker heeft geantwoord.

Minister **Donner**: Nee, het is andersom. De Kamer en de regering hebben geoordeeld dat de aanscherping van het Schattingsbesluit billijk is. De meerderheid heeft dat besloten. Bij het aantreden van dit kabinet is echter, mede op basis van de cijfers en de kansen op herintreding, geconstateerd dat dit te hard zou zijn voor diegenen die langdurig buiten de arbeidsmarkt staan. Daarbij spraken wij

over de groep tussen de 45 en 50 jaar. De herbeoordeling blijft voor iedereen gehandhaafd, maar de herbeoordeling van die groep vindt plaats op basis van het oude Schattingsbesluit. Ik constateer nu alleen dat bij de 5500 herbeoordelingen die al hebben plaatsgevonden, in tweederde van de gevallen de uitkomst niet anders is dan onder het nieuwe Schattingsbesluit.

De heer **Elzinga** (SP): Dat verschil is goed, zegt de minister, want het gaat om een groep mensen voor wie de kansen op de arbeidsmarkt heel klein zijn, omdat zij al lang in de uitkering zitten. Zijn er geen mensen onder de 45 jaar die al lang in de WAO-uitkering zitten en voor wie de kansen op de arbeidsmarkt slecht zijn?

Minister **Donner**: In alle gevallen waarin men met wetgeving bezig is, heeft men te maken met gemiddelden. Natuurlijk kunnen er bij de jongeren ook sommigen zijn die moeilijker op de arbeidsmarkt komen dan anderen en bij de ouderen kunnen er mensen zijn die even makkelijk op de arbeidsmarkt komen als degenen die jonger zijn. Daarop heeft mevrouw Swenker gewezen. Als men echter in de statistieken kijkt, dat is de informatie die men hier gebruikt, constateert men dat er een verschil is in het herintreden, niet in de arbeidsparticipatie. Dat was de aanleiding voor dit onderscheid.

De heer **Elzinga** (SP): De minister heeft tegen mevrouw Westerveld gezegd dat de verhoging naar 75% wel mogelijk was voor de volledig arbeidsongeschikten in de WAO, omdat die er al zolang in zitten en het bij hen niet meer gaat om een prikkel om eruit te komen. Dat was het essentiële onderscheid waarom dit in de WGA niet mogelijk was, zei de minister. Uit het antwoord op mijn vraag begrijp ik dat de minister een andere redenering hanteert bij de herbeoordeling, want daarbij kunnen de WAO'ers onder de 45 in principe nog wel worden geprikkeld.

Minister **Donner**: Als zij bij herbeoordeling minder arbeidsongeschikt blijken dan zij voordien werden beoordeeld. Als zij ook na herbeoordeling volledig arbeidsongeschikt zijn onder de WAO, krijgen zij onder de nieuwe wetgeving evenzeer 75% als anderen. Alleen is bij de herbeoordeling geconstateerd dat een aantal gevallen minder arbeidsongeschikt is onder het nieuwe Schattingsbesluit dan voor die tijd. Nu blijkt dat de herbeoordeling op basis van het oude Schattingsbesluit maar in een derde van de gevallen leidt tot terugkeer naar een hogere arbeidsongeschiktheid en in tweederde van de gevallen niet leidt tot wijziging van de uitkering. Dat zijn de gegevens die ik de heer Elzinga geef.

De heer Terpstra vond het minder logisch de verhoging tot 75% door te trekken naar de WGA. Ik heb hem hopelijk ook in antwoord op de vragen van mevrouw Westerveld duidelijk gemaakt dat de redenering omgekeerd is. De verhoging is ook voor de WGA gerechtvaardigd, terwijl 70% de

norm is voor bijna alle andere uitkeringen, behalve de arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Er is gevraagd hoe het staat met de privatisering van de WGA. In het coalitieakkoord is aangegeven dat de WGA volledig privaat zal worden uitgevoerd. De nieuwe arbeidsongeschiktheidsregelingen bestaan pas sinds begin 2006. Het kabinet heeft ervoor gekozen om eerst het systeem te evalueren -- dat zal gebeuren in 2009 -- en mede in het licht van de uitkomst daarvan te beoordelen op welke wijze wij zullen overgaan tot de volledige privatisering van de WGA.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Ik heb de minister gevraagd welke dossiers de beslisautoriteit ziet passeren. Ziet hij alle 80-100-gevallen voorbijgaan en kijkt hij dan of terecht is besloten tot de WGA, of heeft hij alleen iets te zeggen als in de eerste ronde is besloten tot de IVA? Als het laatste het geval is, wat zit daar dan achter?

Minister **Donner**: Aan de beslisautoriteit worden ter finale toetsing de beslissingen voorgelegd waarbij de voorgenomen toekenning een IVA-uitkering is. Daarop zit een dubbele beslissing, namelijk over het element duurzaamheid, omdat dit in het stelsel inhoudt dat men mensen volledig afschrijft.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): De beslisautoriteit ziet dus niet de gevallen waarin is besloten tot 80-100 WGA?

Minister **Donner**: Die ziet niet alle andere gevallen die volledig arbeidsongeschikt zijn.

*N

Mevrouw **Swenker** (VVD): Voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording van mijn enige echte vraag, zou ik bijna zeggen. Dat is niet zo simpel, heb ik gemerkt. De minister heeft gezegd dat wij als norm 70% hanteren. Ik heb het natuurlijk over de verhoging van het uitkeringspercentage. De norm is ook dat wij eigenlijk niet naar 75% moeten gaan wanneer wij mensen kunnen prikkelen om weer te gaan werken. Als zij echter in de IVA-uitkering zitten, volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn, dan moet het 75% worden, akkoord.

Over de WAO heeft de minister gezegd: het perspectief is niet rooskleurig. Ook heeft de minister gezegd dat bij herkeuringen die al hebben plaatsgevonden tweederde van de gevallen eenzelfde uitslag heeft gekregen. Dan zou nog altijd een derde van een niet onaanzienlijk aantal mensen -- als men met de wet van de grote getallen moet werken -- waarschijnlijk een andere uitkomst hebben gekregen. Dat is toch een aanzienlijk aantal.

Wij hebben ook gesproken over de Wajong-problematiek. Wij zien dat het aantal mensen daar gigantisch stijgt. Ook daarover heeft de minister gezegd: de vooruitzichten zijn somber en wij zullen er iets aan moeten doen. Die opvatting deelt de VVD-fractie overigens graag met de minister. Het is nu niet de plaats om daarover te spreken, maar in

feite zijn er meer mensen met een arbeidshandicap naar wie men zou moeten kijken, ook in WSW-verband. Er zou ook meer samenhang tussen de groepen moeten komen wat rechten en plichten betreft. Dat komt waarschijnlijk op een andere plaats een keer aan de orde. Ook bij de Wajong wil de VVD-fractie deze mensen niet tevoren afschuiven, zoals nu al een beetje gebeurt.

Alles bij elkaar: als het uitgangspunt 75% is wanneer de situatie uitzichtloos is, dan zitten tussen de groepen waarop nu die 75% van toepassing is meer groepen waarvoor de situatie niet per definitie uitzichtloos is. De minister heeft de VVD-fractie in zoverre dus nog niet kunnen overtuigen.

*N

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Mevrouw de voorzitter. Ik ben tijdens het betoog van de minister een beetje op mijn handen gaan zitten om me niet in het debat te mengen. Ik wil vooral de WIA-discussie niet overdoen. Ik wil dus ook niet met de minister in debat over de vraag wat er nu socialer is en hoe het nu precies zit met de herziening waar de WIA het sluitstuk van was. Mijn insteek zou zijn, maar daarvoor ben ik misschien ietsje meer wetenschapper als Kamerlid, laat de geschiedenis maar oordelen wat nu feitelijk sociaal is. Dit zijn moeilijke begrippen. Ik stel wel vast dat de WIA een uiterst complex sluitstuk was van een hervorming die al in gang was gezet lang voordat het vorige kabinet aantrad, met de loonplicht bij ziekte, de scherpere beoordelingsnorm, etc. Ik wil ook niet ingaan op het betoog van de minister over de Wajong. Tegen de tijd dat het zo ver is, is het debat in de Tweede Kamer gevoerd en hebben wij hier te oordelen over het wetsvoorstel. Dit lijkt mij zuiverder.

Ik dank de minister niettemin voor de uitgebreide uiteenzettingen waartoe hij zich heeft laten prikkelen. Die zijn ook voor de toekomst belangrijk, maar ik zeg het de VVD-fractie na, er blijft met het onderscheid dat nu is aangebracht, iets wringen en ik voorzie in de toekomst meer problemen dan de minister als gevolg van het feit dat er een verschil in uitkering is van 5%.

Verder dank ik de minister voor de toezegging dat het UWV zal worden verzocht om ook cijfers te leveren over de instroom van de WGA naar de IVA. Laat het UWV daarbij vooral ook informatie bij geven over het tijdsverloop. Ook is het de vraag hoe wij zullen omgaan met het ingewikkelde begrip dat nu in het stelsel is ingevoerd over tijdelijkheid die na verloop van tijd toch minder tijdelijk blijkt te zijn dan wij aanvankelijk hadden gedacht. Nogmaals, ik voorzie toch dat dit problemen zal opleveren.

Ik heb in mijn vragen ook naar voren gebracht dat het niet alleen het 5% loonverschil scheef is, maar ook de aansprakelijkheid van de werkgever.

Ik wil de minister tot slot nog een ander aspect voorleggen. Als op een zeker moment wordt vastgesteld dat de destijds geprognosticeerde tijdelijke volledige arbeidsongeschiktheid, of

misschien moet ik zeggen, de nog niet duurzame volledige arbeidsongeschiktheid het predicaat duurzaam krijgt, maar de betrokkene of diens werkgever daartegen in beroep is gegaan, kan er een merkwaaardige ongelijkheid ontstaan. Tegen de tijd dat die zaak bij de hoogste rechter voor komt en er wordt vastgesteld dat er nog steeds sprake is van volledige arbeidsongeschiktheid en wel in dier voege dat de artsen zeggen: dit komt niet meer goed, kan de terugwerkende kracht die de minister nu niet aan alle gevallen wil toekennen, uitsluitend gegeven wordt aan degene die procedeert uitsluitend vanwege het feit dat die persoon procedeert. Misschien heeft de minister daar geen probleem mee, maar ik ben geneigd te zeggen dat dit toch vragen is om het vervuilen van een andere begroting waarvoor hij eerder verantwoordelijkheid droeg. Ik zou het betreurenswaardig vinden als procederen op deze manier loont, omdat datgene wat op een zeker moment in een rechtelijke procedure wordt vastgesteld en op geen enkele manier verschilt van hetgeen later wordt vastgesteld zonder dat iemand heeft geprocedeerd, tot zulke verschillende uitkomsten leidt.

*N

De heer **Elzinga** (SP): Mevrouw de voorzitter. Ik heb in eerste termijn de positie van mijn fractie al uitgebreid uiteengezet. In de grond is mijn fractie positief gestemd. Ik heb dit ook tegen de minister gezegd en hij had dit compliment wat mij betreft wel in zijn zak mogen steken.

Daarnaast waren wij het er ook over eens dat er onder Paars niet veel is gebeurd met de WAO. Wij hebben daar net als de fractie van de partij van de minister hard oppositie tegen gevoerd.

Wij hebben een verschillende interpretatie van het verleden van de WAO. Voordat de minister antwoordde op mijn vragen, is hij uitgebreid ingegaan op mijn verhaal. Ik dank hem daarvoor. Het is duidelijk dat wij heel verschillend denken over een aantal zaken uit het verleden. Wij kunnen dit nu waarschijnlijk niet uitdiscussiëren, maar ik ga ervan uit dat wij daar later bij de begrotingsbehandeling op terug kunnen komen. Ter herinnering wijs ik erop dat de uitkeringen in het kader van de WAO ooit waren vastgesteld op 80%. De minister begint zijn geschiedenis bij 70%, maar ik iets eerder.

De minister heeft een hallelujaverhaal gehouden, maar de werkelijkheid heeft ook een andere kant. Ik heb in eerste termijn al gewezen op de papieren werkelijkheid dat een hoop mensen niet instromen, beter zouden zijn en allemaal aan het werk. Op de website waoplein.nl, een soort virtuele ontmoetingsruimte voor mensen met arbeidsongeschiktheidsproblemen en een uitkering, is de andere kant van het verhaal te lezen, persoonlijke verhalen met heel veel leed. Ook klachtenlijnen bijvoorbeeld van de FNV wijzen uit dat veel mensen uit de uitkering zijn gegooid, officieel beter zijn, maar toch niet aan het werk en nu thuis zitten te verpieteren. Dit zijn twee kanten van mogelijk een zelfde waarheid, maar wij sluiten onze ogen niet voor die andere kant.

De minister heeft mij gevraagd: wat is socialer. Het antwoord van mijn fractie is: mensen aan het werk helpen, maar de mensen die het nodig hebben wel blijven helpen. Daarvoor moet je andere keuzes maken. De SP heeft daar in het verleden concrete voorstellen voor gedaan; die zijn doorgerekend en betaalbaar. Onze tegenbegroting heette niet voor niets: Een beter Nederland voor hetzelfde geld. Ik heb niet gezegd dat alles bij het oude zou moeten blijven, maar wel dat de WAO'ers een flink deel van de rekeningen hebben betaald.

De keuzes die in het verleden zijn gemaakt, hebben tot onbillijkheden geleid en tot schrijnende gevallen. Wij kunnen die keuzes nu niet allemaal meer terugdraaien, maar wij kunnen wel proberen te voorkomen dat het voorliggende voorstel in de toekomst tot schrijnende ongelijkheid leidt. Dat streef ik na en ik probeer daarvoor in de minister een medestander te vinden.

De minister is uitgebreid ingegaan op de Wajong, maar hij heeft geen antwoord gegeven op mijn vraag waarom mensen in die situatie of met een WAO- of WAZ-uitkering op een beneden minimaal niveau niet kunnen profiteren van deze 5%. Het is hen wel beloofd in het coalitieakkoord, maar zij merken daar niets van in hun portemonnee. Wil de minister daar alsnog op ingaan?

Het antwoord op de vraag over de heroverweging van de herkeuring is naar mijn mening onbevredigend. Niet alleen de SP vond in de vorige periode dat de herkeuringen onbillijk waren, ook de PvdA was die mening toegedaan. Ik begrijp uit het antwoord van de minister dat het niet gaat om reparatie van de onbillijkheid, maar om een andere keuze voor een beperkte groep, namelijk alleen 45 tot 50 jaar. Bovendien leidt slechts voor 33% van die groep de nieuwe keuring volgens de oude normen tot een ander oordeel. Ik wil dit niet bagatelliseren. Wij vinden 33% nogal veel. Die mensen hebben bij nader inzien ten onrechte een verlaging van de uitkering gehad. Mijn fractie zou daarom liever wel reparatie zien.

*N

De heer **Terpstra** (CDA): Mevrouw de voorzitter. Hoewel ik niet zeker weet of de heer Elzinga de felicitatie van de minister als een feestrede heeft ervaren, moet ik zeggen dat ik diep onder de indruk ben van zijn betoog en zijn antwoord op de vragen van de VVD-fractie. Vooral zijn definitie van het begrip sociaal heeft mij erg aangesproken.

Inzake de discussie over de 75% IVA en 70% WGA heb ik overlegd met mijn historische achterban, het CNV. Dat is natuurlijk niet de enige norm in deze wereld, maar wel een zeer belangrijke. Ook dat heeft verklaard dat die 75% alleen is bedoeld voor de IVA. Volgens de minister was mijn redenering omgekeerd, maar deze komt op hetzelfde neer. Dat meningsverschil is dus weg. Ik vind wel dat volledig arbeidsongeschikten in de WGA ervan mogen uitgaan dat er zorgvuldig wordt gekeken of en wanneer betreffende personen recht hebben op een IVA-uitkering; maar volgens mij heeft de minister dit toegezegd.

Verder heb ik twee vragen gesteld. Daarvan is er één perfect beantwoord, maar een score van 50% is niet echt hoog. Daarom herhaal ik mijn andere vraag. Ook vanavond is met betrekking tot het wetsvoorstel banksparen uitgebreid gesproken over de inkomensafhankelijkheid. Aan de overkant is dat gebeurd met betrekking tot deze wetsvoorstellen. De heer Elzinga stelde daar vanavond ook weer een vraag over. Is de discussie over de inkomensafhankelijkheid rondom dit wetsvoorstel voor de minister geen reden om minder inkomensafhankelijke regelingen in te voeren? Immers, hoe meer er daarvan worden ingevoerd, des te zwaarder wordt de discussie over een eventuele verhoging en de gevolgen daarvan.

*N

Minister **Donner**: Voorzitter. Excuses aan de heer Terpstra, ik was de tweede vraag geheel vergeten. Ik zal weer antwoorden in de volgorde van de sprekers.

Mevrouw Swenker heb ik niet geheel overtuigd, omdat er groepen zijn die nu wel 75% gaan krijgen en waarvoor nog perspectief bestaat. Een wetgever moet op een gegeven moment een keuze maken. De logica van de redenering zou moeten zijn: als men geen rechtsongelijkheid wil, moet men deze verhoging afwijzen; dan is er immers gelijkheid bij de WW, bij de Ziektewet en bij andere uitkeringen van 70%. De enige uitzondering is dan de IVA op 75%, als het oordeel duurzaam arbeidsongeschikt is. Het kabinet heeft geoordeeld dat die logica met de huidige afname van de instroom rechtvaardigt om dit ook te doen voor categorieën die onder de oude regeling vallen, dus een uitkering hebben van voor 2006. De keuze was om in die gevallen waarin men arbeidsongeschikt is verklaard, ook na herbeoordeling, de verhoging toe te passen. Voor de Wajong is dit iets anders, maar in de huidige regeling is er slechts voor 9% daarin het perspectief van re-integratie op de arbeidsmarkt. Het totaal is 25%, maar voor 16% is er de integratie in de WSW-bedrijven. Derhalve is onder de huidige omstandigheden die beoordeling ook gerechtvaardigd. Inderdaad is het nu mijn inzet om in deze categorieën een onderscheid te maken tussen personen voor wie geen reëel perspectief bestaat op arbeidsparticipatie en alle anderen voor wie dat niet kan worden beoordeeld. Dat is voor Wajong weer anders; daarvoor moeten extra middelen voor investeringen in re-integratie, opleiding en faciliteiten komen, maar in wezen gaat het dezelfde richting uit. Een commissie zal het gehele vraagstuk van de WSW bekijken. Ik heb aangegeven dat er wel degelijk moet worden gelet op de afbakening met Wajong en andere arbeidsongeschiktheidsregelingen. Het kabinet is dus bereid om dit gehele complex te herbeoordelen en te zoeken naar mogelijke verbeteringen.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Voorzitter. Dat lijkt mij een uitstekende gedachte, maar het gaat niet alleen om de analyse; het gaat ook om de rechten en plichten van de mensen die volstrekt

uiteenlopen. Het is natuurlijk heel zot dat op mensen met een arbeidshandicap die in de bijstand, WSW of voor een stuk in de WAO zitten, volstrekt andere regels en sancties van toepassing zijn. Ook dat zou moeten worden meegenomen.

Minister **Donner**: Ten aanzien van de WSW en Wajong ben ik dat met u eens. Inderdaad is de WSW een oudere en andere vorm van sociale zekerheid: mensen die niet inzetbaar waren in de reguliere arbeidsmarkt, werden ingezet in sociale werkplaatsen. Sindsdien zijn de arbeidsongeschiktheidsregelingen opgezet. Het was een andere invalshoek voor hetzelfde probleem. Dat is een van de vragen die aan de commissie zullen worden voorgelegd. De vergelijking met de arbeidsongeschiktheid in het kader van de bijstand was niet helemaal juist. Helaas moet ik constateren dat de gemeenten, sinds de inwerkingtreding van de WWB, alle Wajong-gevallen daar naartoe hebben overgeheveld. Dat is ongeveer 25% van de instroom in de Wajong van de afgelopen tijd. De situatie is daar dus praktisch gelijkgetrokken. Niet dat dit moet worden verwelkomd, maar het is niet anders. Ik denk dat ik daarmee uw vragen heb beantwoord. Ik kan niet uw twijfel wegnemen, ik kan u hooguit zeggen waarom wij het zo hebben gedaan.

Mevrouw Westerveld zei dat het 5%-verschil zal gaan wringen. Dat is meer een argument om te betwijfelen of met dit wetsvoorstel wel een zo brede verhoging moet worden bewerkstelligd. Het is geen argument voor een verhoging van de WGA met 5%, want dan ontstaat onmiddellijk een ongelijkheid met de andere categorieën. Of wij zijn van mening dat alle uitkeringen in beginsel op 75% moeten komen, maar dan rijst meteen de vraag waarom dit bij de IVA, waarbij er duurzaam geen perspectief bestaat, niet hoger moet worden. Ik ben van mening dat het gerechtvaardigd is om voor die gevallen met een reëel perspectief op re-integratie op de arbeidsmarkt, het verschil niet te klein te maken tussen het voorheen genoten inkomen en de uitkering. In de gevallen dat dit perspectief niet bestaat, is daar meer reden voor.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Voorzitter. Ik zou zeggen: er is nog een derde weg. Voor de duidelijkheid: ik heb vanavond niet zo hard waar dan ook voor gepleit, ik heb een aantal vragen gesteld. Ik heb er ook niet voor gepleit om de 80-100% WGA ook op 75% te stellen. Eigenlijk komt mijn betoog neer op enige flexibiliteit ten aanzien van de beoordeling. Laten wij hen, op basis van de "nee, tenzij"-regeling, voorlopig volledig arbeidsongeschikt verklaren, als na verloop van enige tijd blijkt dat het te optimistisch was. Mijn stelling is dat het zal gaan wringen als die flexibiliteit niet wordt betracht. Immers, als iemand vijf jaar lang tijdelijk volledig arbeidsongeschikt is en dit later duurzaam blijkt te zijn, valt het lastig uit te leggen dat hij in die eerste vijf jaar tijdelijk volledig arbeidsongeschikt wordt beschouwd.

Minister **Donner**: Na enige tijd zal dit systeem op basis van informatie van het UWV moeten worden geëvalueerd. Ik wil echter nu al waarschuwen tegen het uitgangspunt dat iemand die niet kan werken, duurzaam arbeidsongeschikt is. Dat is een uitzondering. Met dit systeem gaan wij er namelijk van uit dat er ook voor deze mensen perspectief op arbeid is. In de praktijk blijkt dat een reëel uitgangspunt te zijn. Het oordeel "duurzaam arbeidsongeschikt" is ook een uitzondering, omdat dit oordeel eveneens aan het begin van een ziekteperiode kan worden geveld. Ik denk dan bijvoorbeeld aan een dwarslaesie. De regel is dus "arbeidsongeschikt, maar niet duurzaam" en de uitzondering is "duurzame arbeidsongeschiktheid".

Ik ben het met mevrouw Westerveld eens dat wij steeds weer zullen moeten beoordelen waar deze elementen op berusten. Dat brengt mij bij haar vragen over de rechterlijke procedure. Als het oordeel "arbeidsongeschikt, maar niet duurzaam" wordt aangevochten bij de rechter, zal de rechter moeten oordelen op basis van de gegevens die op dat moment in het dossier zijn opgenomen. Als de rechter concludeert dat het oordeel, gemeten naar gelijke gevallen, "duurzaam" had moeten zijn, geldt er uiteraard terugwerkende kracht. De rechter kan tegelijkertijd ook tot het oordeel komen dat het besluit juist was, ook al hebben artsen inmiddels geconcludeerd dat er wel degelijk sprake is van duurzaamheid. Deze regelingen hebben overigens niet tot een bovenmatig aantal procedures bij de rechter aanleiding gegeven.

Voorzitter. Ik hoop dat ik nog eens het plezier mag smaken om buiten deze zaal de geschiedenis van deze wetgeving eens rustig met de heer Elzinga door te akkeren. In dat gesprek zou vermoedelijk blijken dat ons uitgangspunt eigenlijk hetzelfde is en wel dat het het sociaalst is om mensen aan het werk te helpen. De maatschappij moet hen daarbij waar nodig helpen. Persoonlijk denk ik dat niet zozeer de overheid maar anderen die steun moet verlenen. De overheid moet bezien wat zij kan doen voor die mensen als dat perspectief er niet is.

De discussie met de heer Elzinga zou zich toespitsen op de vraag of wij een systeem moeten voorkomen dat mensen uit een overmaat van bescherming afhoudt van werk. Onze waardering van het verleden zal op dit punt waarschijnlijk uiteenlopen. Overigens laten de cijfers zien dat wij zo'n systeem inderdaad moeten voorkomen. Verder geldt hier hetzelfde als voor mijn discussie met mevrouw Westerveld, namelijk dat wij rechtsongelijkheid niet in de hand mogen werken. De historie van deze wetgeving kunnen wij niet met een pennensreek uitwissen en daarom moeten wij proberen om het systeem zo eerlijk mogelijk te maken.

De heer Elzinga wees erop dat de verhoging met 5% niet voor iedereen doorwerkt. Dat is een gevolg van een andere sociale overweging, namelijk dat arbeidsongeschiktheidsregelingen gerelateerd dienen te zijn aan de mate van arbeidsongeschiktheid en het voorheen genoten inkomen. Daardoor daalt het inkomen van een aantal mensen beneden het sociaal minimum. Het

inkomen van deze mensen wordt echter op grond van andere regelingen aangevuld tot het sociaal minimum.

Met het oog op deze systematiek is het onlogisch om het sociaal minimum met 5% te verhogen als je besluit om een andere uitkering van 70% naar 75% te verhogen. Dat is onlogisch gezien de overwegingen die wij hanteren om dat inkomensverlies tot aan het sociaal minimum af te dekken. Het zou bovendien even onlogisch zijn om een relatief hoge uitkering vanwege een grotere mate van arbeidsongeschiktheid af te vlakken tot het niveau van het sociaal minimum. Met zijn voorstel haalt de heer Elzinga, net zoals zijn partijgenoot Ulenbelt in de Tweede Kamer, de grondslag onder dit soort aanvullende uitkeringen weg. Met de heer Terpstra zeg ik dat wij dat zeker niet moeten doen.

Wij proberen grote aantallen inkomensgerelateerde uitkeringen samen te trekken in een systeem van toeslagen. Daarmee neem je de armoedeval namelijk grotendeels weg. Ondanks alles zullen er mensen onder het sociaal minimum uitkomen. En ik denk dat er goede redenen zijn om dat inkomen vervolgens op te hogen tot het sociaal minimum.

De heer **Elzinga** (SP): Ik begrijp de uitleg van de minister heel goed en ook de redenen waarom je de mogelijkheid wilt hebben om een inkomen aan te vullen tot het sociaal minimum. In eerste termijn vroeg ik echter of de minister het met mij eens is dat het regeerakkoord en de berichten daarover verwachtingen hebben gewekt. Ik heb in ieder geval heel veel mensen gehoord die teleurgesteld waren over de uitwerking. Ik begrijp dat wij de discussie hierover niet aan dit debat moeten koppelen, maar misschien is het sowieso wel tijd om het sociaal minimum op te hogen.

Minister **Donner**: In de Tweede Kamer is reeds aangegeven dat deze verwachtingen niet terug te voeren zijn tot voorlichting door de overheid. Hieraan waren in sommige gevallen de websites van politieke partijen debet, maar ook die informatie is later gecorrigeerd. Ik blijf er echter bij dat deze verwachtingen noch naar het coalitieakkoord noch naar overheidsvoorlichting kan worden herleid.

Moeten wij het sociaal minimum verhogen? Dat is een heel andere vraag en het antwoord daarop is mede afhankelijk van de loonontwikkeling en de koopkrachtontwikkeling. Omdat ik wil komen tot meer arbeidsparticipatie, vind ik die overwegingen niet doorslaggevend. Ik werk vanuit mijn opvatting over wat sociaal is aan de participatie van mensen. Ik probeer het aantrekkelijker te maken voor mensen om toe te treden tot de arbeidsmarkt door de inkomenssprong voor deze groep groter te maken. Het is namelijk niet sociaal om mensen met een uitkering weg te houden van de arbeidsmarkt.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Dan komen wij tot de afhandeling van beide wetsvoorstellen.

Ik constateer dat het wetsvoorstel op stuk nr. 31050 zonder stemming wordt aangenomen en dat niemand aantekening verlangt.

Ik constateer verder dat de fractie van de VVD stemming verlangt over het wetsvoorstel op stuk nr. 31106. Wij zullen volgende week dinsdag, 18 december, over dit wetsvoorstel stemmen.

**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*B

!Ziektewet!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel Regels tot bevordering van de activering van personen die aanspraak maken op een uitkering op grond van de Ziektewet (30909).

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Minister **Donner**: Voorzitter. Ik zal proberen, mijn antwoord zo beknopt mogelijk te houden. Dit wetsvoorstel is ook relatief eenvoudig. Het gaat hierbij om een constatering aan de hand van TNO-onderzoek, namelijk in die gevallen dat er geen werkgever is en dus het UWV de vangnetregeling heeft in geval van ziekte. In dat kader liep de re-integratie tot dusver slecht, omdat de regelingen daar onvoldoende op ingericht waren. De onderhavige regeling strekt ertoe om dat in goede banen te leiden.

Mevrouw Swenker heeft gevraagd in hoeverre de reactivering door het UWV, waarbij UWV zowel uitvoerder als toetser is, kan werken. Dat kan ik op voorhand echter niet zeggen. Ik kan alleen zeggen dat binnen het UWV de waarborgen gezocht zijn die eigenlijk gelijk zijn, als wanneer een instantie belast zou zijn met de re-integratie en het UWV de normale rol had van toezichthouder daarop. Nu is dat binnen het UWV geregeld. Een afdeling is namelijk belast met de re-integratie en een andere met de normale toezichtwerkzaamheden die ook bij andere werkgevers gelden. Uiteraard kan je op basis van het denken in gelijkheid menen dat het een heel andere moet zijn.

Nogmaals, deze voorziening treffen wij, omdat wij hebben geconstateerd dat het zoals het nu gaat, niet goed is vanwege de gebrekkige aandacht. Op dat punt moeten wij dan ook een aantal definities voor passend werk gelijk trekken met de regelingen die elders getroffen zijn, onder andere in de WW. Bovendien moet het ziektebegrip aangepast worden, omdat het hierbij gaat om mensen die steeds tijdelijk werk verrichten. Dat geeft een andere situatie dan wanneer het gaat om mensen die een vaste betrekking hebben. Voorts moet er een instantie zijn die in loco van de werkgever toeziet op de re-integratie.

Als na verloop van tijd blijkt dat dit niet werkt, zullen wij wellicht verdergaande maatregelen moeten nemen. Er is echter niets wat mij nu aanleiding geeft om te zeggen dat het zo niet zou kunnen werken. Immers, iedere verdere oplossing zal nog weer belastender en nog weer duurder worden. Tegen die achtergrond is voor deze oplossing gekozen voor de huidige slechte situatie. Ik denk dat dit wetsvoorstel tot een aanzienlijke en bevredigende verbetering zal leiden. Wellicht kan men zeggen op basis van de scheiding tussen werkgever en UWV, dat er een totale scheiding nodig is. Ik geloof evenwel niet dat dit een wezenlijke belemmering zal zijn voor een behoorlijke uitvoering.

De IWI zal in die zin niet toezien op de individuele gevallen. De IWI zal toezien op de werking van het systeem als geheel, dus op de aantallen. Voor de individuele gevallen gelden uiteraard de gewone regels, als het gaat om besluiten in het kader van de methode van bezwaar en beroep. In andere gevallen geldt de klachtenregeling. Ik moet zeggen dat die op het ogenblik bij het UWV zeer bevredigend werkt. Binnenkort ontvangt de Kamer het nieuwe jaarverslag van het UWV. Daaruit zal blijken dat het aantal klachten gestaag stijgt bij het functioneren van het UWV.

Als het gaat om de werking van het bezwaarschrift, gaat het om een geschil. In die functie speelt met name de mediator een rol, in de eerste plaats in het kader van het bezwaarschrift. Ik weet uit een vorig bestaan dat ook op het niveau van rechters de mogelijkheid van mediation bestaat, als die een bevredigender oplossing voor het geschil biedt. Mediation is dus primair een oplossing voor een geschil. Klachtenregelingen daarentegen zijn niet primair een geschilregeling, maar een uiting van ontevredenheid over de wijze waarop er gefunctioneerd is. Dat werkt ook minder oplosbaar. Mediation gaat evenwel uit van twee verschillende standpunten.

De logica en de figuren hebben wij dus even hard bij ongeveer alle andere overheidsdiensten. Ook bij een departement is er de methode van bezwaar en beroep met eventueel mediation in dat kader, als het gaat om besluiten die door de minister genomen zijn. Voorts is er de figuur van de ombudsman, als het gaat om klachten over het functioneren.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Is de mediator een extern of intern figuur? Is dat op basis van vrijwilligheid? Hoe komt mediation tot stand?

Minister **Donner**: Ik weet dat voor dit soort mediators doorgaans een beroep op externen gedaan wordt. Er wordt althans gekeken welke mediator beschikbaar is. Ik zou het precieze antwoord niet onmiddellijk weten, maar ik neem aan dat dit gecertificeerde mediators zijn.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Ik snap het probleem in die zin dat ernaar gestreefd wordt om bureaucratie en gedoe te voorkomen. Toch bestaat de behoefte om iemand van buiten naar het probleem te laten

kijken. Als er een mediator van buiten komt die onder andere gecertificeerd is, kan ik mij voorstellen dat dit een wat meer objectief gevoel over dan wel een objectieve kijk op de zaak kan geven dan wanneer mediation helemaal binnen hetzelfde instituut blijft.

Minister **Donner**: Ik zal kijken of ik later een precies antwoord hierop van mijn ambtenaren kan krijgen. Ik neem evenwel aan dat die waarborgen geregeld zijn. Het zou mij hooglijk verbazen als dat niet zo was.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Daar het een betrekkelijk nieuw onderwerp is, kan ik ermee leven, wanneer het antwoord later wordt gegeven.

Begrijp ik het goed dat het instituut van de mediator met name actueel wordt op het moment dat er sprake is van een bezwaarschrift? Bij een rechterlijke procedure worden partijen bijvoorbeeld door de kantonrechter naar de mediator gestuurd om na te gaan of zij er samen uit kunnen komen. Kan het zo zijn dat in het kader van de bezwaarprocedure een mediator wordt ingeschakeld om de bezwaarfase te voorkomen? Ik beschik echter over andere informatie, dus ik wil dit graag snappen.

Minister **Donner**: Mediation is een alternatieve methode van geschilbeslechting, het vinden van een bevredigende oplossing voor geschilbeslechting. In de procedures waarover wij het hierbij hebben, wordt mediation ingeleid door een bezwaarschrift. Een bezwaarschrift heeft naar zijn aard als inleiding op een juridisch geschil. Dat versterkt de juridische voorbereiding van een geschil. Op een gegeven moment kan echter blijken dat het gaat om een geschil dat zich veel beter leent voor beslechting door een mediator. Dat wordt in die fase dan ook aangeboden.

Ik krijg zojuist de informatie aangereikt dat de mediators bij het UWV extern zijn, alsook gecertificeerd. Dat instrument wordt op die manier dus aangeboden.

In andere rechtsprocedures, zo weet ik uit het civielrecht, wordt er door de rechter bij de voorbereiding eventueel het aanbod gedaan of het geschil niet beter door een mediator beslecht kan worden. Nogmaals, een klacht is wat anders dan een geschil. Een klacht laat zich niet primair oplossen door een mediator.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Dat is mij helder. De minister weet natuurlijk ook dat voor de bezwaren beroepsprocedure het keurslijf van de Algemene wet bestuursrecht geldt. Een bezwaarschrift kan uitsluitend als er sprake is van een besluit. Mediation kan soms ruimer toegepast worden, namelijk als er nog geen besluit is, maar partijen wel tegenover elkaar staan. Valt het instituut mediation ook onder de AWB? Kan er alleen maar sprake van mediation zijn als er een besluit is genomen of is het ook mogelijk dat er in het voortraject een mediator wordt ingeschakeld, dus als er nog geen besluit is genomen?

Minister **Donner**: Zolang er geen besluit is, kan er ook geen geschil zijn. De mediator zit niet in het keurslijf van de AWB; hij biedt juist een alternatief voor het juridiseren van een geschil. Het UWV moet wel een beslissing nemen voordat er een geschil kan zijn. Voor die tijd is er geen standpunt.

Hetzelfde geldt als er een verschil van mening tussen de arts en de patiënt is. Dat laat zich niet door mediation oplossen, want dat is een medische vraag. Het verschijnsel mediation is zo langzamerhand heel breed en voor allerlei vormen van geschil beschikbaar in Nederland. Het veronderstelt alleen wel dat er een geschil is dat moet worden opgelost.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): De minister helpt mij heel erg met dit voorbeeld. Ik zat even te zoeken naar een vorm om mijn vraag in te gieten. Een geschil met een medisch deskundige hoeft nog niet te hebben geresulteerd in een besluit met consequenties voor de uitkering. Kan iemand die iets van de arts of de arbeidsdeskundige heeft gehoord waarmee hij het niet eens is, mediation inroepen of kan dat alleen als het UWV zijn standpunt al in een besluit heeft neergelegd? Is het mogelijk dat een mediator al met partijen gaat praten voordat er een besluit wordt genomen, waartegen bezwaar wordt gemaakt?

Minister **Donner**: In beginsel kan er alleen sprake van mediation zijn als er een besluit is genomen. Mediation is niet geschikt voor een medisch oordeel. Dan is er een verschil van inzicht tussen personen. Dit brengt mij op de second opinion, waar u naar vroeg. Ik heb geantwoord dat het geen meerwaarde had. Ik had de drie elementen moeten noemen, die u hebt aangedragen en moeten concluderen dat het geen meerwaarde had. Als er bezwaar tegen een medisch oordeel is gemaakt, wordt een second opinion gegeven. Mediation is niet de oplossing voor het aanvechten van een medisch oordeel. Eerst moet er worden beoordeeld of het medisch oordeel juist is. Vervolgens kan er een verschil van mening zijn over de wijze waarop men meent dat met bepaalde factoren rekening is gehouden. Daarvoor is mediation geschikt. Er moet een zekere ordelijkheid in het ambtelijk proces zijn. Er moeten besluiten genomen worden.

Dit zijn mijn antwoorden op de vragen van mevrouw Swenker. Zoals ik zei, is het misschien niet helemaal perfect, maar vooralsnog wil ik het op deze wijze proberen, totdat het tegendeel blijkt. Ik wijs wel op een belangrijke verandering: het UWV zal nu ook over deze personen een re-integratieverslag moeten opstellen. Dat biedt ook voor verdere toetsing, aantrekbaarheid en andere kanten een betere houvast..

Mevrouw Lagerwerf heeft in eerste plaats gevraagd in hoeverre de invoering van deze aanpassing tot problemen zou leiden. Wellicht doelt zij erop dat Walvis daartoe aanleiding zal geven. Binnen het UWV heeft die nog minder aanleiding tot problemen gegeven, omdat er nog wordt gewerkt met oude systemen. Ik hoop dat dit een geruststelling is. Ik heb onlangs een rapport naar de Tweede Kamer gestuurd om aan te geven dat

wat dat betreft aanzienlijke verbeteringen zijn aangebracht. Ik hoop dat op 19 december aanstaande met die Kamer te bespreken. Hier gaat het om een uitvoering die minder afhankelijk is van die systemen. Het UWV heeft ook zelf gevraagd om die te kunnen invoeren. In die zin ga ik ervan uit dat de uitvoering ook om die reden verzekerd is. Er zal zeker op gelet worden. Dit is uitstekend geschikt om te beoordelen wat werkt.

Gevraagd is naar de evaluatie van het wetsvoorstel. Het wetsvoorstel als zodanig voorziet niet in een evaluatie na een vastgestelde termijn. Blijft dat überhaupt de gehele discussie over re-integratie voorwerp van regelmatige evaluatie is. Het gaat in dezen specifiek om een probleem dat aan het licht kwam naar aanleiding van een onderzoek naar re-integratie. In die zin wordt permanent beoordeeld of het wetsvoorstel doet wat ervan verwacht mag worden.

Gevraagd is naar het afwijken van de wettelijke criteria. Dat sluit vermoedelijk aan op de vraag van mevrouw Westerveld. Daar wil ik in dat kader op ingaan. Mevrouw Westerveld en anderen spraken over de keuze om in dit wetsvoorstel vrouwen onder te brengen die na hun zwangerschapsverlof ziek zijn. De uitkering is in geval van ziekte na zwangerschap namelijk ook in dit wetsvoorstel ondergebracht. Dezelfde situatie doet zich voor als het wetsvoorstel over het bevallingsverlof van zelfstandigen is aanvaard. Dat is de consequentie. Dit wetsvoorstel geeft het UWV alleen de mogelijkheden. Natuurlijk zal het UWV letten op de verschillende ziekten waarmee het te maken heeft. Soms is de druk van re-integratie te hoog. Dat geldt niet alleen voor vrouwen die herstellen van zwangerschap, maar ook in andere gevallen. Re-integratie blijkt na een bevalling juist moeilijk te zijn. Mede om die reden moet dit onder de aandacht worden gebracht en aan de taken worden toegevoegd. Er wordt zonder meer rekening gehouden met de verschillende situaties. De situatie is nu dat in desbetreffend geval de moeder 104 weken thuis kan zitten en aan het einde van die 104 weken niet in een arbeidsregeling zal stromen, maar zonder werk zit, omdat er bij gebrek aan re-integratie helemaal niets is gebeurd. In die zin is dit ook een verbetering ten opzichte van de huidige situatie.

Ik ben ingegaan op de vragen over het toezicht en de second opinion. Ik kom nu op wat u het haakje van het geheel noemt. Deze regeling is bedoeld om re-integratie te bevorderen. U schetst een situatie van een student die tijdens zijn studie tijdelijk als schoonmaker arbeid heeft verricht en die na voltooiing van zijn studie drie dagen op een advocatenkantoor gaat werken, maar dan een ongeluk krijgt, waardoor het perspectief om daar door te gaan, verdwijnt. De ziekte-uitkering wordt in alle gevallen beheerst door het inkomen in de referteperiode. De hoogte van het ziektegeld is dus niet aan de orde. Het gaat om de vraag wanneer het re-integratietraject in moet gaan. In de situatie die u schetst, namelijk dat betrokkene vanwege het letsel geen perspectief meer heeft om als jurist verder te gaan, is er juist alle aanleiding om niet te zeggen: u bent nog ziek, want u kunt geen jurist

meer worden, maar om juist zo snel mogelijk na te gaan welke andere re-integratiemogelijkheden er wel zijn. Dat is wat wordt beoogd met deze regeling. Het omgekeerde zou tot onbevredigende situaties leiden. De betrokkene heeft een baan in het vooruitzicht als advocaat maar krijgt een ongeluk op de dag voordat de werkzaamheden beginnen. In de tussentijd heeft hij nog korte tijd schoonmaakwerkzaamheden gedaan. Moet hij nu permanent op dat niveau worden beschouwd, of moeten wij juist zeggen dat er wel perspectief is op herstel en daarop wachten?

Kortom, het grote gevaar bij deze regelingen is dat wij aan de ene kant spreken over de hoogte van het ziektegeld, dat wordt beheerst door het inkomen in de referteperiode, namelijk het voorgaande jaar. Bij re-integratie gaat het erom wat perspectief biedt. In de situatie dat er sprake is van ziekte of letsel wat iemand niet belemmert om verder te gaan als jurist, zal er in beginsel niet worden gezegd dat de persoon is hersteld omdat er schoonmaakwerkzaamheden kunnen worden verricht. Wanneer het perspectief er niet meer is, is het niet meer dan verantwoord om zo snel mogelijk te constateren dat de ziekte relatief is, aangezien de betrokkene niet meer geschikt is om als jurist te functioneren, maar wel degelijk kan worden gere-integreerd in een andere functie. Daarmee kan men dan maar beter zo snel mogelijk beginnen.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Ik heb het gevoel dat wij over twee verschillende zaken spreken. Het gaat er niet om of de persoon in kwestie nu wel of niet moet worden gere-integreerd. Daarover zijn wij het eens. Bij dit soort regelingen spreken wij steeds over de verzekering van inkomensschade en het feit dat men wil re-integreren. De wijziging die met dit wetsvoorstel wordt doorgevoerd in artikel 19 komt erop neer dat de persoon in kwestie helemaal niet meer wordt aangemerkt als ziek in de zin van de wet wanneer hij in zo 'n situatie een ongeval krijgt en na verloop van tijd weer in staat is om het passende werk dat hij voorheen deed uit te voeren. Dat is op dit moment nog niet zo. De vergelijking met de situatie waarin de persoon een ongeluk zou hebben gekregen voordat hij als advocaat ging werken, vind ik niet zo boeiend. Het gaat mij erom wat dit wetsvoorstel verandert. Ik stel vast dat de Ziektewet op dit moment nog het systeem kent dat je verzekerd bent als je één dag nadat je bent begonnen met werken een ongeluk krijgt of als je iets anders overkomt.

Minister **Donner**: Je bent niet verzekerd, want dit is sociale zekerheid, niet een verzekeringssysteem. Als er een werkgever is, is er een verzekering. Dan loopt dat door. De consequentie van de wetgeving die wij hebben gekozen is dat er in zo 'n situatie geen werkgever is. Dan hebben wij de keuze dat de betrokkene in de bijstand terechtkomt, maar wij hebben op deze wijze de voorziening getroffen dat er een ziektewetregeling is. Er is juist vanuit een oogpunt van sociale bescherming voor gekozen om de betrokkene in de Ziektewet te zetten. Als het erom gaat waarin iemand moet worden gere-integreerd, wordt gezien wat de banen zijn die er in

de afgelopen tijd zijn geweest. Dat is nu ook al praktijk in de jurisprudentie. Nu wordt er gekeken in de afgelopen week. De praktijk is dat het bij de banen waarom het hier gaat -- tijdelijke arbeid -- onredelijk is om de toevallige arbeid die op dat moment net is begonnen maatgevend te maken voor de re-integratie en andere arbeid niet. In dezelfde situatie kan er iemand zijn die normaal als juridisch medewerker bezig was maar die dat nu niet meer is, die tijdelijk schoonmaakwerkzaamheden kiest en die in dezelfde regeling op een gegeven moment weer beter is omdat hij schoonmaakwerkzaamheden kan verrichten maar nog steeds niet als juridisch medewerker kan werken. Het grote gevaar bij deze regelingen is dat wij ze allemaal op afzonderlijke gevallen gaan bediscussiëren. Dan heb ik nog een aantal andere casussen.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Dit is een heel principieel punt. Het gaat mij nu niet om casusposities. De minister zegt dat de betrokkene niet verzekerd is. Dat zou echt een majeure breuk zijn met het beginsel van de werknemersverzekering. Ik zal niet ontkennen dat bij een arbeidsovereenkomst de loonplicht van de werkgever voorgaat boven de uitkering krachtens de Ziektewet, maar het verschil tussen iemand die een ongeluk krijgt terwijl hij een dienstverband heeft en iemand die een ongeluk krijgt vanuit de bijstand is dat er een zekere verzekering tegenover staat van het inkomen dat is verdiend. Daarop is de hele Ziektewet gebaseerd, net als de latere WIA. Als wij nu zeggen dat wij het ziektebegrip op deze manier gaan veranderen, halen wij dus een deel van de verzekering uit de wet.

Minister **Donner**: Wij halen geen verzekering uit de wet. De verzekering blijft bestaan. Het gaat alleen om de vraag wanneer wij de re-integratiewerkzaamheden in gang moeten zetten. In uw model blijft iemand eindeloos ziek zonder perspectief om weer in zijn baan terug te komen. Het gaat nu juist om de situatie dat er geen werkgever is en dat de loondoorbetalingsregeling van het BW niet doorgaat. Derhalve pakken wij dit op onder de Ziektewet. Er is geen werkgever. Dan moeten wij nu het instrumentarium aan het UWV geven om dat aan te pakken. Ik heb hier te maken met personen die regelmatig verschillende soorten werkzaamheden verrichten. Dan is het onredelijk om de toevallige laatste baan maatgevend te maken voor het ziektebegrip. In uw voorbeeld komt het erop neer dat de betrokkene nu een betere baan heeft dan eerder, maar het omgekeerde kan in deze situaties net zo vaak voorkomen, namelijk dat men een tijdlang een betere baan heeft gehad maar nu tijdelijk een mindere baan heeft. Als wij teruggaan naar het oude systeem, is dat bepalend, terwijl men in dit systeem daarvan nu juist kan afzien en ook die oudere baan kan meenemen. Dat bepaalt het ziektebegrip.

Vanuit de filosofie van het re-integreren is het probleem dat er geen werkgever meer is die hierop kan worden aangesproken. Het UWV moet

erop worden aangesproken. Als wij vasthouden aan de toevallige situatie die is ontstaan doordat men nu heeft gekozen voor deze werkzaamheden, leidt dat tot onredelijke vertraging bij de re-integratie. Het zal mede afhangen van de beoordeling van de situatie. Als iemand ziek is en perspectief heeft om door te gaan in een andere baan, zal het veel minder voor de hand liggen om deze regel toe te passen dan in andere gevallen. Dat zijn de feiten, die wij in het licht van de omstandigheden moeten beoordelen.

Wat de hoogte van het ziekengeld betreft, geldt in de referteperiode hetzelfde, of de ene baan nu beter was en de andere minder betaalde of omgekeerd. Voor de hoogte hiervan is het niet bepalend.

Wat mevrouw Westerveld definieert, namelijk dat er een carenztijd is, een onverzekerde eerste periode, is niet het geval. Er is een verzekerde periode. Het gaat alleen om de vraag of men dit als ziekte beschouwt.

De heer Elzinga is ingegaan op de situatie van vrouwen die zijn bevallen en heeft verwezen naar het TNO-rapport waaruit blijkt dat maar in 10% van de gevallen het verzuim een gevolg is van de bevalling. Op zichzelf bevestigt dit voor mij dat er alle reden is om in die gevallen die personen eronder te brengen. Juist in de 10% van de gevallen dat het verzuim een gevolg van de bevalling is, blijkt het doorgaans ook heel langdurig verzuim te zijn. Dan leidt het systeem ertoe dat iemand 104 weken thuis blijft zitten. Het valt niet onder de loondoorbetaling omdat er geen werkgever is; althans die is er wel, maar die is niet verantwoordelijk. Het UWV is verantwoordelijk. Aan het eind van die 104 weken is geen inspanning verricht. Dat kan de werkgever niet verweten worden. Betrokkene komt in aanmerking voor een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Derhalve is dan het eind, bij gebrek aan inspanning, dat de betrokkene waarschijnlijk helemaal geen uitkering heeft. Ik heb al eerder aangegeven in antwoord op vragen van mevrouw Westerveld dat in alle gevallen het UWV mede zal kijken naar de ziekte en de re-integratie-inspanning die geleverd kan worden. Dat zal hier ook gelden. Het is geen reden om de ziekte na bevalling anders te behandelen dan in andere gevallen.

Vervolgens is gevraagd of het probleem niet wordt opgelost door het zwangerschapsverlof uit te breiden. Uit hetzelfde TNO-onderzoek blijkt dat er geen grote behoefte bestaat om het zwangerschapsverlof uit te breiden. Iets anders is de verdubbeling van het ouderschapsverlof, die het kabinet wel heeft voorgesteld. Dat is niet helemaal hetzelfde, maar het ouderschapsverlof wordt in elk geval uitgebreid van 13 naar 26 weken.

*N

Mevrouw **Swenker** (VVD): Mevrouw de voorzitter. Ik dank de minister voor zijn -- ik zou bijna zeggen: eerlijke -- antwoord over de posities die het UWV kan innemen. Hij geeft eigenlijk zelf toe dat hij geen simpeler of efficiëntere manier kan vinden dan de manier waarop hij het nu in het wetsvoorstel

heeft vastgelegd. Ik moet heel eerlijk bekennen dat ook de VVD-fractie niet zomaar een simpeler antwoord, althans een eenvoudiger oplossing, kan vinden. De minister zegt dat het dan maar moet zoals het gaat en dat wij het moeten aanpassen als het niet goed gaat. Daarvoor rest de VVD-fractie dan geen andere uitdrukking dan het voordeel van de twijfel geven en hopen dat het goed gaat.

*N

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Mevrouw de voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording. Op één vraag heb ik nog geen antwoord gehoord. Het was een vraag in aansluiting op een vraag van de VVD-fractie en die ging over de functionele scheiding tussen het arboteam en het WIA-team. Mijn vraag was: wat als de toetser vindt dat het arboteam tekortgeschoten is? Zou dat consequenties moeten hebben? Daarbij dacht ik aan het feit dat het UWV een loonsanctie kan opleggen als een werkgever tekortgeschoten is in zijn re-integratieverplichtingen. Voor de werknemer betekent dit dat over een langere periode zijn loon doorbetaald wordt. Is het een optie om in de situatie waarin het uitvoerend team van het UWV zeer duidelijk tekortgeschoten is, te zeggen dat dit een aanleiding is om de uitkering van de werknemer met de tijd die nodig is om het verzuim te herstellen, te repareren? Ik verzin maar iets wat een sanctie kan zijn, want ik zit met hetzelfde probleem als de VVD-fractie. Het ligt wel erg in één hand, waardoor degene om wie het gaat, wel eens met lege handen kan blijven staan.

Uit de gedachtewisseling over de ene casus die ik heb aangehaald, zal duidelijk zijn geworden dat er een vrij fundamenteel verschil van inzicht bestaat. Het gaat mij echt niet alleen om de casuïstiek. Deze casus is ons gepresenteerd door iemand die een vergelijkbaar probleem had met de WIA, en heeft mij de ogen geopend voor het feit dat wij, als wij op deze weg doorgaan, stukjes sociale bescherming uit het systeem halen die er eerder wel in zaten. Het gaat er niet zozeer om of die persoon recht heeft op re-integratie-inspanningen, want dat heeft hij zonder meer. Het gaat mij om het volgende. Als wij akkoord gaan met deze bijstelling van het ziektebegrip, betekent dat in de door mij geschetste casus dat deze betrokkene, als die in een nieuwe baan begonnen is, daarmee een bepaalde loonwaarde verdiend heeft en op een gegeven moment dat werk nooit meer zal kunnen doen, geen compensatie krijgt voor de inkomensschade die dit oplevert. Ik wil nu niet meer met de minister in debat over de vraag of wij die man of vrouw ziek noemen. Wij weten beiden dat iemand in de Ziektewet kan zitten en toch zijn stinkende best kan doen voor re-integratie. Het gaat erom dat er geen verzekering tegenover staat. Mijn stelling is dat er niets aan de hand zou zijn geweest als deze persoon, deze student, niet had bijgewerkt tijdens zijn studie. Dan was gewoon het eigen werk het werk waarin hij hervat had. Mijn fractie wil er niet voor pleiten om deze wijziging van het ziektebegrip niet in te voeren, want zij ziet de ratio erachter. Het geval

dat ik nu aanhaal, zal een zeer incidenteel geval zijn. Wij vragen ons echter wel af of er geen ruimte moet zijn -- en naar ons idee zit die niet in de wettekst -- voor afwijking in gevallen van kennelijke hardheid.

*N

Mevrouw **Lagerwerf-Vergunst** (ChristenUnie): Mevrouw de voorzitter. Ik wil op twee vragen die ik heb gesteld, kort terugkomen. De minister heeft het nodige gezegd naar aanleiding van een casus die mevrouw Westerveld naar voren heeft gebracht. Los van enige casus, de casus van mevrouw Westerveld of de casus die de minister heeft gesteld, wil ik graag antwoord in algemene zin. De minister heeft zojuist gezegd dat het altijd mede afhangt van de beoordeling in de concrete situatie. Kan hij in algemene zin zeggen of in een situatie die volgens de strikte wettelijke criteria zou leiden tot een onredelijke uitkomst, toetsing aan de redelijkheid en billijkheid, zoals de minister zelf in de memorie van antwoord heeft geschreven, alsnog een uitkomst biedt die wel redelijk is?

Over de implementatie heeft de minister gezegd dat hij geen problemen voorziet zoals bij Walvis. Ik mag dat hopen, maar ik verwacht het ook niet. Hij heeft ook gezegd dat er wel op gelet zal worden. Mijn vraag is heel simpel: zijn op het moment dat het wetsvoorstel wet wordt, de systemen klaar voor invoering? Ik zou graag een simpel ja of nee van de minister horen, en het liefst een ja.

*N

De heer **Elzinga** (SP): Mevrouw de voorzitter. Mijn fractie vindt in tegenstelling tot de minister de maatregelen die vrouwen die kampen met complicatie tijdens de bevalling, zouden moeten reactiveren door hen elke beschikbare passende arbeid in te dwingen, niet proportioneel. Dat heb ik in eerste termijn al toegelicht. De minister gaat er in zijn beantwoording, waarvoor dank, van uit dat alle vrouwen die complicaties hebben bij de bevalling, 104 weken thuis zitten. De cijfers, waarop ik een reactie van de minister heb gevraagd, tonen juist aan dat dit maar voor een relatief kleine groep van die vrouwen zo is. Er zijn weliswaar veel vrouwen die langdurig, een halfjaar of zelfs een jaar, thuis zitten, maar het is zelden twee jaar. Ik vind het jammer dat wij daarover verschillend blijven denken, want de minister concludeert daaruit dat hij geen enkele reden ziet voor een andere behandeling dan die van een gewone zieke. Mede gezien het late tijdstip wil ik niet te veel in herhaling vervallen. Ik concludeer dat mijn fractie om eerdergenoemde reden niet voor het wetsvoorstel zal stemmen.

*N

Minister **Donner**: Voorzitter. Mevrouw Swenker heeft met mij geconstateerd dat het betere soms de vijand van het goede is en dat wij eerst moeten

bezien of het goed is om te bekijken of wij het beter moeten maken.

Mevrouw Westerveld vroeg mij vervolgens wat er gaat gebeuren als het UWV tekortschiet. Kan er dan een loonsanctie worden toegepast? Het probleem is hier echter dat er geen loon en geen werkgever meer zijn. Het is ook geen oplossing om in die gevallen de uitkering door te laten lopen. Ook dat zal het UWV, dat met publieke middelen werkt en niet met eigen inkomsten, niet bovenmatig prikkelen. Ik verwacht dat het UWV het veel erger vindt dat er een IWI-rapport komt, als mocht blijken dat het regelmatig tekortschiet. Dat rapport wordt in de Kamer besproken. Voor het UWV is dat doorgaans een veel effectievere prikkel om op te letten en om te leren, dan het moeten doorbetalen van een uitkering. Dit is alweer vanuit de filosofie dat een uitkering niet primair het antwoord is. Als betrokkene ziek blijft, moet het probleem langs de lijn van de re-integratie worden opgelost.

Mevrouw Westerveld ziet het volgende fundamentele punt als inkomensschade die niet wordt gedekt. Het gaat uit van de situatie dat betrokkene de functie die hij vervulde niet meer kan vervullen. Juist in die situatie is het verantwoord om te constateren dat iemand niet ziek moet worden gehouden omdat hij een bepaalde functie niet kan uitvoeren en bovendien geen perspectief heeft dat ooit nog te kunnen. In dat geval is er namelijk geen sprake meer van ziekte, als betrokkene iets anders kan doen. Uit het oogpunt van re-integratie is dat de meest fundamentele benadering.

Het systeem is niet bedoeld om iemand een arbeidsongeschiktheidsuitkering te geven omdat hij nooit meer jurist kan zijn, wat hij maar drie dagen is geweest. Dat is niet de inkomensbescherming die moet worden geboden, maar er moet worden bekeken hoe iemand een alternatief perspectief kan worden geboden en hoe daarop kan worden ingezet. Dat wordt allemaal geblokkeerd als je de definitie die mevrouw Westerveld bepleit, vasthoudt, namelijk dat alleen de laatste werkzaamheden waarin men bezig was, bepalend zijn. Dat geldt omgekeerd even hard ook, namelijk dat de jurist die tijdelijk geen werk heeft en daarom schoonmaakwerkzaamheden verricht, langs die lijn in de schoonmaakwerkzaamheden zou blijven zitten. Wat dat betreft zullen er in alle situaties altijd een aantal onbevredigende gevallen zitten.

Ik heb aangegeven, ook in antwoord op mevrouw Lagerwerf-Vergunst, dat de rechter bekijkt in welke mate in redelijkheid een beroep kan worden gedaan op arbeidsongeschiktheid gebaseerd op de laatste functie. De situatie dat er na drie dagen een belemmering is, maar dat het perspectief is dat iemand in een juridische functie kan doorgaan, is anders dan de situatie die beschreven is, waarin geen perspectief meer is op het vervullen van een juridische functie. Het eerste geval kan reden zijn om te re-integreren op een juridische functie of op een andere hoger gekwalificeerde functie. In andere gevallen zal de motivering anders liggen.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Ik begrijp het antwoord van de minister op de vraag van mevrouw Lagerwerf-Vergunst zo, dat met dit wetsvoorstel het begrip arbeidsongeschiktheid wordt veranderd. In afwijking van de eerste zin wordt onder ongeschiktheid verstaan: werkzaamheden die gewoon en kenmerkend zijn. De rechter zal die bepaling echter in redelijkheid mogen uitleggen.

Minister **Donner**: De rechter zal, zoals rechters gebruikelijk zijn de wet uit te leggen, op een gegeven moment beoordelen of het UWV deze regel terecht heeft toegepast of niet. Daarbij spelen altijd de omstandigheden van de persoon mee. Het is niet zo dat het UWV kan beoordelen of iets wel of niet redelijk is. Het gaat hier namelijk om een administratief systeem. Of wij kiezen voor deze formulering, of wij kiezen voor de formulering zoals die er staat, namelijk de laatste werkzaamheden. De laatste systematiek leidt tot onbillijkheden die de rechter in de jurisprudentie heeft laten meewegen. Hij heeft namelijk gezegd dat je sommige werkzaamheden moet veronachtzamen en dat je uit het oogpunt van billijkheid moet terugkijken in de geschiedenis. Om die reden wordt nu voorgesteld om deze formulering te kiezen. Hierbij zullen ook altijd weer een aantal gevallen te bedenken zijn waarvoor dit niet helemaal uitwerkt. Daarom stel ik voor om eerst te bekijken hoe de rechter en het UWV met deze regeling omgaan. Als ik er namelijk een hardheidsclausule in opneem, zoals mevrouw Westerveld suggereert, zijn wij verder van huis, want dan komt er in ieder geval een geschil. Ik zou in dat geval eerder pleiten voor het helemaal schrappen van deze bepaling.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Ik stel vast dat de minister voor de rechter ruimte ziet om deze bepaling in redelijkheid te toetsen. Daar dank ik hem voor.

Minister **Donner**: Mijn inzicht is dat de rechters, als zij die al niet hebben, altijd ruimte nemen.

Daarmee heb ik alle vragen beantwoord en beveel ik dit wetsvoorstel aan in de warme aandacht van de Kamer.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Wij komen tot afhandeling van het wetsvoorstel.

Ik constateer dat het wetsvoorstel zonder stemming wordt aangenomen. De aanwezige leden van de fractie van de SP wordt conform artikel 121 van het Reglement van Orde aantekening verleend dat zij geacht willen worden zich niet met het wetsvoorstel te hebben kunnen verenigen.

**

Sluiting 23.45 uur.

!Besluiten en ingekomen stukken

*N

Lijst van besluiten:

De Voorzitter heeft na overleg met het College van Senioren besloten om:

a. de plenaire behandeling van de volgende wetsvoorstellen te doen plaatsvinden op: 17/18 december 2007 (als hamerstuk onder voorbehoud)

Wijziging van de Wet milieubeheer en enkele andere wetten ter uitvoering van verordening (EG) nr. 166/2006 van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 18 januari 2006 betreffende de instelling van een Europees register inzake de uitstoot en overbrenging van verontreinigende stoffen en tot wijziging van de Richtlijnen 91/689/EEG en 96/61/EG van de Raad (PbEU L 33) en van het op 21 mei 2003 te Kiev tot stand gekomen Protocol betreffende registers inzake de uitstoot en overbrenging van verontreinigende stoffen, met Bijlagen (Trb. 2003, 153, en Trb. 2007, 95) (Uitvoeringswet EG-verordening PRTR en PRTR-protocol) (31068);

Goedkeuring van het op 21 mei 2003 te Kiev tot stand gekomen Protocol betreffende registers inzake de uitstoot en overbrenging van verontreinigende stoffen, met Bijlagen (Trb. 2003, 153, en Trb. 2007, 95) (31069);
29 januari 2008

Wijziging van de Wet op de kansspelen houdende tijdelijke bepalingen met betrekking tot kansspelen via internet (30362);
22 april 2008

Staat van de Europese Unie 2007-2008 (Europadebat) (31202);

b. het voorbereidend onderzoek van het volgende wetsvoorstel door de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid te doen plaatsvinden op 15 januari 2008:

Wijziging van enige wetten teneinde het verhaal van kosten van re-integratiemaatregelen te vergemakkelijken (31087).

Lijst van ingekomen stukken, met de door de Voorzitter ter zake gedane voorstellen:

1. de volgende regeringsmissives:

een, van de minister van Buitenlandse Zaken, inzake het voornemen tot verlenging van het op 24 september 2000 te Washington totstandgekomen Multilateraal Verdrag inzake de exploitatie van het Caribische Centrum voor Epidemiologie (Trb. 2001, 87) (griffiennr. 139995);
een, van alsvoren, houdende goedkeuring van het op 11 april 1997 te Lissabon totstandgekomen verdrag inzake de erkenning van getuigschriften betreffende hoger onderwijs in de Europese regio (Trb. 2002, 113 en 137), alsmede een toelichtende nota bij dit verdrag (griffiennr. 139969);

een, van de staatssecretaris voor Europese Zaken, ten geleide van vijf fiches die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe

Commissievoorstellen betreffende o.a. Mededeling inzake Europees toerisme (griffiennr. 139968);
een, van alsvoren, ten geleide van vijf fiches die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen betreffende o.a. Mededeling spoorgoederenvervoer (griffiennr. 139980);

een, van alsvoren, ten geleide van de Nederlandstalige versie van het Wetgevings- en werkprogramma van de Commissie voor 2008 (griffiennr. 139986);

een, van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, ten geleide van het AWT-advies Weloverwogen Impulsen, Strategisch investeren in Zwaartepunten (griffiennr. 140002);

een, van de minister van Financiën, inzake schriftelijke antwoorden op vragen AFB eerste termijn (griffiennr. 139973);

een, van alsvoren, ten geleide van de geannoteerde agenda voor de Europagroep en Ecofin van 3 en 4 december 2007 (griffiennr. 139964);

een, van de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, ten geleide van een ontwerp algemene maatregel van bestuur houdende wijziging van het Besluit externe veiligheid inrichtingen tot wegneming van enkele onvolkomenheden (griffiennr. 139974);

een, van de minister en de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, inzake bijdrage kabinet aan raadpleging inzake Groenboek "Een nieuwe stedelijke mobiliteitscultuur" (griffiennr. 139282.01);

een, van de minister van Verkeer en Waterstaat, inzake voorhang ontwerpbesluit houdende wijziging van het Besluit administratieve bepalingen inzake het wegverkeer, het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990, het Reglement rijbewijzen, het koninklijk besluit van 15 december 1994, houdende uitvoering van artikel 4, eerste lid, van de Wegenverkeerswet 1994 inzake verkeersvoorschriften voor het militaire verkeer in gewone omstandigheden (Stb. 967) en het Voertuigreglement, verband houdende met de doeltreffendheid in de praktijk en enkele technische wijzigingen (griffiennr. 139985);

een, van de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, inzake voorhang Besluit Reglement patenten voor de scheepvaart op de Rijn (griffiennr. 139963);

een, van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, inzake Destructietarieven 2008 (griffiennr. 139965);

een, van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ten geleide van de Arbobalans 2006 (griffiennr. 139988).

De Voorzitter stelt voor, deze missives voor kennisgeving aan te nemen. De bijlagen zijn neergelegd op de afdeling inhoudelijke ondersteuning ter inzage voor de leden;

2. de volgende missive:

een, van de Algemene Rekenkamer, ten geleide van het rapport Lessen uit ICT-projecten bij de overheid (griffiennr. 139999).

De Voorzitter stelt voor, deze missive voor kennisgeving aan te nemen. De bijlage is neergelegd op de afdeling inhoudelijke ondersteuning ter inzage voor de leden;

3. de volgende geschriften:

een, van H.T. Jonckheer te Curaçao, inzake de Antillenregeling (griffienr. 140057).

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken;

een, van M. Binkhorst te IJmuiden, inzake commotie over te veel schooluren (griffienr. 139982).

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschapsbeleid;

een, van G.D. Tan-Ong te Amstelveen, inzake opheffing btw-vrijstelling complementair werkende artsen (griffienr. 139908.08);

een, van J. van der Woude te Amersfoort, inzake alsvoren (griffienr. 139908.07).

Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Financiën;

een, van A.J. Jansen en A. Jansen-Meurs te Oudenbosch, inzake ouderen en de "eigen risico"-zorgverzekering (griffienr. 140012).

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport/Jeugd en Gezin.

De Voorzitter stelt voor, deze geschriften voor kennisgeving aan te nemen.